

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΗ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1991

ΑΡΙΘ. 3

Ο 'ΙΗΣΟΥΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΚΑΙ Ο 'ΧΡΙΣΤΟΣ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ, *

Στὸ προηγούμενο ἄρθρο μας ἐπισημάναμε ὅτι ὁ «Χριστὸς τοῦ κηρύγματος» ὑπερπηδᾷ τὰ πλαίσια τῆς ἐνδοκοσμικῆς πραγματικότητος τῆς φυσικῆς αἰτιοκρατίας καὶ ἀνήκει σὲ μία νέα θεανθρωπίνη ὀντολογικὴ πραγματικότητα, μέσα στὴν ὁποία συνδέονται ὑπερφυσικὸ καὶ φυσικὸ, θεῖο καὶ ἀνθρώπινο, μεταφυσικὸ καὶ ἱστορικὸ, ἀπόλυτο καὶ σχετικὸ, ἄπειρο καὶ πεπερασμένο, ἄκτιστο καὶ κτιστό.

Ἐπομένως ἡ προβολὴ τῆς πραγματικότητος αὐτῆς προϋποθέτει πίστι, πού συνδέεται μὲ τὴ βεβαιότητα γιὰ τὴ θεοπνευστία καὶ τὴν ἀξιοπιστία τῶν εὐαγγελικῶν διηγήσεων καὶ τῶν λοιπῶν Χριστολογικῶν κειμένων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὅσοι ὅμως ἔνεκα κοσμοθεωρητικῶν προκαταλήψεων καὶ πεποιθήσεων ἢ ἔνεκα καὶ ἠθικῶν αἰτίων (πρβλ. Ἰωάν. γ', 20: «πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ...») εἶναι θεολογικῶς ὀρθολογιστὲς καὶ ψευδορεαλιστὲς, πού περιορίζουν τὸ «ὄντως ὄν» μόνον στὸ ἔμμοιο καὶ στὸ ἀνθρώπινο καὶ ἀρνοῦνται τὴ θεία ἢ τὴ θεανθρωπίνη πραγματικότητα καὶ τὸ θαῦμα, αὐτοὶ εἶναι φυσικὸ νὰ ἀρνοῦνται τὶς ἐπισημάνσεις, τὶς ὁποῖες συνοπτικῶς παρουσιάσαμε περὶ τοῦ Θεανθρώπου «Χριστοῦ τοῦ κηρύγματος», νὰ τὶς ἀποσυνδέουν ἀπὸ τὸν «πραγματικὸ ἱστορικὸ Ἰησοῦ ἀπὸ Ναζαρέτ», νὰ τὶς θεωροῦν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μυ-

θολογικὲς ἐπινοήσεις, πού εἶτε εἶναι ἄξιες περιφρονήσεως καὶ ἀπορριπτέες, εἶτε γίνονται ἀνεκτὲς μὲ εὐσεβοφάνεια ὡς συμβολικὲς αἰσθητοποιήσεις τῶν ὑπαρξιακῶν βιωμάτων τῶν Χριστιανῶν. Γι' αὐτὸ ἡ ἐρμηνεία κατ' αὐτοὺς πρέπει εἶτε ν' ἀπορρίπτῃ τὶς περὶ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ εὐαγγελικὲς διηγήσεις καὶ ἐπισημάνσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης, εἶτε ν' ἀναζητῇ τὸ ὑπαρξιακὸ νόημά τους, δηλαδὴ τὸ τί σημαίνουν αὐτὲς γιὰ τὴν ὑπαρξίμας.

Μὲ τέτοιες «ἀπομυθευτικὲς» τάσεις μερικοὶ ἑτερόδοξοι ἐκπρόσωποι τῆς ἱστορικοκριτικῆς ἐρεύνης τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ ὑπεστήριξαν ὅτι τὸ περὶ Χριστοῦ καινοδιαθηκικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ κήρυγμα εἶναι δῆθεν μεταγενέστερη διεύρυνσις μὲ προβολὲς καὶ προεκτάσεις πρὸς τὴ σφαῖρα τοῦ ὑπερφυσικοῦ καὶ ὠραιοποιητικῆ ἐπικάλυψις μὲ θεῖα χρώματα καὶ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀρχικοῦ πραγματικοῦ καὶ ἱστορικοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ Ναζαρέτ. Ἔτσι μερικοὶ «φιλελεύθεροὶ κριτικοὶ» θεολόγοι (περισσότεροὶ προτεστάντες καὶ ὀλιγώτεροὶ ρωμαιοκαθολικοὶ) ἐπεδίωξαν καὶ ἐπιδιώκουν ν' ἀπελευθερώσουν τὴν περὶ τοῦ Ἰησοῦ εἰκόνα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμολογίας ἀπὸ τὰ «δεσμὰ» τοῦ δόγματος γιὰ νὰ ἀποκαλύψουν — κάτω ἀπὸ «κριτικῶς» παραμεριζόμενα μεταγενέστερα στρώματα θεοποιητικῶν ἐπιχρισμάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως — τὸν καθαρῶς ἀνθρώπινο «Ἰησοῦ τῆς Ἰστορίας». Βεβαίως ὅ,τι προέκυψεν ἀπὸ τὴν ἀπόπειρα αὐτὴ ἦταν ὑποκειμενικὰ κατα-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 52 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2 τεύχους.

σκευάσματα ή και «καρικατούρες» της εικόνας του Κυρίου. Έτσι ο Ίησοῦς παρουσιάστηκε είτε ως πολιτικός Μεσσίας, είτε ως σοσιαλιστής κοινωνικός επαναστάτης, είτε ως φίλος τῶν πτωχῶν, είτε ως ἠθικός ἀναμορφωτής, είτε ως ἀπόστολος τοῦ Οὐμανισμού, είτε ως καλλιτέχνης τοῦ λόγου, είτε ως κήρυξ τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, είτε ως Hippie, είτε ως Superstar κ.λπ., ἐνῶ ἡ δημιουργία ἐξ ἄλλου τῆς — δῆθεν μεταγενέστερης — ἐκκλησιαστικῆς περὶ Χριστοῦ ὁμολογίας παρερμηνεύθηκε είτε ως σκόπιμη ἀπάτη τῶν μαθητῶν, είτε ως ποιητικὸς θρύλος καὶ μῦθος, είτε ως συγκρητιστικὸ θρησκευολογικὸ προϊόν τῆς παλαιοδιαθηκικῆς - ἰουδαϊκῆς παραδόσεως, τῆς ἀσσυροβαβυλωνιακῆς εὐσεβείας, τοῦ ἐλληνιστικοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς «γνωστικῆς» ἀπολυτρωτικῆς διδασκαλίας, είτε ως συνισταμένη τῶν κοινωνικῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης κ.τ.τ. Ἡ κριτικὴ αὐτὴ δημιούργησε μεταξὺ τοῦ ἱστορικοῦ - ἐπιγείου Ίησοῦ καὶ τοῦ «Χριστοῦ τοῦ κηρύγματος» ἓνα χάσμα, πού φαινόταν ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ γεφυρωθῆ.

Ἦδη στὴν ἀρχὴ τοῦ αἰῶνός μας ὑποστηρίζονταν ἀπὸ μερικούς, ὅτι ἡ ἀνακατασκευὴ τοῦ πραγματικοῦ βίου τοῦ Ίησοῦ καὶ ἡ παρουσίασις ἀκριβοῦς εἰκόνας τῆς προσωπικότητός του εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθοῦν. Γι' αὐτὸ οἱ ὅλον ἐκ νέου παρουσιαζόμενες βιογραφικὲς παρουσιάσεις τοῦ Ίησοῦ καὶ οἱ ἀντίστοιχες σχετικὲς κινηματογραφικὲς ταινίες ἐθεωροῦντο καὶ θεωροῦνται χωρὶς ἀξία ἀπὸ ἐκείνους. οἱ ὅποιοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὰ Εὐαγγέλια δὲν εἶναι ἱστορικὲς βιογραφίες, ἀλλὰ ὁμολογίες πίστεως τῶν πρώτων χριστιανικῶν κοινοτήτων καὶ τῶν συγγραφέων τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, οἱ ὅποιοι βλέπουν τὴν ἐπίγεια ἐνέργεια τοῦ Ίησοῦ ὄχι στὶς ἱστορικὲς πραγματικὲς διαστάσεις τῆς, ἀλλὰ δῆθεν μεταμορφωμένη ὑπὸ τὸ φῶς ἐνοράσεων, τίς ὁποῖες δημιούργησαν τὰ ὑποκειμενικὰ βιώματα τῆς πίστεως περὶ τοῦ σταυρωσίμου καὶ ἀναστασίμου Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῆς Ἀναλήψεως.

Ἰδιαίτερος ἀρκετοὶ ἐκπρόσωποι τῆς λεγομένης «μορφοϊστορικῆς (formgeschichtliche) μεθόδου» ἔχουν τονίσει ὅτι οἱ Χριστο-

λογικὲς ἀφηγήσεις καὶ ἐπισημάνσεις, πού μὲ διάφορες φιλολογικὲς μορφὲς συγκεντρώθηκαν μέσα στὰ Εὐαγγέλια καὶ στὰ ἄλλα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὀφείλονται στὸ κήρυγμα, στὴν κατήχησι, στὴ λατρεία, στὴν ἀπολογητικὴ προσπάθεια καὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ τάξι τῶν πρώτων χριστιανικῶν κοινοτήτων. Ἐπομένως στὴν Καινὴ Διαθήκη δὲν ἀνευρίσκομε τὸν πραγματικὸ ἱστορικὸ Ίησοῦ, ἀλλὰ τὸν Χριστὸ τῆς ὁμολογίας καὶ τοῦ κηρύγματος τῆς Ἐκκλησίας. Στὴ συνάφεια αὐτὴ χαρακτηριστικὲς εἶναι οἱ ἀρότητες μερικῶν ἐκπροσώπων καὶ ἐπιγόνων τῆς «Σχολῆς τοῦ Μπούλτμαν (Bultmann)», οἱ ὅποιοι θεώρησαν ὡς στόχο τους τὴν «ἀπομύθευσι» (Entmythologisierung) τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Βεβαίως οἱ συναδελφοὶ τοῦ Βιβλικοῦ Κλάδου τῆς Θεολογίας εἶναι ἀρμοδιώτεροι νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ ἔχουν ἤδη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀντιμετωπίσει τὴν πρόκλησι ἐκ τῆς Σχολῆς αὐτῆς. Παρὰ ταῦτα ἄς ἐπιτραπῆ καὶ στὸν ὁμιλοῦντα (γράφοντα) νὰ κάμῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου μερικὲς παρατηρήσεις. Ἡ ἀνάμιξις τοῦ στοῦ θέματος αὐτοῦ θὰ ἤμποροῦσε νὰ δικαιολογηθῆ ἀφ' ἐνός ἐκ τοῦ ὅτι ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς Θεολογίας ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἔχουν ὄντολογικῶς ἢ πρέπει νὰ ἔχουν δεοντολογικῶς τὴν ἀναφορὰ καὶ τὸ θεμέλιό τους στὸ πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπὸ μίαν βαθύτερη ἐπιθυμία, τὴν ὁποία δημιουργεῖ τὸ ἐκ νεότητος ἐνδιαφέρον του πρὸς μελέτη ἢ καὶ συγγραφὴ ἀπολογητικῶν μελετῶν. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐπιθυμία του νὰ ἀπευθύνῃ παράκλησι πρὸς τοὺς βιβλικούς συναδέλφους του νὰ συνεχίσουν, ἐντείνουν καὶ διευρύνουν τὴν ἀξιεπαινη προσπάθειά τους νὰ προτιμοῦν τὴν ἐξέτασι οὐσιωδῶν θεμάτων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τὴν παρουσίασι σχετικῶν μελετῶν, πού ἀνταποκρίνονται στὴν ἀνάγκη τοῦ διαλόγου τῶν Χριστιανῶν καὶ πρὸς τὴν θύραθεν σκέψι, κι ἔτσι νὰ προσφέρουν καινούριο ὕλικὸ στοὺς ἐκπροσώπους τῆς Συστηματικῆς ἢ Πρακτικῆς Θεολογίας καὶ νὰ συντελοῦν στὴ δημιουργία ἢ στὴν προβολὴ συγχρονισμένης Χριστολογικῆς Ἀπολογητικῆς, ἢ ὁποία θὰ συνεχίζῃ νὰ ἀντιμετωπίζῃ ἱκανοποιητικῶς τὰ ζητήματα, πού δημιουργοῦνται ἐκ τῆς προ-

Δ Η Λ Ω Σ Ι Σ

ΤΗΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΕΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΟΡΘΟΔΟΕΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. Οἱ ἐν τῷ Θεολογικῷ Διαλόγῳ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ρωσσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Γεωργίας, Ἑλλάδος, Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Φινλανδίας, συνελθόντες ἐν Φαναρίῳ εἰς ἕκτακτον Σύσκεψιν, κατόπιν προσκλήσεως τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Δημητρίου, ἀνταποκριθέντος ἐν τῇ συντονιστικῇ εὐθύνῃ Αὐτοῦ, εἰς τὴν σχετικὴν παράκλησιν τῶν μετασχόντων εἰς τὴν ἐν Freising Μικτὴν Ἐπιτροπὴν Ὁρθοδόξων Ἀντιπροσώπων, καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνα κυρίου Βαρθολομαίου, εἰδικῶς πρὸς τοῦτο

παρακληθέντος, καὶ παρουσίας τῶν μελῶν δύο Συνοδικῶν ἐν Φαναρίῳ Ἐπιτροπῶν, τῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων Ζητημάτων καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, συνεσκέφθημεν ἐκτενῶς ἐπὶ διήμερον (11-12 Δεκεμβρίου 1990) ἐπὶ τοῦ ὀξυτάτου καταστάματος προβλήματος τῆς Οὐνίας εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, πρὸς ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τῆς δημιουργηθείσης ἐκρύβμων καταστάσεως καὶ λήψιν κοινῆς ἀποφάσεως ὡς πρὸς τὴν στάσιν ἡμῶν ἐναντι τοῦ πρὸ δεκαετίας ἀρξαμένου Θεολογικοῦ Διαλόγου.

2. Ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι πλήττονται ἀμέσως ὑπὸ τῆς Οὐνίας, κυρίως κατὰ τὰς

κλήσεως τῆς σημερινῆς ἱστορικοκριτικῆς πλημμυρίδος. Τὸ αἶτημα αὐτὸ ἐνέπνεε τὸν ἀείμνηστο Καθηγητὴ Παν. Τρεμπέλα, ὁ ὁποῖος, συγγράφων πρὸ ἡμίσεος καὶ πλέον αἰῶνος τὴν β' ἐπηυξημένη ἔκδοσι τοῦ ἀπολογητικοῦ ἔργου του «Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ» (Ἀθῆναι, 1940), σημείωνε εἰσαγωγικῶς τὰ ἐξῆς γιὰ τὴν μέθοδο τῆς διατυπώσεως τῆς ἀπαντήσεως στὸ ἐρώτημα τοῦ Κυρίου: «Τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;» (Ματθ. 1στ', 13): «Ἡ μέθοδος, τὴν ὁποίαν θ' ἀκολουθήσωμεν εἰς τὰς περὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου ἐκζητήσεις μας, ὀφείλει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ εὐρίσκῃται ἀξία ἀποδοχῆς οὐ μόνον ἐκ μέρους τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐκείνων, οἵτινες μᾶλλον δι' ἐρεύνης ἱστορικῆς καὶ κριτικῆς παρά διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς πίστεως θὰ ἤθελον νὰ γνωρίσωσι τὸν Ἰησοῦν. Ὀφείλει ἡ μέθοδος ἡμῶν, μὴ παραθεωροῦσα καὶ τὰς ἀντιρρήσεις αὐτῶν τῶν πολεμίων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, νὰ παρουσιασθῇ τοιαύτη, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ πᾶσαν καρδίαν εὐθεϊαν, ἥτις εἰλικρινῶς τὴν ἀλήθειαν ἐκζη-

τοῦσα μετὰ προσοχῆς διερευνᾷ πᾶσαν οἰανδήποτε γνώμην καὶ οἰανδήποτε ἀντίρρησην ὁποθενδήποτε προερχομένην» (σ. 2). (Μὲ τὸ ἴδιο κριτικὸ πνεῦμα ἔγινε καὶ ἡ ἀνανεωμένη τετάρτη ἔκδοσις τοῦ ἔργου τὸ 1973 καὶ ἡ ὁμοία πρὸς αὐτὴν πέμπτη ἔκδοσις τοῦ 1982).

Ἄλλὰ γεννᾶται τώρα τὸ ἐρώτημα: Πῶς θὰ συνεχισθῇ ἡ χρῆσις παρομοίας μεθόδου πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς προκλήσεως ἐκ τῆς νεωτάτης ἱστορικοκριτικῆς πλημμυρίδος τῆς καινοδιαθηκικῆς ἐπιστήμης; Ἄς ἐπιτραπῇ στὴ συνέχεια νὰ ἐπισημάνωμε δειγματοληπτικῶς καὶ συνενώσωμε συνοπτικῶς τὰ κυριώτερα σημεῖα, στὰ ὁποῖα θὰ ἤμποροῦσε νὰ συνεχίσῃ νὰ ἐπικεντρώνεται ἡ προσπάθεια πρὸς συσχετισμὸν τοῦ «ἱστορικοῦ Ἰησοῦ» μὲ τὸν «Χριστὸ τοῦ κηρύγματος» κατὰ τρόπον ὥστε νὰ εἴμεθα «έτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ἡμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος» ἐν Χριστῷ (Α' Πέτρ. γ', 15).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ἡμέρας ταύτας, εἰς τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἐξετέθησαν διὰ μακρῶν καταστάσεις καὶ γεγονότα εἰς βάρος τῶν Ὁρθοδόξων διαδραματιζόμενα, τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν πᾶσαν φαντασίαν, καὶ ἐπλήρωσαν πικρίας καὶ ἀπαγοητεύσεως πάντας τοὺς συνέδρους. Ὅλοι οἱ μετέχοντες τῆς συσκέψεως συνεφώνησαν, ὅτι ἡ ἀναβίωσις τῆς Οὐνίας σήμερον συνοδεύεται ἀπὸ κατάφωρον παραβίασιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Τοῦτο ἐκφράζεται κυρίως διὰ χρήσεως ἀμέσου βίας ἐναντίον ἀτόμων, διὰ τῆς καταχρήσεως νομοθετικῶν ρυθμίσεων, καθὼς καὶ δι' ὑπόπτων χειρισμῶν τῶν ὀργάνων τῆς κρατικῆς διοικήσεως.

3. Ἐγένετο ἀναφορὰ ὡσαύτως εἰς τὰς μέχρι τοῦδε καταβληθείσας προσπάθειαι δι' εἰρηνικὴν καὶ δικαίαν διευθέτησιν τῶν κατὰ τόπους σχετικῶν προβλημάτων, καθὼς καὶ εἰς τὰ συναφῆ ἔντονα διαβήματα τόσον τῶν Προκαθημένων τῶν ἐν προκειμένῳ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὸ Βατικανόν καὶ πάντα ἀρμόδιον, ὅσον καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὸ Βατικανόν, ἅτινα πάντα δυστυχῶς οὐδὲν ἀπέφερον ἀποτέλεσμα εἰς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως.

4. Πάντες οἱ σύεδροι συνεφώνησαν ὅτι ὁ μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας διεξαγόμενος Διάλογος θὰ ἔπρεπε νὰ καταστῇ ἀποτελεσματικὸς μηχανισμὸς πρὸς ἐπίλυσιν προβλημάτων ἀνακαυπτόντων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν λόγῳ τῆς ἀναβιώσεως τῆς Οὐνίας. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἀνατρέπει κατὰ τὸν πλέον ἐπικίνδυνον τρόπον τοὺς σκοποὺς τοῦ Διαλόγου. Εἶναι φανερόν ὅτι, χωρὶς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τούτου, ὅλαι αἱ προσπάθειαι Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν πρὸς προώθησιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν σχέσεων καὶ ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τοῦ Διαλόγου θὰ ἀποβοῦν μάταιαι. Διὰ τοῦτο οἱ σύεδροι φρονοῦν ὅτι τὸ θέμα τῆς Οὐνίας πρέπει νὰ εἶναι τὸ μοναδικὸν θέμα τοῦ Διαλόγου σήμερον. Εἰς τὸν Διάλογον αὐτὸν ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ καλοῦνται νὰ ἐπεξεργασθοῦν ἀπὸ κοινοῦ πλαίσιον ἀρχῶν πρὸς ρύθμισιν τῶν σχέσεων μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Οὐνι-

τῶν καί, ἐπ' αὐτῆς τῆς βάσεως, νὰ συμβάλουν ὥστε νὰ ἐξαλειφθοῦν αἱ βιαιότητες εἰς τὰς συγκεκριμένας περιοχάς. Ὑπ' αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις ὁ Διάλογος θὰ βοηθήσῃ Ὁρθοδόξους καὶ Ρωμαιοκαθολικοὺς πρὸς ἐξεύρεσιν τρόπου ὄχι μόνον προσωρινῆς εἰρηνεύσεως, ἀλλὰ δικαίας, ριζικῆς καὶ τελικῆς ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος.

5. Κατόπιν τῆς δημιουργηθείσης καὶ ἐν πολλοῖς συνεχιζομένης ἐκρόθυμον καταστάσεως εἰς τὰς σχέσεις Ὁρθοδόξων καὶ Οὐνιτῶν, ἀσφαλῶς οὐδεμία θὰ ἐδικαιολογεῖτο αἰσιοδοξία διὰ περαιτέρω συνέχισιν τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ὡς μοναδικὸν ἐν προκειμένῳ θετικὸν σημεῖον ἡ κοινὴ Δήλωσις τῆς ἐν Freising συνελθούσης Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου, διὰ τῆς ὁποίας, χωρὶς νὰ παραθεωρητῆ ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία τῶν Οὐνιτῶν, ἀπερρίφθη ὁμοφώνως ἡ μέθοδος τῆς Οὐνίας, ὡς τελείως ἀπᾶδουσα εἰς τὴν Ἐκκλησιολογίαν τῆς κοινῆς καὶ εἰς τὸ φρόνημα ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἰδίᾳ μάλιστα ὅταν αὐταὶ ἐδρῖσκονται ἐν Διαλόγῳ.

6. Ἡ κοινὴ αὕτη Δήλωσις ἀπορρίψεως τῆς Οὐνίας ὡς μεθόδου ἐν Freising, δέον νὰ ἀποτελέσῃ τὴν ἀφετηρίαν καὶ βάσιν διὰ τὰς περαιτέρω ἐπὶ τοῦ θέματος συζητήσεις ἐν τῷ πλαίσιῳ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου.

7. Ἐφ' ὅσον τὸ μείζον τοῦτο θέμα ἤθελε διευθετηθῆ δικαίως καὶ χριστιανοπρεπῶς, ὁ Θεολογικὸς Διάλογος θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπεκταθῆ ἀπερισπάστως ἐφ' ὄλων πλέον τῶν ὑπὸ τῆς ὀργανικῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ προβλεπομένων θεμάτων.

8. Πρὸς ἐξομάλυνσιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ Οὐνιτῶν ἐθεωρήθη χρήσιμον νὰ ἐκτιμῶνται ἐτησίως αἱ σχέσεις Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου, συμπεριλαμβανομένης τῆς καταστάσεως εἰς τὰς περιοχάς τῶν συγκρούσεων.

(Φανάριον, 12 Δεκεμβρίου 1990)

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗ*

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

Στην μεταχριστιανική εθνική μας ιστορία, κυρίως στους αιώνες που ακολούθησαν μετά την πτώση της Κωνσταντινουπόλεως, ή Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐπωμίσθηκε ἀποστολή ἐθναρχική και ἀναδείχθηκε ἀληθινή τροφός και φρουρός τοῦ ἑλληνισμοῦ, που προσφεύσεται τὴν ἀποκάλεσε Μητέρα. Χάρη σ' αὐτὴν τὸ ἑλληνικό ἔθνος κατώρθωσε νὰ ἐπιδιώσῃ γιὰ 400 και περισσότερα χρόνια χωρὶς κρατικά σύνορα και νὰ διατηρήσῃ ζωντανή και ἀκμαία τὴν ταυτότητα και τὴν αὐτοσυνηδυσία του στὴν θρησκεία, τὴν γλώσσα, τὰ ἤθη του, στὴν πολιτισμική γενικὰ κληρονομιά του. Ἐκατὸν πενήντα χρόνια μετὰ τὴν σύσταση τοῦ νέου ἑλληνικοῦ κράτους ἡ Ἐκκλησία φαίνεται πὼς καλεῖται νὰ ἀναλάβῃ και πάλι τὸν ἴδιο ἐθναρχικό ρόλο, που θὰ ἔλεγα ὅτι ἔχει δύο στόχους μέσα στὴν εὐρωπαϊκὴ πραγματικότητα, ὅπως διαμορφώνεται σήμερα: Ἀμυντικό και ἐπιθετικό. Ὁ ἀμυντικός ρόλος τῆς Ἐκκλησίας ἐπικεντρώνεται στὴν προστασία τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν ἀλλοτρίωση και τὴν ἀφομοίωση που ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἐνοποιημένη Εὐρώπη. Ὁ ἐπιθετικός ρόλος συνίσταται στὴν προβολή και μεταφύτευση στὸν ἐνιαῖο εὐρωπαϊκὸ χῶρο τῆς αὐθεντικῆς χριστιανικῆς παραδόσεως μετὰ τὴν χριστοκεντρικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου και τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνας τέτοιος ρόλος δὲν εἶναι εὐκόλος. Ἀπαιτεῖ πολλές, ἐπίπονες και ἐπίμονες, διεργασίες και προσπάθειες πρὸς τὰ ἔσω και πρὸς τὰ ἔξω. Ἀπαιτεῖ μελέτη και περισυλλογή, αὐτοκριτική και αὐτοκάθαρση, ἀνανέωση και ἀνασύναξη δυνάμεων και προπάντων θαθεῖα γνώση και παραδοχὴ τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς και εὐρωπαϊκῆς πραγματικότητας. Γιατὶ τόσο ἡ προστασία τῆς ἐθνικῆς μας παρακαταθήκης και κληρονομιάς, ὅσο και ἡ προβολὴ τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας, γιὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικές, δὲν πρέπει νὰ στηρίζονται στὴν ἄρνηση αὐτῆς τῆς πραγματικότητας, ἀλλὰ στὴν πρόσληψη και τὴν μεταστοιχείωσή της σύμφωνα με τὴν ἱστορικὰ δοκιμασμένη και θεολογικὰ καταξιωμένη παύλαιο και ἀγιοπατερικὴ τακτική και πρακτική.

Γιὰ τὴν σύγχρονη εὐρωπαϊκὴ και τὴν σημερινὴ

ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἔχομε ἤδη κάμει λόγο στὰ προηγούμενα κεφάλαια. Γιὰ τὴν δεύτερη και μάλιστα σὲ σχέση και ἀναφορὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησία χρειάζεται ἐδῶ νὰ ποῦμε ἀκόμα λίγα λόγια. Ἐκεῖνο που πρῶτα πρέπει νὰ ξέρομε εἶναι ὅτι ἀνάμεσα στὴν ἐθναρχική ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας και τὴν σημερινὴ ὑπάρχει μιὰ οὐσιαστικὴ διαφορά. Κατὰ τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας ἡ ἐθναρχικὴ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας ἦταν κοινῶς ἀποδεκτὴ και γενικῶς ἀναγνωρισμένη. Σήμερα ἀμφισβητεῖται, ὄχι μόνο θεωρητικὰ —αὐτὸ δὲν θὰ εἶχε μεγάλη σημασία— ἀλλὰ και στὴν καθημερινὴ πρακτικὴ τοῦ ἐθνικοῦ και κοινωνικοῦ μας βίου. Γράφει χαρακτηριστικὰ ὁ γνωστός ὀρθόδοξος θεολόγος Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης: «Οἱ νεοἑλληνες ἔπαυσαν πιά νὰ βλέπουν στὸν ἐπίσκοπό τους τὸν ἐκφραστή και ἐγγυητὴ τῆς ἑλληνικότητάς τους, ὅπως ἄλλοτε (κι' ὅπως ἀκόμα τώρα στὴν Πόλη και στὴ διασπορὰ γενικώτερα). Ἄλλοτε κάθε πλήγμα κατὰ τοῦ ἐπισκόπου ὁ Ἕλληνας τὸ θεωροῦσε πλήγμα κατὰ τῆς ταυτότητάς του. Γύρω ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο —τὸν πολὺ «ἀμαρτωλότερο» ἀπὸ τοὺς σημερινούς— μαζεῦονταν οἱ Ἕλληνες γιὰ νὰ αἰσθανθοῦν πὼς ἦταν Ἕλληνες, και φυσικὰ δὲν ρίχνει κανεὶς λάσπη σὰ σύμβολα που ἐγγυῶνται και ἐκφράζουν τὴν ταυτότητά του. Τώρα ὅμως τὸ νὰ εἶσαι Ἕλληνας και τὸ νὰ εἶσαι ὀρθόδοξος δὲν εἶναι πιά τὸ ἴδιο πράγμα»²⁰. Τοῦτο ὀφείλεται κατὰ κύριο λόγο στὸν διχασμὸ και τὴν ἀποξένωση τῆς ἑλληνικῆς Παιδείας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, συνεχίζει ὁ Μητροπολίτης Περγάμου, «ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, που συνηθισε νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτὸ της ἐκφραστή τῆς ἑλληνικότητος τοῦ ἔθνους περὶ ἀπὸ τέτοια ἀμηχανία, ὥστε νὰ γελοιοποιεῖ τὸν ἑαυτὸ της μετὰ προβολὴ νομοθετικῶν ἀξιώσεων, που ἀπλῶστα δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ. Δὲν βλέπει τὴ ρίζα τοῦ προβλήματος και τὰ θάζει μετὰ τὰ κλαδιὰ τοῦ δέντρου. Ἄγνοεῖ ὅτι, ὅπως διαμορφώθηκε ἀπὸ τὴν παιδεία του ὁ ἑλληνικὸς λαός, δὲν τὴν βλέπει πλέον ὡς ἀναγκαῖο ἐκφραστή τῆς ἑλληνικότητός του, (διαφορετικὰ θὰ μπορούσε μετὰ ἕνα νεύ-

20. Βλ. Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Δ. Ζηζιούλα, Εὐρωπαϊκὸ πνεῦμα και Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξία, εἰς Περιοδικὸ «Εὐθύνη», Τεύχη Ἰουλίου και Νοεμβρίου 1985.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 59 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

μα της να ρίχνει κυβερνήσεις) και θέλει να επιμένει σε ένα ρόλο που δεν την αφήνει πλέον. Η Ἐκκλησία της Ἑλλάδος αντιμετωπίζει τὸν σοβαρὸ κίνδυνο νὰ κλείσει τὰ μάτια της στὴ νέα πραγματικότητα και ἢ νὰ φωνασκή χωρὶς ἀποτέλεσμα ἢ νὰ ταυτισθῆ με μιὰ μερίδα μόνον Ἑλλήνων, αὐτῶν που συμβαίνει νὰ ἀντιτίθενται σὲ κάθε ἀλλαγὴ και νὰ βλέπουν τὴν Ἐκκλησία ὡς προστάτη ὠρισμένων ἠθικῶν κανόνων ἢ ἑνὸς στεῖρου συντηρητισμοῦ και τίποτε περισσότερο»²¹. Τοῦτες οἱ ἐπισημάνσεις φανερώνουν ὅτι τόσο ἡ ἑλληνικὴ Πολιτεία ὅσο και ἡ ἑλλαδικὴ Ὁρθοδοξία διέρχονται μιὰ ἐπικίνδυνη κρίση ταυτότητας, που εἶναι ἀνάγκη νὰ ξεπερασθῆ, γιὰ νὰ ἀποδῆ ἀποτελεσματικὴ ἢ ἀντίσταση ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς μας ἀλλοτριώσεως και ἀφομοιώσεως. Ἡ ὑπέρβαση τούτης τῆς κρίσεως δὲν γίνεται με ἱεραμιάδες, προτροπὲς και συνθήματα. Γίνεται μόνο με εἰλικρινῆ μετάνοια, με πνευματικὴ ἀνακαίνιση και ἠθικὴ ἀναγέννηση τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας και ἐπιστροφή τῆς ἐθνικῆς μας Παιδείας στὶς ἑλληγορθόδοξες ρίζες και ἀρχές της, ἀφοῦ «τὸ πείραμα μιᾶς ἑλληνικότητας χωρὶς Ὁρθοδοξία, που ἐγινε στὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἀπέτυχε»²² με συνέπειες ὀδυνηρὲς γιὰ τὴν ἐθνικὴ μας ὑπόσταση.

Ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποκτήσει και πάλι πειστικὸ λόγο στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Χώρας μας και νὰ ἐπανεύρη τὴν φερεγγυότητά της στὴν ἀναζήτηση τῆς ἐθνικῆς μας ταυτότητας και κληρονομιάς, σὲ σημεῖο που νὰ ξαναγίνῃ ὄχι μόνο κριτήριο ἀλλὰ και παράγων γνησιότητας τοῦ ἑλληνισμοῦ. Αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ τὸ ἐπιτύχη με τὴν βοήθεια νομικῶν και θεσμικῶν ρυθμίσεων. Ἡ ἐποχὴ μιᾶς τέτοιας βοήθειας πρέπει νὰ καταλάβουμε ὅτι πέρασε χωρὶς ἐπιστροφή. Θὰ τὸ ἐπιτύχη, ὅπως εἶπαμε και πιὸ μπροστά, με τὴν αὐτοκάθαρση και ἐπανεύρεση τῆς δικῆς της πρώτιστα ταυτότητας, με τὴν ἀνανέωση τῶν πνευματικῶν της δυνάμεων, με τὴν ἀνασυγκρότηση τοῦ ποιμαντικῆς τῆς ἔργου, με τὸν ἐκσυγχρονισμὸ τῶν μέσων ἐπικοινωνίας της με τὸν λαό. Καὶ ἀκόμα με τὸ ἐμπρακτὸ ἐνδιαφέρον της γιὰ τὰ προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῶν νεοελλήνων, ὄχι μόνο τὰ πνευματικά, ἀλλὰ και τὰ ὕλικά. Γιατί «ἡ ὄντολογικὴ ἀλήθεια τοῦ Θεοανθρώπου Χριστοῦ ἀποκλείει, ὡς αἰρετικὴ και βλάσφημη, κάθε διάσπαση τοῦ πνευματικῆς στοιχείου τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ ὕλικὸ και ὑποχρεώνει τὴν Ἐκκλησία νὰ λάβῃ θέση δυναμικὴ και νὰ ὑψώσει προ-

φητικὰ τὸ ἀνάστημα και τὴ φωνὴ της ἐναντίον κάθε καταστάσεως που ἐπιβουλεύεται τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, ἐλευθερία και ἀξιοπρέπεια»²³. Εἴμαστε, λοιπόν, ὑποχρεωμένοι, ἐμεῖς κυρίως οἱ ἡγέτες τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐνδιαφερθοῦμε ζωηρὰ και νὰ πρωτοστατήσουμε γιὰ νὰ βελτιωθοῦν οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς και νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἐπιτυχῶς, παράλληλα με τὰ ἠθικά, και τὰ κοινωνικὰ προβλήματα τοῦ λαοῦ μας, ὅπως ἡ φτώχεια και ἡ ἀνεργία, ἡ οἰκολογικὴ καταστροφή, ἡ ἀδικία και ἡ ἐκμετάλλευση, ἡ τρομοκρατία, ἡ διάδοση τῶν ναρκωτικῶν, οἱ κομματικοὶ διχασμοὶ και ἄλλα. "Ἐτσι ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀποκτήσει και πάλι τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ μας και θὰ τὸν συσπειρώσει κοντὰ της «ὄν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας»²⁴, προστατεύοντας και διαφυλάσσοντας τον ἀπὸ τὴν δυτικοευρωπαϊκὴ ἀλλοτρίωση και ἀφομοίωση.

Ἐξ ἴσου σημαντικὸς με τὸν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας μας και στὸν εὐρύτατο χῶρο τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης, ρόλος που τὸν χαρακτηρίσαμε πιὸ μπροστὰ ἐπιθετικὸ, με τὴν ἐννοια τῆς προβολῆς ἐκεῖ τῆς ἑλληγορθόδοξου παραδόσεως.

Ἡ ἐνοποίηση τῆς Εὐρώπης πραγματοποιεῖται σὲ μιὰ ἱστορικὴ στιγμή, που ὁ δυτικὸς Χριστιανισμὸς, ὕστερα ἀπὸ μιὰ συγχευτικὴ κρίση και δραματικὴ ἀναμέτρηση με τὰ ἰδεολογικὰ ρεύματα τοῦ σύγχρονου ἀθεϊσμοῦ, ὕλισμοῦ και μηθεϊσμοῦ, «ἐπιθυμεῖ τὴν ἀπακάθαρσή του ἀπὸ τὶς ὁμολογιακὲς του παραφθορὲς και τὴν ἐπιστροφή στὴν αὐθεντικὴ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Ἐκκλησίας. Βρίσκεται συνεπῶς σὲ φάση ἀναζητήσεως και πορείας»²⁵.

Ἡ Εὐρώπη τοῦ 1992 δὲν εἶναι ἐκεῖνη τῶν Σταυροφοριῶν, οὔτε ἐκεῖνη τοῦ αὐτόνομου Οὐμανισμοῦ και τοῦ Διαφωτισμοῦ, οὔτε ἐκεῖνη τῆς ἀποικιοκρατίας. Ἡ σημερινὴ Εὐρώπη εἶναι ὅσο ποτὲ ἄλλοτε ἔτοιμη νὰ δεχθῆ τὴν μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας και τὴν ἔχει ἀνάγκη σ' αὐτὴ τὴν ἐπίπονη πορεία της γιὰ τὴν ἐπανεύρεση τῆς χριστιανικῆς της ταυτότητας. Πολὺς λόγος γίνεται στὶς ἡμέρες μας γιὰ τὴν ἀνάγκη ἐπανευαγγελισμοῦ τῆς Εὐρώπης και τὴν ἀνεύρεση νέων μορφῶν χριστιανικῆς πνευματικότητας. "Ὅμως χωρὶς τὴν Ὁρθοδοξία ἕνας τέτοιος ἐπανευαγγελισμὸς θὰ εἶναι οὐ-

23. Βλ. Παντελεῆμονος Μπεζενίτη, Μητροπολίτου Ζακύνθου, Ἡ ἀναστήλωση τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν ἄνθρωπο, Ἀθήνα 1982, σ. 20.

24. Ματθ. κγ' 37.

25. Βλ. Εἰσήγηση Καθηγητοῦ Ἰω. Παναγοπούλου, Δυτικὴ παράδοση και Ἐνωμένη Εὐρώπη, εἰς Ζ' Πανελλήνιο Θεολογικὸ Συνέδριο, Ἀθήνα 7-9 Σεπτεμβρίου 1990.

21. Βλ. Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Δ. Ζηζιούλα, ἐνθ' ἄνωτ.

22. Βλ. Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Δ. Ζηζιούλα, ἐνθ' ἄνωτ.

τοπικός, αφού μόνο ή Όρθοδοξία διασώζει και διατηρεί άνόθευτη τήν άποστολική πίστη και άθθεντική τήν πατερική παράδοση. Τήν ανάγκη τής Όρθοδόξου παρουσίας και μαρτυρίας στον ευρωπαϊκό χώρο διακηρύττουν ευκαίρως — άκαιρώς επίσημοι εκπρόσωποι των δύο μεγάλων όμολογιών τής δυτικής χριστιανόσύνης, του Ρωμαιοκαθολικισμού και του Προτεσταντισμού. Σε συζήτησή του με Έλληνα καθηγητή τής Θεολογικής Σχολής Άθηνών ό μέχρι πρότινος Πρόεδρος τής Έπιτροπής του Βατικανού για τήν χριστιανική ένότητα Καρδινάλιος Ιωάννης WILLEBRANDS έδήλωσε πρό έτών: «Έχουμε ανάγκη τής Όρθοδόξιας, τής όρθοδόξου πνευματικότητας, διότι δέν δύναμεθα με τήν μονομέρεια τής Δυτικής σκέψως να έπιτύχωμεν τήν επίλυση των προβλημάτων μας»²⁶. Και ό Πρόεδρος τής Ευρωπαϊκής Οικουμενικής Έπιτροπής για τήν Έκκλησία και τήν Κοινωνία και σημαντικό στέλεχος τής Ευαγγελικής Έκκλησίας τής Γερμανίας KLAUS KREMKAU, σε συνέντευξή του στον Ραδιοφωνικό Σταθμό τής Έκκλησίας τής Ελλάδος τον περασμένο Ιούνιο όμολογεί ότι «ή Όρθόδοξη Έκκλησία μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά ώστε ή πολιτιστική και πνευματική συμβολή τής Ελλάδος στον χώρο τής Ευρώπης να μη χαθή, από τόν γεγονός ότι ή Δύση με τήν εκδομηχάνιση και τήν εκκοσμίευση αντιμετωπίζει σήμερα πολλά προβλήματα, που θέτουν σε άμφισβήτηση τόν πνευματικό και πολιτιστικό ρόλο τής χριστιανικής Ευρώπης». Οί δηλώσεις αυτές δέν είναι άπλως λόγιο φιλοφροσύνη. Έκφράζουν τήν άγωνία των Έκκλησιών τής Δύσεως για τόν χριστιανικό μέλλον τής Ευρώπης, αφού τελευταίως από ώρισμένους, προτεσταντικούς κυρίως, κύκλους, όπως διαπιστώσαμε και στην Διάσκεψη των Άρχηγών των Ευρωπαϊκών Έκκλησιών που έγινε τόν περασμένο Άπρίλιο στη Γενεύη, άμφισβητείται ή ίδια ή χριστιανική ταυτότητα τής Ευρώπης και ύποστηρίζεται ότι ή Ευρώπη του μέλλοντος, ως μία πολυθρησκευτική και πολιτιστικά άνομοιογενής κοινωνία, πρέπει να βασίζεται όχι στις χριστιανικές ήθικες αξίες, που δέν θά έχουν πιά νόημα, αλλά σε σύμμετρικά ιδεώδη. Όμως μία τέτοια αντίληψη οδηγεί αναπόφευκτα σε συρρίκνωση του ευρωπαϊκού χριστιανισμού και σε έξάπλωση άλλων θρησκευτικών ή παραθρησκευτικών κινημάτων, που ήδη έχουν μεταφρυτευθή στον ευρωπαϊκό χώρο, όπως ό Ισλαμισμός, ό Βουδδισμός, ό Χάρε Κρίσνα, ή Νέα Έποχή και άλλα²⁷.

26. Βλ. Κωνσταντίνου Μουρατίδου, Καθηγητού Πανεπιστημίου, ένθ' άνωτ. σ. 72.

27. Βλ. Μ. Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Τσέτση, 'Η

Η Έλληνική Όρθόδοξη Έκκλησία με τήν συμμετοχή τής Χώρας μας στην Ένωμένη Ευρώπη γίνεται προπομπός τής επίσημης εισόδου τής Όρθοδόξιας στη Δύση και έπωμίζεται πρώτη αυτή τόν χώρο τής μαρτυρίας που ή Ευρώπη περιμένει. Και είναι τούτο τόν γεγονός μία μοναδική ιστορική σημασία ευκαιρία για να προβάλλει ή Έκκλησία μας με τρόπο δυναμικό και πειστικό τήν οικουμενικότητα και παγκοσμιοτητα τής Όρθοδόξου πίστεως και τόν πανανθρώπινο χαρακτήρα τής. Και ακόμα τήν πολύτιμη πείρα και τήν μακράων θητεία τής Όρθοδόξιας σε μία αδιάσπαστη ένότητα φυλετικών, έθνικών, γλωσσικών και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων, ένότητα που άποκλείει κάθε έπεκτατική διάθεση και συγκρητιστική τάση.

Η παρουσία και ή μαρτυρία τής Έκκλησίας μας στην Ένωμένη Ευρώπη θά βοηθήσει τόν σύγχρονο ευρωπαίο να ξαναδρή τόν άληθινό του πρόσωπο, αντίτάσσοντας στην μαζοποίηση του ανθρώπου τήν μοναδικότητα τής ανθρώπινης προσωπικότητας, στην ύλιστική θεοποίηση και ειδωλοποίησή του, τήν χριστιανική θέωση, στην άπελπιστική μοναξιά του τήν κοινωνία των προσώπων, στον «θάνατο του Θεού», που είναι ταυτόχρονα και αναγκαστικά κα θάνατος του ανθρώπου, τήν δεσποσύνη τής Άναστάσεως, όχι μόνο στην έσχατολογική αλλά και στην βιωματική τής διάσταση. Η Έκκλησία τής Ελλάδος, με δύο μόνο λέξεις, καλείται να ξαναφέρει στη Δύση τόν πλοΐτα τής άγιοπατερικής παραδόσεως και τήν πνευματικότητα τής Άνατολής.

Παράλληλα θά συνεργασθή στενά και άποδοτικά με τις άλλες ευρωπαϊκές Έκκλησίες σε πολλούς και σημαντικούς πρακτικούς τομείς τής κοινωνικής ζωής, όπως προσφύεστατα παρατηρεί ό Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ, στο έμπνευσμένο μήνυμα που άπηύθυσε στις 24 του περασμένου Μαΐου από τόν Ίερό Ναό του Άγίου Διονυσίου του Άρεοπαγίτου, κατά τόν έορτασμό τής 40ής επέτειου τής δηλώσεως του ROBERT SCHUMAN, στα μέλη τής Διεθνούς Ευρωπαϊκής Ένώσεως φίλων του ROBERT SCHUMAN, αναφέροντας ένδεικτικά τόν πολιτιστικό και πολιτισμικό, τόν κοινωνικό και τόν ποιμαντικό²⁸. Μία τέτοια συνεργασία με τις ευρωπαϊκές Έκκλησίες θά βοηθήσει τήν Έκκλησία μας να έπωφεληθή από τις έμπειρίες των άλλων Έκ-

άποστολή τής Έκκλησίας μέσα στη σύγχρονη ευρωπαϊκή κοινωνία, εις φυλλάδιον «Ένημέρωσις - Δελτίον Οικουμενικής Έπικαιρότητας», τ. Στ. - 1990/4.

28. Βλ. Περιοδικό «Έκκλησία», 1/15 Αύγουστου 1990, τεύχ. 12, σ. 404.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Λ Ο Γ Η Σ Ι Σ

Η ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΔΟΣΤΑΥΡΩΝ ΡΩΜΑΙΟΡΘΟΔΟΞΩΝ

Έπί της από 31-5-1989 αίτησεως άκυρώσεως του Τριανταφύλλου Κοτζιμάνη κατά της ύπ' άριθμ. Φ. 078.9)Α3)30)5-4-1989 άποφάσεως του Υπουργού Έθνικης Παιδείας και Θρησκευμάτων ως και της ύπ' άριθμ. 762)33)21-3-1989 άποφάσεως της Έρεās Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος.

Α. Και μετά την ισχύν του άρθρου 13 του Σ. 1975, διά την άνέγερσιν ή λειτουργίαν ναού οίουδήποτε δόγματος ισχύουν αί διατάξεις άρθρου 1 του Α.Ν. 1363/38, άρθρου 4 του Α.Ν. 1363/38, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του Α.Ν. 1672/39, άρθρου 5 του Α.Ν. 1363/38, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του 1672/39, άρθρου 1 του Β.Δ. 20.5/2.6/1939.

Ειδικώτερα ή άδεια του Όρθοδόξου Μητροπολίτη για τή λειτουργία τόπου λατρείας άλλοθρήσκου ή έτεροδόξου, ή όποια τελικά με την νομολογία του Σ.τ.Ε. επεκτάθηκε και στους εύκτηρίους οίκους. Βασική προϋπόθεση για τή χορήγηση άδειας εύκτηρίου οίκου παντός δόγματος, άποτελεί το να είναι το δόγμα γνωστό.

Η έλευθερία της λατρείας δέν άποκλείει το δικαίωμα της Πολιτείας να έξακριβώσει, πριν έκδοθεί ή κατά τον νόμον άδεια, ότι ύπερ της αίτουμένης κατά περίπτωση άδειας υπάρχουν οι όριζόμενες συνταγματικές προϋποθέσεις δηλαδή να είναι γνωστή ή θρησκεία, να μη προσβάλλεται ή δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη (ΐδετε νομολογία Σ.τ.Ε).

Με την κρινομένη αίτηση προσβάλλεται ή άρνηση του Υπουργού Έθνικης Παιδείας και Θρησκευμάτων

να χορηγήσει άδεια λειτουργίας εύκτηρίου οίκου στην Άθήνα, της Άποστολικής Έκκλησίας Ροδοσταύρων Ρωμαιορθοδόξων (ΐδετε αίτηση).

Προσβάλλεται επίσης με την αίτηση ή διά του ύπ' άριθ. 762/331/21.3.1989, ζητηθείσα από τον Υπουργό Έθνικης Παιδείας και Θρησκευμάτων, γνώμη της Έ. Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος διά το εάν ή στην αίτηση άναφερομένη θρησκεία είναι γνωστή ή όχι.

Έφ' όσον ως προαναφέρεται και διά την λειτουργία εύκτηρίου οίκου γενικά προαπαιτείται ή έξακριβωση από την Διοίκηση ότι, ύπερ της αίτουμένης άδειας συντρέχουν οι συνταγματικές προϋποθέσεις, κύρια των όποιων είναι εάν ή αίτηση άφορά γνωστή θρησκεία, όρθως ό Υπουργός άπηυθύνθη εις την Έ. Σύνοδον της Έκκλησίας της Ελλάδος, ή όποια συνεργάζεται με την Πολιτεία περι θεμάτων κοινού ένδιαφέροντος (άρθρο 2 του ν. 590/77). Όπως προκύπτει από τα προσαγόμενα έγγραφα ή Διαρκής Έερά Σύνοδος της Έκκλησίας της Ελλάδος άπεφάνθη ότι ή εις την αίτηση άναφερομένη θρησκεία δέν είναι (γνωστή) και έγνώρισε τούτο εις τον Υπουργό με το ύπ' άριθ. πρωτ. Α3/30 της 29.3.1989.

Κατά τα κριτήρια της νομολογίας Σ.τ.Ε γνωστή θρησκεία είναι εκείνη ή θρησκευτική όλότητα ή όποια έχει φανερά τα δόγματα της πιστεώς της και τους τύπους της λατρείας της και όχι κρύφια. Πρέπει να παρατηρηθεί ότι ή αίτηση επικαλείται άλλοδαπή βιβλιογραφία και δραστηριότητα εις την άλλοδαπήν προκειμένου να επιστηρίξει τον ισχυρισμόν περι του (γνωστού) της θρησκείας της. Η επίκληση όμως αυτή πρέπει να συνδυάζεται με επίκληση βιβλιογραφίας και δραστηριότητος εις την Έλληνική Έπικρά-

κλησιών στην επίλυση παρόμοιων με αυτά που τώρα άντιμετωπίζει κοινωνικών προβλημάτων και να συμβάλη στην άνύψωση του διοικητικού, του πνευματικού και του ήθικου επιπέδου όχι μόνο του δικού μας λαού αλλά και των λαών της Ένωμένης Εύρώπης. Άκόμα ή Έκκλησία μας θα έχη την δυνατότητα να συμμετάσχη, όπως ακριβώς και ή τοπική Αυτοδιοίκηση, στα άναπτυξιακά προγράμματα της ΕΟΚ και να επιτύχη χρηματική επιχορήγηση, για την έκτέλεση εκκλησιαστικών φιλανθρωπικών, μορφωτικών και παραγωγικών έργων, από τα ταμεία της ΕΟΚ, με την προϋπό-

θεση ότι θα καταθέση στα άρμόδια όργανα πλήρεις και όλοληρωμένες τεχνικοοικονομικές μελέτες.

Άνακεφαλαιώνοντας όσα είπαμε πιο μπροστά θα μπορούσαμε να ύποστηρίξουμε ότι ή Όρθόδοξος Έκκλησία της Ελλάδος μπορεί και να ώφεληθη από την Εύρώπη και να ώφελήση, άρκει να αξιοποιηση με ύπευθυνότητα και γενναιότητα τις εύκαιρίες που της παρέχονται.

(Συνεχίζεται)

† Ό Ζακύνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

τητα, δοθέντος ότι ο αξιολογικός νομικός όρος «γνωστή θρησκεία» αναφέρεται και άφορᾶ εἰς τὸν χῶρο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, ὅπου ἰσχύει ἡ Ἑλληνικὴ ἔννομος τάξις. Ἐάν δὲν εἶναι γνωστὴ ἡ θρησκεία εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον δὲν θεμελιώνεται αἴτηση, πού κατὰ τὰ προαναφερόμενα, προϋποθέτει «γνωστὴ θρησκεία».

Ἐπειδὴ, καὶ διὰ τὴν συγκεκριμένη περίπτωσιν, προαπαιτοῦνται εἰδικές γνώσεις, τίς ὁποῖες φυσικὸ καὶ εὐλογο εἶναι νὰ μὴ ἔχει ἡ διοίκηση πρὸς τὴν ὁποία ἀπευθύνεται ἡ αἴτηση λειτουργίας εὐκτηρίου οἴκου, παρίσταται ἀνάγκη, διὰ τὴν ἐπιστήριξιν τῆς ἀπόφασις (γνώμης) τῆς Ἱερᾶς Συνόδου νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ ratio τοῦ νόμου καὶ, πέραν τῶν συναποστελλομένων ἐγγράφων, νὰ γίνῃ εἰδικώτερη ἀναφορὰ διὰ τὴν Ἑταίρεια Ροδοσταύρων.

Β. Ἡ Ἑταιρεία Ροδοσταύρων εἶναι μυστικὴ καὶ ἀποκρυφικὴ («ταίρεια») μὲ τάσεις ἀνθρωπιστικῆς, πανσοφιστικῆς, ἠθικιστικῆς καὶ κοσμο-ἀναμορφωτικῆς. Δὲν γνωρίζομε τίποτε γιὰ τὸν χρόνον τῆς ἰδρύσεώς της πού τοποθετεῖται στὸν 16-17 αἰῶνα.

Γιὰ πρώτη φορά γίνεται λόγος γιὰ Τάγμα τῶν Ροδοσταύρων σὲ ἀνώνυμα κείμενα πού κυκλοφόρησαν τὸ 1604 μὲ τίτλο: «Περὶ τῆς γενικῆς καὶ καθολικῆς μετάρρουθμείσεως τοῦ Κόσμου». Πρόκειται γιὰ ἕνα σχεδιάσμα, πού προγραμματοῖ τὴν ἰδρυση μιᾶς μελλοντικῆς Societas Roseae Crucis (Fama fraternitatis Roseae Crucis) ἡ ὁποία ὅμως δὲν φαίνεται νὰ ἰδρῦθη καὶ νὰ ὑπῆρξε ποτέ. Ὑπάρχει ἐπίσης μιὰ ἀνώνυμη («Ὁμολογία») (Confessio Fraternitatis Roseae, 1615), στὴν ὁποία ὑποστηρίζεται ἡ ἀνάγκη μεταρρυθμίσεως καὶ ἀνανεώσεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κράτους καὶ ὁλοκληρίου τοῦ Κόσμου μὲ βάση τὴν «Πανσοφία», δηλαδὴ τὴν συνένωση κοσμικῆς γνώσεως (φιλοσοφία) καὶ πνευματικῆς γνώσεως (Θεολογία, μυστικισμός). Ἀπὸ τὴν ἔνωση αὐτὴ θὰ προκύψῃ ἕνα νέο κοσμοεἶδωλο, στὸ ὁποῖο ἰδιαιτέρος ρόλος ἀποδίδεται στὴν Φύσιν, τὴν ἀστρολογία καὶ τὴν ἀλχημείαν. Τὴν μεταρρύθμισιν αὐτὴ θὰ ὑλοποιήσῃ μιὰ ομάδα ἐκλεκτῶν πού ἀποτελοῦν τὴν μυστικὴ καὶ «ἀόρατη ἀδελφότητα», καὶ εἶναι προορισμένοι νὰ ἀναπλάσῃ τὴν Φύσιν καὶ τὸν Κόσμον. Συγγραφέας τῶν κειμένων αὐτῶν θεωρεῖται ὁ Γερμανὸς φοιτητὴς τότε καὶ ἀλχημιστὴς Johann Andrea στὸν ὁποῖο ἀποδίδεται καὶ τὸ κείμενο μὲ τίτλο: Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreutz» («Ὁ Χημικὸς Γάμος τοῦ Χριστιανοῦ Ρόζενκρόυτς»).

Ὁ Γερμανὸς ἱππότης Χριστιανὸς Ρόζενκρόυτς (Christian Rosenkreutz 1378-1484), θεωρεῖται καὶ ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Τάγματος, τὸ ὁποῖο ὅπως προελέχθη δὲν ὑπῆρξε τὸν 17 αἰῶνα, παρὰ μόνον ὡς ὄραμα καὶ εὐχή. Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι ὁ Ρόζενκρόυτς ταξίδεψε στοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ στὴν Ἀνατολή, ὅπου ἐδιδάχθη τίς μαγικῆς ἐπιστήμες. Ἐκεῖ ἐμυήθη ἀπὸ τοὺς ραββίνους τῆς Παλαιστίνης, ἀπὸ τοὺς Ἀραβες καὶ ἀπὸ ἄλλους φιλοσόφους τῆς Ἀνατολῆς στὰ μυστήρια τῆς «καβάλλας», στὸν «ἐρμητισμὸ» καὶ στὴν

«Θεοσοφία». Ὅσοι μετέχουν στὶς ἀπόκρυφες αὐτὲς γνώσεις ἀποτελοῦν μυστικὰ μέλη τοῦ Τάγματος τῶν Ροδοσταύρων.

Κατὰ τοὺς 17 καὶ 18 αἰῶνα ἔγιναν πολλὲς προσπάθειες νὰ ἰδρυθεῖ καὶ στὴν πραγματικότητά ἕνα Τάγμα Ροδοσταύρων. Ὑπῆρξαν μόνον μεμονωμένα ἄτομα καὶ μικρὲς ομάδες οἱ ὁποῖες συνδέθησαν στενὰ μὲ τὴν ἀλχημείαν καὶ τὸν τεκτονισμὸ. Τὰ μέλη τους ἐμυούνταν στὸν ἐρμητισμὸ, στὴν καβάλλα, στὴν ἀριθμοσοφία, στὴν ἀλχημείαν καὶ στὰ μυστικὰ τῆς Φύσεως. Ὁ Λάιμπνιτς μᾶς ἀναφέρει ὅτι τὸ 1667 ὑπῆρχε μιὰ τέτοια ομάδα Ροδοσταύρων στὴ Νυρεμβέργην καὶ ὅτι ἡ ομάδα αὐτὴ ἐπεδίκετο στὴν Ἀλχημείαν. Στὴν Ἀγγλία τοῦ 17ου αἰῶνος στοὺς Ροδόσταυρους προσήρχοντο κυρίως ἰατροὶ καὶ φυσικοὶ ἐπιστήμονες οἱ ὁποῖοι ἠσχολοῦντο μὲ τὴν ἀλχημείαν, τὴν μαγείαν, καὶ τὸν πνευματισμὸ. Πίστευαν ὅτι μπορούσαν νὰ ἀναγενήσουν ὁλόκληρην τὴ Φύσιν. Μεταξὺ τους προσαγορεύονταν οἱ ὄπαδοι τοῦ Ροδοσταυρισμοῦ μὲ τὸν χαρακτηρισμὸ «Ἀόρατοι Ἀδελφοὶ» καὶ ὡς ἐμβλημα καὶ σημεῖο ἀναγνωρίσεως ἔφεραν τὸ ρόδο μέσα σὲ σταυρὸ, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τους.

Τὸ τριαντάφυλλο μὲ τὸ σταυρὸ συμβόλιζε τὴν ἀνώτατη μύση, πού ἦταν ἕνα εἶδος πανσοφιστικοῦ γνωστικισμοῦ, κράμα χριστιανικῶν, θεοσοφικῶν, ἀνατολικῶν, ἀποκρυφικῶν, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφικῶν δογμάτων τῆς ἀρχαιότητος (Πανσοφία). Ὁ Σταυρὸς συμβόλιζε τὸν Χριστιανισμὸ καὶ τὸ τριαντάφυλλο τὴν ἀναγεννηθεῖσα ἀρχαιότητα, μὲ τὴν ὁποία ἔπρεπε νὰ συνενωθεῖ σὲ γάμον ὁ Χριστιανισμὸς.

Ροδόσταυροι ὑπῆρχαν κυρίως στὴν Γερμανία, τὴν Αὐστρία, τὴν Οὐγγαρία καὶ τὴν Πολωνία, χωρὶς ὅμως πούθεν νὰ ἀποτελέσουν ποτὲ ὀργανωμένον Σῶμα. Ἀπὸ τὸ 1777 οἱ Ροδόσταυροι συνδέθησαν στενὰ μὲ τὴν Μασσωνία καὶ ἰδίως μὲ τὸν Σκωττικὸν Μασσωνισμὸ. Αὐτὸ ὑπῆρξε καὶ ἡ αἰτία νὰ ἀπαγορευθεῖ ἡ ὑπαρξὴ καὶ λειτουργία ἐταιρείας καὶ ομάδων Ροδοσταύρων. Ἡ ἀπαγόρευσις ἔγινε στὰ πλαίσια τῆς ἀντιμασσωνικῆς ἐκστρατείας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας Ἰωσήφ τοῦ Δευτέρου (1765-1790). Τὰ ἔγγραφα τῶν πρώτων αὐτῶν Ροδοσταύρων χάνονται στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος.

Ἀπὸ τὸ 1990 ἄρχισαν πάλιν νὰ ἐμφανίζονται ομάδες Ροδοσταύρων σὲ διάφορα ἀνεξάρτητα μεταξύ τους παρακλάδια. Οἱ νέοι Ροδόσταυροι προσπαθοῦν νὰ ἀναβιώσουν τὸν Ροδοσταυρισμὸ καὶ νὰ ἐπιτύχουν τὸν παλαιὸ στόχον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Φύσεως καὶ τοῦ Κόσμου μὲ τὴν βοήθειαν νεογνωστικῶν θεοσοφικῶν, βιο-μεταρρυθμιστικῶν καὶ ἀποκρυφιστικῶν διδασκαλιῶν. Ἐτσι τὸ 1990 ἐμφανίστηκε τὸ «The Rosecrucian Fellowship» στὶς ΗΠΑ ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Max Heindel. Στὸ παρακλάδι αὐτὸ τὸ κέντρο βάρους μετατίθεται ἀπὸ τὴν ἀλχημείαν στὴν ἀστρολογία.

Μετὰ τὸν Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον (περὶ τὸ 1950) ἐμφανίζεται ἕνα Τάγμα Ροδοσταύρων, τὸ ὁποῖο ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει μέλη σὲ 50 χῶρες καὶ ὅλες τίς Ἠπείρους. Προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπο νὰ προσηλυ-

ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΡΟΔΟΣΤΑΥΡΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τελευταία ιδρύθηκε ἡ «Γνωστικὴ Ἀποστολικὴ Ροδοσταυρικὴ Ἐκκλησία», με «Ἀποστολικὴ ἔδρα» στὴν Ἀθήνα, καὶ «Γραφεῖο Ἀποστολικοῦ Πρωτονοτάριου», τοῦ ὁποῦ ἡγεῖται ὁ κ. Φ. Σκαρλάτος. Ποιμένας εἶναι ἡ «Α. Θ. Μακαριότης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος (κατὰ κόσμον Τριαντάφυλλος Νικολάου Κοτζαμάνης)».

Ἡ ομάδα αὐτὴ ὑπέβαλε αἴτηση ἰδρύσεως εὐκτηρίου οἴκου, ἡ ὁποία ὅμως ἀπερίφηθη ἀπὸ τὸν κ. Ὑπουργό-

γὸ τῆς Παιδείας. Ὁ κ. Κοτζαμάνης προσέβαλε τὴν ἀπόφαση τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας καὶ ἡ ὑπόθεση πρόκειται νὰ ἐκδικασθεῖ. Ἐπειδὴ τὸ θέμα παρουσιάζει γενικώτερο ἐνδιαφέρον, κατόπιν μελέτης τοῦ κειμένου τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως, ὑπογραμμίζουμε ἐδῶ μερικὰ βασικὰ σημεῖα.

1. Ἡ ὀνομαζόμενη «Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία Ροδοσταύρων Ρωμαιορθόξων» ἢ «Γνωστικὴ Ἀπο-

τίσουν ὀπαδούς. Εἶναι ἀποκρυφικὴ ἐταιρεία ποὺ ἔχει στόχο τὴν ὀργάνωση τῆς Ζωῆς. Τὴν ἴδια ἐποχὴ ἰδρύθηκε ἡ Διεθνὴς Σχολὴ τῶν Ροδοσταύρων, τὸ Lectorium Rosicrucianum, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ τὸ κύριο κέντρο καὶ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο τῶν κειμένων τους στὸ Haarlem. Ἀνάλογα Κέντρα ὑπάρχουν καὶ στὸ Ἀμβέρρο τῆς Γερμανίας καὶ στὴν Οὐτρέχτη.

Κύρια Διδασκαλία:

Μὲ τὴν ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου διεφθάρη καὶ ἡ Φύση. Ἐκτοτε παράλληλα πρὸς τὴν Τάξιν τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει καὶ μιὰ διεφθαρμένη Φύση, μέσα στὴν ὁποία εἶναι φυλακισμένος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος διαρκῶς μετεμψυχώνεται μέσα σ' αὐτήν. Ἡ Φύση εἶναι καταδικασμένη σὲ πλήρη καταστροφή. Ἡ καταστροφὴ αὐτὴ ἐπίκειται καὶ θὰ συμβεῖ πολὺ γρήγορα, ἡ σωτηρία μπορεῖ νὰ ἐπιτευθεῖ μόνο με τὴν κηρυττόμενη ἀπὸ τὴν «Παγκόσμια Ἀδελφότητα» «Μεταμόρφωση» (Transfigurismus), ποὺ συντελεῖται σὲ τρεῖς Φάσεις: Πρώτη Φάση: Θραύση τοῦ Ἐγώ. Δεύτερη Φάση: Ἀλλαγὴ Προσωπικότητος με βύθιση στὴν «Ἀκτίνα τοῦ Χριστοῦ». Τρίτη Φάση: Ἐξέλιξη τῆς ἀθάνατης προσωπικότητος καὶ τοῦ οὐρανοῦ σώματος με «ὑπόδοξή τῶν κοσμικῶν δυνάμεων τοῦ Χριστοῦ» στοὺς εὐκτηρίου οἴκους τῶν Ροδοσταύρων με μυστικὸ τρόπο. Αὐτὸ θὰ γίνῃ στὴν Ὀαση Shamballa («Ἐρημος Gobi»).

Ἡ κεντρικὴ αὐτὴ διδασκαλία εἶναι συμπλήρωμα διδασκαλιῶν ἀπὸ τὸν χριστιανισμό, τὸν βουδδισμό, τὸν Λάο-Τσέ, τοὺς διαφόρων ἀποχρώσεων γνωστικούς, τὸν τεκτονισμό καὶ ἀπὸ ἄλλες ἀπόκρυφες διδασκαλίες, με παράλληλη ἄρνηση καὶ ἀπόρριψη τῶν γνωστῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν πρόκειται γιὰ θρησκεία, πολὺ περισσότερο γιὰ γνωστὴ θρησκεία. Ἡδη ἢ φιλοσοφικὴ τάση τους, ὁ ἀποκρυφισμὸς καὶ πρὸ παντὸς ὁ χαρακτηρισμὸς ὡς «γνωστικῶν» εἶναι δηλωτικὰ ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ θρησκεία. Ὅπως ἢ σύγχρονη ἔρευνα ἔχει ἀποδείξει, ἀνεκάθεν οἱ γνωστικοὶ δὲν εἶχαν ἐκκλησία, ἀλλὰ σχολές. Ἔτσι καὶ οἱ σύγχρονοι Ροδόσταυροι ἀποτελοῦν ομάδες, ἐταιρεῖες καὶ σχολές.

[Πληροφορίες γιὰ τοὺς Ροδόσταυρους μπορεῖ νὰ

βρεῖ κανεὶς μεταξὺ ἄλλων στὰ: Posner O., Internationales Freimaurerlexikon (Διεθνὴς Λεξικὸ Μασσονίας), 1938, στῆλες 1331-1338. Rijkenborgh, J. Van, Was ist, will und wirkt das Lectorium Rosicrucianum? 1950 (Τί εἶναι, τί ἐπιδιώκει καὶ πῶς δρᾷ τὸ Lectorium Rosicrucianum (Ἡ Σχολὴ τῶν Ροδοσταύρων). Τοῦ Ἰδίου: Die Bruderschaft von Shamballa. 1950 (Ἡ ἀδελφότητα τῆς Σαμπάλλα). Τοῦ Ἰδίου: Der Kommende neue Mensch 1954 (Ὁ ἐρχόμενος νέος ἄνθρωπος). Τοῦ Ἰδίου: Die Universelle Gnosis, 1955 (Ἡ Παγκόσμια Γνώση). A. E. Wait, The Brotherhood of the Rosy Cross, New York 1961 (Ἡ ἀδελφότητα τῶν Ροδοσταύρων].

Γ'. Κατὰ ταῦτα ὀρθὰ ὁ Ὑπουργὸς ἀπηύθυνε ἐρώτημα εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον (ἄρθρο 2 ν. 590/77 περὶ Κ. Χ. Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ΦΕΚ Α. 146/31.5.77) καὶ ὀρθῶς ὁ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπήντησε ὅτι δὲν ὑπάρχει ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς σχετικῆς αἰτήσεως ἀδείας ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας Εὐκτηρίου Οἴκου ἢ βασικὴ συνταγματικὴ προϋπόθεση τῆς «γνωστῆς» θρησκείας.

Τὰ ἀνωτέρω διευτυπώθησαν ὡς ἀπόψεις τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 3343/1569/28.12.90 ἐγγράφου πρὸς τὸ Σ.τ.Ε., ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ ὁ Τριαντάφυλλος Κοτζαμάνης, φερόμενος ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ πάσης Βαλκανικῆς τῆς «Γνωστικῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας Ροδοσταύρων Ρωμαιορθόξων» ἔχει ἐγείρει τὴν ἀπὸ 31.5.1989 αἴτησιν ἀκυρώσεως κατὰ τῆς ἀρνήσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων χορηγήσεως ἀδείας λειτουργίας εὐκτηρίου οἴκου εἰς Ἀθήνας ὡς καὶ κατὰ τῆς ἀπὸ 21.3.1989 γνωμοδοτήσεως τῆς Δ. Ι. Σ., ἡ ὁποία εἶχε ζητηθεῖ ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω Ὑπουργόν.

Ἡ ἐκδίκασις τῆς αἰτήσεως ὀρισθεῖσα διὰ τὴν 15.1.1991 ἀνεβλήθη διὰ τὴν 10.12.1991.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΛΙΑΛΙΟΣ
Εἰδικὸς Νομικὸς Σύμβουλος

στολική Ροδοσταυρική Έκκλησία» ή «Ροδοσταυρική Γνωστική Άποστολική Έκκλησία» ισχυρίζεται ότι αναγνωρίζει τὰ «έπτά μυστήρια» και ότι τηρεί «με μεγάλη φροντίδα» τις «Ίερές Τελετουργίες όλων τών Μυστηρίων και διατηρεί κανονική αδιάσειστη έπισκοπική διδασχή»· ότι μεταξύ τών στόχων της είναι «ή διάπλαση και ή χειροτονία λειτουργών - διακόνων τής Χριστιανικής Θεϊότητας, μνημένων στην παράδοση του Χριστιανικού Γνωστικισμού, προκειμένου να εξασφαλισθεί ή διαφώτιση τής Ίερωσύνης και τής άποστολικής διαδοχής...»· ότι έχει σαν «στόχο» τήν «τέλεση τών έπτά (7) παραδοσιακών μυστηρίων τής μιζς αγίας και Άποστολικής Έκκλησίας, έτσι όπως καθορίζονται από τήν Άγία Σύνοδο τής Τριδέντου, χρησιμοποιώντας το παραδοσιακό Ritus Catholicus Romanus, το πρό τής Συνόδου του Βατικανού Ι΄».

2. Ίσχυρίζεται ότι ταυτίζεται με το Collegio Sacerdotalis Rosae Crucis, που ιδρύθηκε το 1985.

3. Αναφέρει ότι οι δοξασίες της περιλαμβάνονται στο βιβλίο Catechisme Gnostique του Jean Bricaud, που χαρακτηρίζεται «πατριάρχης τής έκκλησίας μας»· εκδόθηκε το 1907. Μεταφράστηκε το 1989 σαν «Κατήχηση τής Γνωστικής Έκκλησίας», στις «έκδόσεις Γνωστικής Άποστολικής - Ροδοσταυρικής Έκκλησίας».

4. Αναφέρει ότι τα ιστορικά της στοιχεία περιλαμβάνονται στο βιβλίο «La Succession Apostolique de MGR Rafael Pageur (Κεμπέκ 1986), το οποίο μεταφράστηκε στα έλληνικά με τίτλο «Η άποστολική Διαδοχή τής Ροδοσταυρικής Γνωστικής Άποστολικής Έκκλησίας» (Άθήνα 1989).

5. Ίσχυρίζεται ότι έχει τις «φιλοσοφικές θέσεις» που περιλαμβάνονται στο έντυπο Synthese Philosophique του Arnaud Toursaint (Βρυξέλλες), που μεταφράστηκε στην Άθήνα με τίτλο «Φιλοσοφική Σύνοψη».

Όμως όλες αυτές οι θέσεις αποτελούν άπλους ισχυρισμούς. Ειδικότερα:

1. Δίδεται ή έντύπωση πώς αναγνωρίζει τὰ έπτά μυστήρια τής Ρωμαιοκαθολικής και τής Όρθοδόξου Έκκλησίας και τὰ τελεί σύμφωνα με τὸ γράμμα και με τὸ πνεῦμα του Ρωμαιοκαθολικού τυπικού τής Συνόδου τής Τριδέντου.

Όμως οι αντίληψεις της περί «χριστού» (διάκριση ανάμεσα στον «χριστό που έζησε πριν δύο χιλιάδες χρόνια» και στον «αίώνιο χριστό»), τὰ όσα αναφέρονται περί «διάπλασης και χειροτονίας λειτουργών... μνημένων στην παράδοση του Χριστιανικού Γνωστικισμού» κ.ά. είναι ένδεικτικές για τὸ άσυμβίβαστο ανάμεσα στις αντίληψεις περί μυστηρίων τής ομάδας αυτής και τις σχετικές θέσεις τής συνόδου τής Τριδέντου.

2. Η άποψη πώς ή ομάδα αυτή διατηρεί «αδιάσειστη κανονική διδασχή» και «άποστολική διαδοχή» δέν άποδεικνύονται από τὰ στοιχεία που προσκομίσθηκαν.

3. Οι «πηγές» που μνημονεύονται δέν βρίσκονται στις βιβλιοθήκες που είναι άνοιχτές για τὸ κοινό, λόγω χάρη στην Έθνική Βιβλιοθήκη. Δέν είναι, συνεπώς, δυνατή ή έρευνα, κατά πόσον τὰ δόγματα και οι λατρευτικές πρακτικές που περιέχονται σ' αυτά, προσκρούουν στα έλληνικά χρηστά ήθη και στη δημοσία τάξη.

4. Δέν άποδεικνύεται ή σύνδεση με τὸ λεγόμενο Collegio Sacerdotalis Rosae Crucis τών ΗΠΑ, με τήν Catechisme Gnostique, που έλλωστε, όπως αναφέρεται, εκδόθηκε το 1907 και άποτελεί άποκρυφιστικό κείμενο, που δέν είναι προσιτό στο κοινό. Αναπόδεικτος είναι επίσης και ό συσχετισμός με τήν «άποστολική διαδοχή» του Rafael Pageur, που κινείται επίσης στον άποκρυφιστικό χώρο, όπως και ό συσχετισμός με τή «Φιλοσοφική Σύνοψη» του Toursaint, άγνωστη επίσης στο ένδιαφερόμενο κοινό, άφου δέν εκτίθεται στις προσιτές γι' αυτό βιβλιοθήκες.

5. Η κίνηση του κ. Κοτζαμάνη δέν συνδέεται ιστορικά με τις ομάδες τις όποιες επικαλείται, και οι όποιες έξεφράστησαν στο παρελθόν με αυτά τὰ βιβλία, ούτε μέσω προσώπων, ούτε μέσω όνομασίας. Θα μπορούσε με τὰ στοιχεία που προσκομίζονται, όποιαδήποτε έκδοτική επιχείρηση να παρουσιασθεί με θρησκευτικό προσωπείο. Συνεπώς, ή διοίκηση διεπίστωσε δικαίως τήν έλλειψη στοιχείων που προσκομίσθηκαν, αν βέβαια προσκομίσθηκαν στοιχεία, τὰ όποια να δύνανται να χαρακτηρισθούν έπαρκή για τήν άπόδειξη του ισχυρισμού τής ομάδας αυτής, πώς δήθεν πρόκειται για «γνωστή θρησκεία».

6. Δέν είναι ή Διοίκηση εκείνη, που όφείλει να γνωρίζει πραγματικά γεγονότα, όταν ή έν λόγω ομάδα, που ύποχρεούται να κατέχει τὰ στοιχεία που άποδεικνύουν τήν αλήθεια τών γεγονότων που επικαλείται, δέν τὰ προσκομίζει ή τὰ προσκομίζει έλλιπώς. Έκτός βέβαια αν τὰ στοιχεία αυτά είναι γνωστά «τοίς πάσι» ή ή διοίκηση μπορούσε εύχερως να τὰ άνεύρει, π.χ. στα αρχεία της ή σε βιβλιοθήκες άνοιχτές στο κοινό ή εκτός αν προκύπτουν από τὰ διδάγματα τής κοινής πείρας. Στην προκειμένη ειδικότερα περίπτωση, οι αίτούντες δέν πρεσβεύουν θρησκεία «γνωστή τοίς πάσι», όπως είναι ή Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία ή άλλο χριστιανικό, γνωστό δόγμα, ή μωαμεθανική κλπ.

Όπως άνεφερα και στο από 15.12.1988 ύπόμνημά μου προς τήν Ί. Σ., ή όνομαζόμενη «Άποστολική Έκκλησία Ροδοσταύρων Ρωμαιοορθόδξων» δέν αναφέρεται στη διεθνή ειδική βιβλιογραφία, λόγω χάρη στο ειδικό λεξικό του Η. Ε. Miers (Lexikon des Geheimwissens, Freiburg 1987). Έκεί αναφέρονται οι Rosenkreuzer (Ροδόσταυροι), σαν όνομασία τών όπαδών τής ομάδας Goldenen Dämernung (Χρυσό Λυκόφως) τής όργάνωσης AMORC, του ίδρυτού του νεοσατανισμού Aleister Crowley, τής Societas Rosicruciana, τής «Πανσοφίας», του Max Heindol, του R. Steiner κ.ο.κ.

Άναφέρονται ακόμη ή όργάνωση του «Χριστού

Η Α.Θ.Π. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΑΘΩΣ (21-27 Σεπτεμβρίου 1990)*

Πρὸς τοὺς πατέρες τῆς Ἱ. Μονῆς Ἰθῆρων, ἡ ὁποία πρόσφατα ἔγινε κοινόβιο, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶπε:

«Επισκεπτόμενοι σήμερον ἐπισήμως τὴν παλαιόφαιον ταύτην καὶ σεβασμίαν Μονὴν τῶν Ἰθῆρων, ἐν ἧ ἀπὸ αἰῶνων τεθησαύριται ἡ περιώνυμος καὶ σεπητὴ Εἰκὼν τῆς Παναγίας Πορταΐτιδος, θαυμά-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 71 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

Ροδοσταύρου», ἡ «Γνωστικὴ Καθολικὴ Ἐκκλησία» (Ecclesia Gnostica Catholica), ποὺ εἶναι σατανιστικὴ ὁμάδα, θυγατρικὴ τοῦ «Γάγγματος τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀνατολῆς» (Ordo Templi Orientis) (βλ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Ἀποκρυφισμὸς, Γκουρουϊσμὸς, Νέα Ἐποχὴ. Πρέβεζα 1990, σ. 217).

7. Τὰ δεδομένα αὐτὰ ἀποτελοῦν πρόσθετους λόγους, οἱ ὁποῖοι ὑποχρεώνουν τὸν κ. Κοτζαμάνη νὰ προσκομίσει (ἐὰν διαθέτει) τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ τὴν θεμελίωση τῶν ἰσχυρισμῶν του, ὅτι ἡ ὄργανωσή του δὲν ἔχει σχέση με καταστροφικὲς λατρεῖες, ὅπως λόγου χάρη ἡ νεο-σατανιστικὴ ὄργανωση Ecclesia Gnostica Catholica, οὔτε εἶναι ἐπιχειρησιακὴ δραστηριότητα ἢ μυστικὴ ὄργανωση ἀντίθετη με τὰ ἑλληνικὰ χρηστὰ ἤθη ἢ ἐπιχείρηση ἐκμετάλλευσης τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος τῶν ἀνθρώπων γιὰ σκοποὺς οἰκονομικοὺς, πολιτικοὺς κ.ο.κ.

8. Ὅρθά λοιπὸν διαπιστώνεται ἡ ἔλλειψη στοιχείων ποὺ ἀποδεικνύουν ὅτι πρόκειται γιὰ «γνωστὴ θρησκεία», σύμφωνα με τὸ ἄρθρο 13 τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος. Οἱ λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους προσκομίζονται ἑλλιπῆ ἱστορικὰ κλπ. στοιχεῖα στὴν περίπτωσι αἰτήσεως γιὰ ἴδρυση εὐκτηρίων οἰκῶν, βρίσκονται συνήθως πέραν τῶν ἑλληνικῶν χρηστῶν ἠθῶν. Πῶς θὰ μπορέσει ἡ διοίκηση νὰ μπεῖ μέσα στὰ «ἀπόκρυφα» κείμενα ἰδρύσεως μυστικῶν ὀργανώσεων, ὅπου ἀποφασίζεται ἡ λήψη τοῦ τάδε ἢ τοῦ δεῖνα προσωπίου, π.χ. χριστιανικοῦ προσωπίου ἀπὸ ὄργανωση ποὺ δὲν ἔχει σχέση με τὸν χριστιανισμό, ἀλλὰ ἔχει ἄλλες ἀφετηρίες;

9. Κανεὶς δὲν ὑποχρεοῦται σὲ ἀπόδειξη ἀρνητικῶν γεγονότων. Ἄν ἡ διοίκηση ὑποχρεωθεῖ νὰ ἀποδείξει πῶς ἢ τάδε ὁμάδα συνιστᾶ μὴ γνωστὴ θρησκεία, τί θὰ γίνεϊ ὅταν δὲν πρόκειται γιὰ θρησκεία, ἀλλὰ γιὰ ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση ψυχευπορίας, με ἀβέβαιες ρίζες σὲ μυστικὲς ὀργανώσεις ἢ με ἀβέβαιες ρίζες σὲ ἀνώνυμες ἐταιρίες με τεράστια κέρδη; Μήπως καὶ

τὴν αἰσθανόμεθα, μετὰ τῶν συνοδευόντων ἡμᾶς, τὴν συγκίνησιν, καὶ οἱ λόγοι εἶναι προφανεῖς.

Πρωτίστως ἀνακαλοῦμεν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τοὺς αἰῶνας πνευματικοῦ μεγαλείου καὶ κατὰ Θεὸν δόξης, τοὺς ὁποίους ἡ Ἱερὰ Μονὴ αὕτη, ἐκ τῶν παλαιότερων καὶ μερίσιων ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, ἐπλήρωσε διὰ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς καὶ τῆς θεοφιλοῦς πνευματικῆς δράσεως τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκησάμενων Πατέρων. Ἡ τοιαύτη δὲ πνευματικὴ ἀκτινο-

σ' αὐτὲς τὲς περιπτώσεις πρέπει νὰ ὑποχρεωθεῖ ἡ διοίκηση νὰ βρεῖ στοιχεῖα ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ γνωστὴ θρησκεία;

10. Εἶναι φανερὸ πῶς ἐξαιρουμένων τῶν περιπτώσεων τῶν γνωστῶν ἀνὰ τὸν κόσμον θρησκειῶν, τὸ βῆλος ἀποδείξεως φέρει ὁ αἰτῶν τὴν ἴδρυση εὐκτηρίου οἴκου καὶ ἔχι ἡ διοίκηση, ἡ ὁποία καλῶς ἀπορρίπτει τέτοιες αἰτήσεις με τὸ αἰτιολογικὸ ὅτι δὲν προσκομίστηκαν οὔτε ἀνευρέθησαν στοιχεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα νὰ προκύπτει ὅτι πρόκειται γιὰ γνωστὴ θρησκεία.

11. Τὸ θέμα τῆς «γνωστῆς» ἢ «μὴ γνωστῆς» θρησκείας εἶναι θέμα τεχνικῆς φύσεως, τὸ ὁποῖο ὁ ἐκάστοτε ὑπουργὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζει χωρὶς ὑποχρεωτικὴ θεολογικὴ κατάρτιση καὶ ποιμαντικὴ μέριμνα, ἂν δηλαδὴ πρόκειται γιὰ «αἵρεση - φάντασμα», γιὰ ἐμπορικὴ δηλαδὴ ἐπιχείρηση, ποὺ δὲν συνδέεται ἱστορικὰ, με συγκεκριμένο ρεῦμα ἱστορικῆς θρησκείας. Αὐτὴ τὴν ἔλλειψη ἱστορικῆς συνδέσεως διαπιστώνει δεσμευτικὰ γιὰ τὴν διοίκηση ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης. Χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ Μητροπολίτη εὐκόλα ὁποιοσδήποτε μπορεῖ νὰ ἐμφανίσει τὴν ὁποια ἐπιχειρηματικὴ δραστηριότητά του ὡς «γνωστὴ θρησκεία», νὰ πουλάει βιβλία, νὰ εἰσπράττει συνδρομὲς ἢ καὶ νὰ λειτουργεῖ ἀκόμη καὶ ντισκοτέκ σὰν ἄσκηση («λατρείας»), ὅπως λόγου χάρη ὑποστηρίχθη ἀπὸ τὴν κίνηση Osho Rajneesh ποὺ δρᾷ καὶ στὴ χώρα μας.

Ἡ γνωμοδότηση τοῦ Μητροπολίτη, λόγω τῆς ἰδιαζούσης τεχνικῆς φύσεως τῶν θεμάτων, δεσμεύει τὸ ἀρμόδιο ὄργανο, κατὰ τὴν ἴδια λογικὴ, βάσει τῆς ὁποίας οἱ ὑγειονομικὲς ἐπιτροπὲς ποὺ ἀπαρτίζονται ἀπὸ γιατροὺς, δεσμεύουν τὰ ὄργανα, λόγου χάρη τοῦ ΙΚΑ.

Πρωτοπρ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ.

βολία δὲν περιορίσθη, ὡς γνωστόν, εἰς τὰ ὄρια τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους ἢ τῆς Ἑλλάδος ἀπλῶς, ἀλλ' ἐξετάθη εὐεργετικῶς καὶ ἐφ' ὀλοκλήρους λαοὺς εἰς ἀπωχίας ἀποστάσεις, ὡς εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον ὁ λαὸς τῆς Γεωργίας, μεθ' οὗ ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ἰθῆρων συνδέεται σήμερον διὰ δεσμῶν τόσων ἀρχαίων καὶ ἰσχυρῶν, ὥστε καὶ σήμερον, καθ' ἃ γνωρίζομεν, νὰ ἐναθούνηται ὁ εὐσεβὴς ὀρθόδοξος λαὸς τῆς Γεωργίας δι' ὅσα ὀφείλει πνευματικὰ ἀγαθὰ, ἐν τῇ ὅλῃ πολιτιστικῇ ἱστορίᾳ του, πρὸς τὸ ἐνταῦθα περίπυστον καὶ θεοφύλακτον φρούριον τῆς Πορταΐτισης. Διὸ καὶ δὲν θὰ ἦτο ἴσως ὑπερβολὴ νὰ εἴπωμεν, ὅτι καὶ ἡ ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας χορήγησις τῆς Πατριαρχικῆς ἀξίας εἰς τὸν Προκαθήμενον τῆς Γεωργιανῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι πάντῃ ἄσχετος πρὸς ὅσας ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα σεβασμίας Μονῆς ἐδέξατο χάριτας ὁ εὐλογημένος λαὸς τῆς Γεωργίας.

Ἐτερον γεγονός, ἰδιαίτερος προσφιλὲς τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, ἕπερ ἐν συγκινήσει καὶ εὐγνωμοσύνῃ πολλῇ ἀνακαλοῦμεν σήμερον εἰς τὴν μνήμην, εἶναι καὶ οἱ ἱεροὶ σιωνῆται δεσμοί, οἵτινες ἀείποτε συνέδεον τὴν Ἱερὰν ἐνταῦθα Μονὴν τῶν Ἰθῆρων μετὰ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐτέρας Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν Βλατάδων, μέχρι καὶ τοῦ σημείου νὰ θεωρηθῆ ἡ τελευταία, ἐν τινι περιόδῳ παρακμῆς, κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, οἷον ἐξάκρημα τῆς Μονῆς τῶν Ἰθῆρων. Ἐν τῷ πλαισίῳ ἀκριβῶς τῶν σιωνιτῶν τούτων σχέσεων, δέον νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα εὐφῆμως τοὺς δύο ἰθρητίους ἀδελφούς, οἵτινες ἀλληλοδιαδόχως ὑπηρέτησαν τὴν Ἱερὰν Μονὴν Βλατάδων ὡς ἡγούμενοι, μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1966, ἦτοι τὸν ἀείμνηστον καὶ λογιώτατον Μοναχὸν Ἰωακείμ τὸν Ἰθρητῆν, καὶ τὸν πνευματικὸν υἱὸν καὶ διάδοχον ἐκείνου Παγκράτιον Ἰθρητῆν, τὸν ἱατρόν. Ὁ τελευταῖος μάλιστα οὗτος, ὑπὸ ἄμεσον κίνδυνον τῆς ζωῆς του, εἶχε μεταφέρει ἐν μέσῃ Γερμανικῇ κατοχῇ ἐν ἔτει 1941 τὰ πολύτιμα χειρόγραφα τῆς Μονῆς Βλατάδων πρὸς φύλαξιν ἀσφαλεστέραν ἐν τῇ ἐνταῦθα Ἱερᾷ Μονῇ, ὅθεν καὶ «ἐπανεπαύρισεν» ταῦτα, κατ' ἐντολὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἔτει 1967 ὁ τότε ἡγούμενος τῆς Μονῆς Βλατάδων νῦν δὲ προσφιλὴς ἀδελφὸς ἐν Χριστῷ Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κύριος Στυλιανός, πρὸς ὀριστικὴν ἀποθησαύρισιν καὶ ἀξιοποίησιν ἐν τῷ ἐκεῖ Πατριαρχικῷ Ἰδρύματι Πατερικῶν Μελετῶν.

Τὰ ἐλάχιστα ταῦτα, ἃ ἐμνημονεύσαμεν, ἄς θεωρηθῶν ἐνδεικτικὰ διὰ μύρια ἄλλα, ὅσα θὰ ἠδύνατο ἢ φιλικίως μνήμη νὰ ἀνακαλέσῃ ἀγαθὰ ἐκ τῶν ἀμέ-

σων σχέσεων τῆς περιπόστου Μονῆς τῶν Ἰθῆρων πρὸς τὸν πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Θρόνον.

Καὶ νῦν, ἐπευλογοῦντες ὅλη ψυχῇ καὶ καρδίᾳ ὅσα χάριτι Θεοῦ ἔλαβον χώραν ἐπ' ἐσχάτων ἐνταῦθα, πρὸς ἐπιστροφὴν τῆς τέως ἰδιορρυθμίου Μονῆς εἰς τὸ Κοινοβιακὸν σύστημα, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅσα καὶ ἐν τῇ Ἐκτάκτῳ Διπλῇ Ἱερᾷ Συνάξει εἴπομεν ἐν τῷ Πρωτάτῳ, συγκρίνοντες ἰδιορρυθμίαν καὶ κοινόδιον. Μνημονεύοντες ἐν εὐγνωμοσύνῃ ὅσα ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς ἰδιορρυθμίας ἐχορήγησεν εἰς τὸν Ἀγιορειτικὸν Μοναχισμόν καὶ διὰ τῆς ἐνταῦθα παλαιφάτου καὶ σεβασμίας Μονῆς, ἥκιστα δικαιούμεθα νὰ ἐκφέρωμεν γενικὰς ἀξιολογικὰς κρίσεις ὡς πρὸς τὰ κατὰ τὸ πρόσοφαιον ἐν ἰδιορρυθμίᾳ παρελθόν τῆς Μονῆς ταύτης. Ταῦτα δὲ οὐχὶ μόνον διότι ἐξέχουσαι μορφαί —ὡς ἡ τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος Ἀθανασίου, τοῦ ὡς διβλαιοφύλακος εὐρύτερον γνωστοῦ γενομένου καὶ ὡς Προσομοναρίου τῆς Πορταΐτισης τὸν δῖον τελευτήσαντος— οὐδόλως ἠμποδίσθησαν ἐκ τῆς ἰδιορρυθμίας νὰ καταπλήξωσι τοὺς πάντας διὰ τῆς ἐν Θεῷ σοφίας καὶ ἀρετῆς των, ἀλλὰ καὶ διότι οἱ ἐλευθέρως καὶ παμπηφεῖ ἀποφασίσαντες τὴν μετατροπὴν εἰς ἱερὸν Κοινόδιον προσφάτως ἀδελφοὶ τῆς Μονῆς, ἀπέδειξαν ὅτι, ὑφ' οἰασθήποτε ἐξωτερικὰς συνθήκας, τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐπενεργεῖ τὰ θαυμάσια Αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον δὲν ἀλλοιοῦται τὸ βαθύτερον φρόνημα.

Ἐν τούτοις δέον νὰ εἴπωμεν ἀπεριφράστως ὅτι ἡ γενομένη μεταβολὴ σημαίνει ἀναμφιβόλως μεγίστην πρόδοον πνευματικὴν, διὸ καὶ δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι ὁ διαληφθεὶς ἀείμνητος Γέρον Ἀθανάσιος τόσον περιπατῶς εἶχεν ἀγωνισθῆ, ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, διὰ λόγον καὶ καλάμου, πρὸς ἐπαναφορὰν τοῦ Κοινοβιακοῦ συστήματος εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἀθωνικὴν Πολιτείαν.

Εἶθε, λοιπόν, ἄξιοι συγχαρητηρίων καὶ ἐπαίνου πολλοῦ, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες προσφιλέστατοι, ἐπὶ τῇ ἡν θεοφιλῶς ἀπεφασίσαιτε ἀναγεννήσει τῆς καθ' ἡμᾶς πανσέπτου Μονῆς τῶν Ἰθῆρων, διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ θεοπροπεσιτέρου καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς μᾶλλον χαρακτηρίζοντος εὐλογημένου κοινοβιακοῦ συστήματος.

Οὐχὶ ὀλιγώτερον ὁμως εἶθε ἄξιοι ἐπαίνου καὶ συγχαρητηρίων ἐπὶ τῇ ἐμπνευσμένῃ, καὶ ὡσαύτως παμπηφεῖ γενομένῃ, ἐκλογῇ ὡς πρώτου Καθηγουμένου καὶ πνευματικοῦ ἡμῶν πατρὸς καὶ προστάτου, τοῦ ἄχρι τοῦδε τὴν ἡγουμενίαν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα κοσμήσαντος Ἀρχιμανδριτοῦ Βασιλείου, ἀνδρὸς λιπαρᾶς μορφώσεως, σπανίας ἐν Χρι-

σιῶ ἀγωνισικότητος καὶ πνευματικῆς ἀκτινοβολίας μεγάλης.

Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, ἀμφιβολία ὅτι προσιθήμενος ὁ ἀκάματος οὗτος ἀνὴρ τοῦ Θεοῦ, μεθ' ἧς συναπεκόμισεν ὁμάδος ἀδελφῶν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Στανρονικήτα, εἰς τὴν ἐνταῦθα τέως ὀλιγαριθμὸν μὲν, πλὴν γρηγοροῦσαν ἀδελφότητα τῆς θεοφρονητικῆς Μονῆς τῶν Ἰθέρων, ἐνοφθαλμίζει δυνάμεις οὐ τὰς τυχούσας εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῆς σῶμα, διὸ καὶ δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ θλασθῶσιν καὶ ἐνταῦθα καρποὶ ἀγλαῖοι εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ πρὸς ἐγκύχνησιν πάντων ὑμῶν ἐνταῦθα, τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἐν γένει Πατέρων, ἀλλ' οὐχὶ ὀλιγώτερον καὶ τῆς Μητροῦς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, δικαίως σεμννομένης ἐπὶ τοιοῦτοις κατὰ πνεῦμα νιοῖς.

Στοιχῆσατε, λοιπόν, ἀδελφοί, ἐν ἀπροσίψει πρὸς τὸν Καθηγούμενον ὑμῶν Ἀρχιμανδρίτην Βασίλειον, ὡς εἰς τόπον καὶ τύπον Χριστοῦ ἐν μέσῳ ὑμῶν διακονοῦντα, καὶ νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι ἡ χάρις τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ θὰ ἐπιλάμνη καὶ αὐτὸς δαφνιστάτης ἐν τοῖς καθόλου πράγμασι τῆς πολυφιλήτου Μονῆς τῆς ὑμετέρας ἰσοβίου Μετανοίας, τοῦ ἱεροῦ τούτου καταγωγίου τῆς Πορταΐτισης, ἐν τῇ περιωνύμῳ Μονῇ τῶν Ἰθέρων. Ἀμήν».

Στὴν Ἱ. Μονῇ Χιλανδαρίου, πού καὶ αὐτὴ ἔγινε κοινὸς καὶ ἔτσι μόνον μία ἀγιορειτικὴ μονή (τοῦ Πανατοκράτορος) παραμένει ἰδιόρρυθμη, ὁ Παναγιώτατος εἶπε:

«Ἐν συγκινήσει θαθεῖα εὐχαριστοῦμεν τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ, ὅτι ἤξιωσεν ἡμᾶς ἵνα ἐπισκεφθῶμεν τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονήν, ἣ ὁποία ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰώνων συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν πνευματικὴν ἀκτινοβολίαν τῆς καθόλου Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονή, ἀπηρτισμένη ἐκ μοναχῶν Σέρβων τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, εἶναι ἰδιαίτερος προσφιλεῖς εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι διὰ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς διαλαλεῖται καὶ κηρύσσεται κατὰ τὸν πανηγυρικώτερον τρόπον ἡ οἰκουμενικότης τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὁ ὑπερεθνικὸς αὐτῆς χαρακτῆρ, ὡς ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνεται καὶ ὑπηρετεῖ ταῦτα ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῇ ἐδκαιρίᾳ τῆς ἐνταῦθα ἐπισκέψεως ἡμῶν χρῆσιμον κρίνομεν νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὸ ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀντιλαμβάνεται τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ὡς ὑπερκείμενα παντὸς φυλετισμοῦ ἢ ἐθνισμοῦ, πρῶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἀπέδειξε

διὰ τῆς ὅλης αὐτοῦ πορείας διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

Ὅντως, οὐσιώτατοι πατέρες καὶ ἀγαπητὰ ἐν Κυρίῳ τέκνα, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι καὶ ἡ εἰς τε τὴν νοστοροπλίαν καὶ εἰς τὴν δομὴν αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχει θεοῖν εἰς αὐτὴν ὁ οἰασθήποτε μορφῆς φυλετισμός. Γνωρίζομεν, ἄλλωστε, ὅτι πρωτοσιατοῦντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὁ φυλετισμὸς κατεδικάσθη ἐπισήμως ὑπὸ τῶν Ὁρθόδοξων Πατριαρχῶν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, καὶ παραμένει ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν. Ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα Χριστοῦ περιλαμβάνει ἐν αὐτῇ πάντας τοὺς λαοὺς ἀνεξαρτήτως φυλῆς ἢ γλώσσης, ἀρκεῖ νὰ παραμένουν οὗτοι ἠνωμένοι περὶ τὸν τοπικὸν Ἐπίσκοπον, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκωνται. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξεπήγαγεν ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σλαβικῶν φυλῶν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, πάντοτε ἐσεβάσθη τὴν ἀρχὴν ταύτην, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐκχριστιανισθέντας λαοὺς νέαν γλῶσσαν ἢ πολιτισμὸν, ἐπικρατῆν διὰ τοῦτο ὑπὸ τινῶν ἱστορικῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐθνικιστικῶς σκεπτομένων.

Τὸ Ἀγιώνυμον τοῦτο Ὄρος ἀποτελεῖ τὴν πλέον ἴσως εὐγλωττον μαρτυρίαν τῆς θέσεως ταύτης. Ἐν αὐτῷ διαβιοῦν μοναχοί, προσερχόμενοι ἐκ διαφόρων χωρῶν, καὶ ὑπάρχον ἱερὰ Μοναὶ ἐξυπηρετοῦσαι τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν ἐν πλήρει σεβασμῷ πρὸς τὰς γλωσσικὰς καὶ πολιτιστικὰς αὐτῶν ἰδιαιτερότητας. Ὅλοι αὐτοί, ἠνωμένοι περὶ τὸν τοπικὸν αὐτῶν ἐπίσκοπον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν δὲν δύναται νὰ εἶναι παρὰ εἰς καὶ μόνον, ἀποτελοῦν ἔκφρασιν ἐν μικρογραφίᾳ τῆς καθολικότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τὴν ἀντιλαμβάνεται ἡ Ὁρθοδοξία. Ὡς ὁ τοπικὸς οὗτος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀγιώνυμου τούτου Ὄρους αἰσθανόμεθα θαθεῖαν συγκίνησιν ἀπενίζοντες τὴν πολυποίκilon φυλετικῶς καὶ γλωσσικῶς Ἀθωνικὴν Πολιτείαν. Δοξάζομεν διὰ τοῦτο τὸν Παράκλητον, Ὅστις συγκροτεῖ τὴν μόνιμον αὐτὴν Πεντηκοστὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ. Καὶ πατρικῶς προτρέπομεθα ὑμᾶς οὐσιώτατοι πατέρες καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ, ὅπως πάση θυσίᾳ διατηρῆτε τὴν ἐνότητα καὶ τὴν καθολικότητα ταύτην τῆς Μοναστικῆς ὑμῶν Πολιτείας, ὥστε διὰ πολλῶν γλωσσῶν ἀλλ' ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ νὰ δοξάζεται τὸ Ὄνομα τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

Ἐνχαριστοῦντες ὑμῖν ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ὑποδοχὴν, ἣν ἐπεφυλάξατε εἰς τὴν Μετιορία τῆς ἡμῶν καὶ εἰς τὴν Συνοδείαν ἡμῶν, ἐπευλογοῦμεν πατρι-

Η ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΙΣ Η.Π.Α.* (2-29 Ἰουλίου 1990)

Στις δύσκολες σημερινές ὥρες τῆς ἀνθρωπότη-
τας, πού ὁ ἀτομικισμός, ὁ ἠδονισμός, ὁ πανευδαιμο-
νισμός τείνουν νά ἀποτελέσουν κανόνα συμπεριφορᾶς,
πού τὰ ἀτομικά δικαιώματα πολιτῶν σέ πολλές περιο-
χές τοῦ κόσμου καταπατοῦνται, πού, καθῶς τονίζει ὁ
Μέγας Βασίλειος: «καί φθόνος καί ἔριδες καί ἡ δο-
λερὰ τοῦ ὄφρους τυραννίς... ἐπανιστώσα τοῖς ἀσθενε-
σιτέροις τοὺς θρασυτέρους, πού ἐροῦσιν τὸ συγγενές
εἰς ὀνομάτων ἀλλοτριότητος καί τὸ τῆς φύσεως εὐ-
γενές πλεονεξία κατέλαβεν» (περὶ φιλοπιτωχίας 24 -
25), ἡ Ὁρθοδοξία ὡς δογματιθεολογικὸ πιστεύω,
ὡς ἱστορικὸ βίωμα καί ὡς πρότυπο συμπεριφορᾶς
γίνεται πάνδημο αἶτημα.

Πολὺν περισσότερο δὲν ὅλο τὸν κόσμον καί ἰδιαί-
τερα σὴν Ἄν. Εὐρώπῃ συντελεῖται τὶς ὥρες αὐτὲς
κοσμογονικὴ ἀναθεώρηση ἀξιῶν, οἱ δογματισμοὶ ἀπο-
κηρύσσονται καί οἱ ἐπίγειοι παράδεισοι ἀπομυθο-
ποιοῦνται, ὁ ρόλος τῆς αἰσιράτευτης Ὁρθοδοξίας γί-
νεται κείριος. Ἡ Ὁρθοδοξία μπορεῖ καί πρέπει νά
πάρει τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἠθικὴ ἀνάπτυξη τῶν λαῶν
αὐτῶν καί τὴν ἀντικατάσταση τῆς ἀπογοήτευσης μὲ
τὴν πληροφωρία τῆς ἐλπίδας.

Τὸ ρόλο αὐτὸ δικαιούται καί ὑποχρεοῦται νά παί-
ξει ἡ Ὁρθοδοξία μὲ τὴν εὐθύνη τοῦ Οἰκουμενικοῦ
θρόνου.

Γιατὶ ἡ Ὁρθοδοξία προσφέρει περισσότερο ἀπὸ
κάθε δόγμα, ὅπως ὁ Χριστιανισμὸς περισσότερο ἀπὸ
κάθε θρήσκευμα, σὴν ἐπιτυχὴ ἀντιμετώπιση τῶν ση-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 72 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

κῶς τὴν νέαν κοινοβιακὴν περίοδον τῆς Μονῆς ὑ-
μῶν, ἀπόφασιν ἦν ἐπαινοῦμεν, εὐχόμενοι ὅπως ἀπο-
δειχθῆ ἀναξία τῆς ὅλης ἐνδόξου ἱστορίας αὐτῆς.

Ἡ χάρις τοῦ ἐν Τριᾷδι Θεοῦ εἶη μετὰ πάντων
ὁμῶν».

(Συνεχίζεται)

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

Δ/γτῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

μερινῶν κρισίμων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος.

Π ρ ὦ τ ο ν: Εἶναι ὁ μοναδικὸς κήρυκας τῆς ἐ-
νότητος, τοῦ γήινου καί τοῦ οὐράνιου, τοῦ ἐγκόσμιου
καί τοῦ ὑπερβατοῦ, τοῦ ἱεροῦ καί τοῦ κοσμικοῦ, τοῦ
πιστοῦ καί τοῦ ἀρητιῆ, τοῦ ὁμόδοξου καί τοῦ ἀλλόδο-
ξου, τοῦ ὁμοεθνοῦ καί τοῦ ἀλλοεθνοῦ, τοῦ ἐχθροῦ
καί τοῦ φίλου. Αὐτῆς τῆς ὀλικῆς ἐνότητος ἔχει σή-
μερα κατ' ἐξοχὴν ἀνάγκη ὁ κόσμος.

Δ ε ὑ τ ε ρ ο ν: Εἶναι ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία,
πού διαχώρισε μὲ σαφήνεια σὴν ἱστορικὴ τῆς πο-
ρεία τὰ τοῦ Καίσαρος καί τὰ τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἐγκα-
τέστησε αὐστηρὸ δογματικὸ σύστημα κανόνων καί δὲν
ἐπεδίωξε τὴν ὀλικὴ ἄσκηση τῆς ἐξουσίας καί τὴν
ὑποταγὴ σ' αὐτὴ τῆς κοσμικῆς.

Τ ρ ἰ τ ο ν: Εἶναι ὑπόδειγμα δημοκρατικῆς οὐκ-
εφῆς καί ὀργάνωσης. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία χαρα-
κτηρίζεται ἀπὸ τὴ λαϊκότητα τοῦ κλήρου τῆς, ἀπὸ τὴν
ἐλαστικότητα τοῦ δόγματος, ἀπὸ τὴν ἀντιφουδαρχι-
κὴ δομὴ τῆς. Βάση τῆς ἦταν πάντα τὸ «κρατεῖτω ἡ
γνώμη τῶν πολλῶν».

Τ ἔ τ α ρ ο ν: Εἶναι ἡ ὁμολογία σὴν ὁποία δε-
σπάζει τὸ κριτήριον τοῦ κοινωνικοῦ ἔναντι τοῦ ἀτομι-
κοῦ συμφέροντος. Μὲ τὴν διδασκαλία καί τὸ ἔργο τῆς
ἡ Ὁρθοδοξία πρόταξε σὴν ἱεραρχία τῶν ἀξιῶν τὸ
συλλογικὸ, τὸ κοινωνικὸ ἔναντι τοῦ ἀτομικοῦ, τὸ ὁποῖο
προτάχθηκε σὲ ἄλλα χριστιανικὰ δόγματα. Γιὰ τὴν
Ὁρθοδοξία ἡ ἁρμονία καί ἡ εἰρήνη γεννιοῦνται ἀπὸ
τὴν προαγωγή τῆς καθολικῆς ὠφέλειας καί ὄχι ἀπὸ
τὴν ἀποθέωση τοῦ ἀτομικοῦ ἠδονισμοῦ.

Τίποτα δὲν χαρακτηρίζει τὴν ὁμολογία μας, τόσο
ἀποφασιστικά, ὅσο τὸ πατερικὸ κήρυγμα καί ἰδιαίτε-
ρα τὸ σύνθημα τοῦ Χρυσοστόμου: «τότε τὸ ἑαυτοῦ συμ-
φέρον ὁ πλησίον ζητεῖ, ὅταν τὸ σὸν σκοπήσει. Τοῦτο
μὲν σὸν ἀνθρώπινον, τὸ ἐπὶ τὸν πλησίον ἴενα».

Ἐπὶ τὶς συνθήκες αὐτὲς ἡ Ὁρθοδοξία καλεῖται
νά διευρύνει τὴ διεθνή τῆς ἀποστολὴ καί τὸ Οἰκου-
μενικὸ Πατριαρχεῖο νά ἐνισχύσει τὴν οἰκουμενικὴ του
ἱστορία.

Νά ἀναγνωρισθεῖ ὡς παγκόσμια δυνάμη πνευματι-

κῆς πειθοῦς, ἠθικῆς ἐξυγίανσης, ἀνθρωπιστικῆς συμπεριφορᾶς, δημοκρατικῆς ἀγωγῆς, εἰρήνευσης τοῦ κόσμου, «καταλλαγῆς σύμβολον».

Ἡ Ὁρθοδοξία καὶ ὁ οἰκουμενικός της φορέας, πού ἔχει γίνει σὶς ψυχῆς τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων καὶ «χαράκωμα καὶ κραταίωμα καὶ ἱερὸν καταφύγιον», ζητεῖ ἀπὸ ἅλους μας νὰ τοῦ ἀνοίξουμε πλήρη τὸ δρόμο τῆς ἀποτελεσματικότερης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἐπιρροῆς στὸ διεθνὲς πεδίο. Ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἡ μεγάλη ὑπεραιλαντικὴ συμπολιτεία, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα, ὁ ἐλεύθερος καὶ ὁ ἐπανερχόμενος στὴν ἐλευθερία κόσμος συναντιῶνται σήμερον στὴν ἀναγνώριση τοῦ ρόλου μιᾶς ἀσιράτευτης ὀρθοδοξίας στὴν λύτρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τὰ δόγματα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ ἡ φίλη μας γειτονικὴ χώρα θὰ κατανοήσῃ ὅτι τὸ πατριαρχεῖο ὅσο περισσότερο ἀναγνωρίζεται καὶ στηρίζεται ὡς οἰκουμενικὸ θὰ μπορεῖ νὰ σταθεῖ ὁ συμφιλιωτικὸς κρίκος ὄχι μόνο ἀνάμεσα σὲ δύο χῶρες, ἀλλὰ καὶ ἀνάμεσα σὲ δύο θρησκείες.

Τὸ ἀναμνηστικὸ μετᾶλλιο πού ἐκοψε γιὰ τὴν πατριαρχικὴ ἐπίσκεψη στὶς Η.Π.Α. ὁ χαράκτης κ. Νίκος Κωνσταντόπουλος.

Ἡ θέση ἔναντι τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι λυθία λίθος, ἐξ ἄλλου, τῆς ἀπόδειξης τοῦ σεβασμοῦ τῶν διεθνῶν ὑποχρεώσεων καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν.

Τὸ κληρικολαϊκὸ συνέδριό σας σήμερον πραγματοποιεῖται σὲ μία καίρια στιγμή τῆς ἀνθρώπινης πο-

ρείας καὶ μπορεῖ νὰ παίξει μὲ τὴν εὐστοιχὴ καθοδήγηση τοῦ πανάξιου Δεσπότη τῆς Βόρειας καὶ Νότιας Ἀμερικῆς ἀποφασιστικὸ ρόλο. Ὁ σεπτὸς προκαθήμενος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀνοίγει τὸν μεγάλου συμφιλιωτικὸ, εἰρηνευτικὸ καὶ ἐνοποιητικὸ δρόμο.

«Εὐθελίας ποιεῖτε τὰς τριβούς αὐτοῦ».

Στὴν ἐναρξὴ ἦταν παρόντες, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μέλη τῆς πατριαρχικῆς συνοδίας καὶ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὁ Ὑπουργὸς Ἀπομάχων τῶν Η.Π.Α. Ἐντουαρντ Ντερβίνσκυ, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἀμερικανικῆς Βουλῆς καὶ Γερουσίας Ἑλληνοαμερικανὸς γερουσιαστὴς Πῶλ Σαρμπάνης κ.ἄ. ἐπίσημοι. Τὸν Παναγιώτατο καλωσόρισε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Νέας Ἱερσέης κ. Σίλας, Γεν. Πρόεδρος τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Συνελεύσεως, ὁ κ. Ἐμμ. Φθενάκης, Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ γερουσιαστὴς τῶν Η.Π.Α. Πῶλ Σίμον καὶ μίλησε γιὰ ὀργανωτικὰ θέματα σχετικὰ μὲ τὶς ἐργασίες τῆς Συνελεύσεως. Στὴ Δοξολογία πού ἀναπέμφθηκε ἔψαλαν τὰ μέλη τοῦ NATIONAL FORUM τῶν Ἑλληνορθοδόξων Ἐκκλησιαστικῶν Μουσικῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ κ. Γεωργίου Ράπτη.

Τὴν ἴδια μέρα παρέθεσαν γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιώτατου τὰ μέλη τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, κατὰ τὸ ὅποιο ὁ Πατριάρχης ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὰ τὴν προσκαλιὰ πού ἀκολουθεῖ:

«Ἐντιμολογιώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ Ἀρχόντες τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, Ὁ πρωτόκλητος μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, ἔχει συνδέσει τὸ ὄνομά του μὲ τὴν ἰδρυσὶν καὶ στερέωσιν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Ἀνδρεῖος τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἐπέστη ἀπειροῦς κακουχίας ὑπὸ ἀνθρώπων ἀγρίων καὶ βαρβάρων, τελικῶς δὲ καὶ τὸν σταυρικὸν θάνατον, κατὰ μίμησιν τοῦ ἡγαπημένου Διδασκάλου, διὰ νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας καὶ νὰ διακονήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν μέσῳ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς βαρβαρότητος τῶν καιρῶν μας ζῶντες καὶ ὑμεῖς, τὰ μέλη τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, συνεχίζετε τὸ ἔργον ἐκεῖνου, ἐργαζόμενοι καὶ κοπιῶντες ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἥτις ἐτίμησεν ὑμᾶς διὰ τῆς χορηγήσεως ἱστορικῶν ἀξιοματίων. Ἡ ἱστορία, κατευθυνομένη ὑπὸ τῆς πανσθενοῦς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου, γέμει ἐκπλήξεων καὶ ἀπροσδοκίτων ἐξελίξεων, τὰς ὁποίας ἀδυνατοῦμεν νὰ προσδώμεν ἡμεῖς οἱ ἀσθενεῖς

ΣΤΟΓΙΑΝ ΓΚΟΣΕΒΙΤΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ (1916 - 1991)

Μετέστη πρὸς Κύριον στίς 23 Ἰανουαρίου, μετὰ ἀπὸ ὀλιγοήμερη ἀσθένεια, ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας Στόγιαν Γκόσεβιτς, ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον διαπρεπεῖς σύγχρονους ὀρθοδόξους Θεολόγους, ὁ ὁποῖος προσέφερε πολὺς καὶ μεγάλες ὑπηρεσίες στὴν Ἐκκλησία τῆς Σερβίας. Ἰδιαίτερα ὁ ἀείμνηστος ἦταν εὐφρόμως γνωστός στὸν ἑλληνικὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ θεολογικὸ χῶρο, τόσο λόγῳ τῶν σπουδῶν του, ὅσο καὶ κυρίως λόγῳ τῆς εὐρύτατης ἑλληνομάθειάς του καὶ τῆς ἀγάπης ποὺ ἔτρεφε γιὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν Ἐκκλησία μας. Καθ' ὅλη δὲ τὴ ζωὴ του ὑπῆρξε, θὰ ἐλέγαμε, ὁ σύνδεσμος μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Σερβικῆς.

Ὁ μακαριστὸς Καθηγητὴς Στόγιαν Γκόσεβιτς γεννήθηκε στίς 21 Ὀκτωβρίου τοῦ 1916 στὸ Μπέροβο

τῆς Γιουγκοσλαβίας. Σὲ ἡλικία 13 ἐτῶν ἦλθε στὴν Ἑλλάδα, ὡς ὑπότροφος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας καὶ ἐνεγράφη στὴ Ριζάρειο Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπεφοίτησε τὸ 1937. Ἔτσι ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἔζησε μέσα στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο γι' αὐτὸ καὶ πάντοτε τὸ φρόνημά του, οἱ πράξεις του, τὸ ἦθος του, χαρακτηρίζονταν γιὰ τὴν ἐντονη ἐκκλησιαστικότητά τους. Τὴν ἴδια χρονιά ποὺ ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὴ Ριζάρειο, εἰσήχθη στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Θεολογίας τὸ 1941, ἐν μέσῳ τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς. Μιὰ καὶ δὲν μπορούσε νὰ μεταβῆ στὴν πατρίδα του ἔμεινε στὴν Ἑλλάδα καὶ ἐργάσθηκε στὸ Ἀσκληπιεῖο Βουλᾶς, ἐν τῷ μεταξὺ τὸ 1944 νυμφεύθηκε τὴν ἐπίσης θεολόγο Χαρὰ Κοντόγιωργα μὲ τὴν ὁποία ἀπέκτησε δυὸ γιούς, τὸν Ἰωάν-

καὶ πεπερασμένοι «τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο» (Ρωμ. 11,34).

Ἐντὸς τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου τεθεῖσα ἡ Μήτηρ ὑμῶν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐτιμῆθη διὰ τῶν πρωτείων διακονίας τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐργάζεται ἐπὶ αἰῶνας, εἰς εὐτυχεῖς καὶ δυστυχεῖς καιροὺς, διὰ τὴν βοήθησιν τὸν ἐν πολλῇ ταλαιπωρίᾳ εὐρισκόμενον κόσμον. Οἱ θησαυροὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγιότητος, οἱ ἀθλοὶ τῶν μαρτύρων, τὰ ἔξοχα δημιουργήματα τῆς θεολογίας τῶν Πατέρων, τῆς τέχνης, τῆς φιλολογίας, τῆς μουσικῆς, πληροῦν τὸ μοναδικὸν θησαυροφυλάκιον αὐτῆς καὶ προσφέρονται εἰς τοὺς ἐνδεεῖς καὶ πεινῶντας τῆς σήμερον.

Τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς πρωτοθρόνου ἐν τοῖς Ὀρθοδόξοις καὶ Μητρὸς πολλῶν αυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, εἶθε ὑμεῖς ἀξιωματοῦχοι. Γνωρίζετε τὴν εὐθύνην καὶ τὸ χρέος. Ἡμεῖς ἐκ τοῦ ταπεινοῦ, ἀλλ' ἐνδόξου, Φαναρίου, μετὰ χαρᾶς καὶ συγκινήσεως μανθάνομεν τὴν ἀγάπην καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ καυχόμεθα καὶ εὐχαριστοῦμεν ἐκ καρδίας. Οἱ καιροί, τέκνα ἀγαπητά, εἶναι δυσχερεῖς. Ἡνωμένοι οἱ πάντες ἐν

τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ ὀφείλομεν νὰ διακονήσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐναντι πάσης θυσίας. Τὸ Τάγμα τῶν Ἀρχόντων τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ἔχει εἰς τοῦτο πρότυπον καὶ ὁδηγὸν τὸν πάτριον αὐτοῦ, τὸν καὶ ἰδρυτὴν καὶ προστάτην τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡμεῖς συνεχίζοντες ἐν ἀδιακόπῳ διαδοχῇ τὸ ἀποστολικὸν τοῦ Πρωτοκλήτου ἔργον, ἀπονέμομεν εἰς πάντας ὑμᾶς καὶ εἰς τὰς οικογενεῖας ὑμῶν τὰς ἀποστολικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκφράζοντες ἅμα τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐαρέσκειαν δι' ὅσα ὑπὲρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πράττετε, ἐλπίζοντες ἅμα εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς διακονίας. Καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης εἴη μεθ' ὑμῶν πάντων καὶ πασῶν».

(Συνεχίζεται)

Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

Δ) γτῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου

** Ἀπὸ παραδρομῆ δὲν σημειώθηκε ὅτι ἐπὶ μέλη τῆς ἀκολουθίας τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου κατὰ τὴν ἐπίσκεψή του στίς Η.Π.Α. περιλαμβανόνταν καὶ ὁ διακεκριμένος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης κ. Β. Σταυρίδης. Ι. Μ. Χ.

νη καὶ τὸν Κωνσταντῖνο, σήμερα πολιτικούς μηχανικούς.

Τὸ 1950 ἐπέστρεψε στὴν πατρίδα του καὶ διορίσθηκε καθηγητὴς στὴ Μέση Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ Βελιγραδίου, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπεφοίτησε ἡ νεώτερη γενεὰ τῶν κληρικῶν τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ἐν μέσῳ πολλῶν δυσκολιῶν, ποὺ προήρχοντο ἀπὸ τὸ νέο καθεστῶς τῆς χώρας. Τὸ 1956 ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀφοῦ πρῶτα ὑπέβαλε διατριβὴ μὲ θέμα: «Ἡ περὶ Θείας Χάριτος διδασκαλία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου». Τὸν ἴδιο χρόνο διορίσθηκε Καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς καὶ Συμβολικῆς στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας στὸ Βελιγράδι, θέση ποὺ διατήρησε μέχρι τὸ θάνατό του. Κατὰ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα παραλλήλως δίδαξε καὶ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὅχι ὅπως θὰ τὴ δίδασκε ἓνας ξένος καθηγητὴς, ἀλλὰ ὡς ἐὰν αὐτὴ ἦταν ἡ μητρικὴ του γλῶσσα καὶ ὁ ἴδιος εἰδικὸς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ. Ταυτόχρονα ἡ Ἐκκλησία τὸν χρησιμοποίησε σὲ πολλές ἀποστολές, στοὺς Διαλόγους, ἀλλὰ καὶ στὶς διεκκλησιαστικὲς σχέσεις, ἐνῶ ἦταν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας στοὺς Διαλόγους μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Ἀγγλικανῶν.

Γιὰ τὴ μεγάλη προσφορά του στὴν Ἐκκλησία εἶχε τιμηθεῖ μὲ ἀνώτερα παράσημα τόσο ἀπὸ τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα, ὅσο καὶ ἀπὸ τὶς λοιπές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, ἐνῶ ὁ μακαριστὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας τοῦ εἶχε ἀπονείμει τὸ ὄφρικο τοῦ Ἀρχοντος Μεγάλου Ρεφερενδαρίου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Πέρα ὅμως ἀπ' αὐτὰ ὁ Στόγιαν Γκόσεβιτς ἦταν ὁ ἄνθρωπος τῆς πίστεως καὶ τοῦ καθήκοντος. Γι' αὐτὸ οὐδέποτε ἐγκατέλειψε τὴ διδασκαλία τῆς Θεολογίας καὶ τὴν ἐν γένει ἐκκλησιαστικὴ του δράση, καίτοι εἶχε καταληφθεῖ ἀπὸ τὸ ὄριο ἡλικίας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΙΝΤΖΙΠΑΣ

Κατὰ τὴν ἐν τῷ Α' Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν γενομένην κηδεῖαν τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου Στόγιαν Γκόσεβιτς μετέσχον τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας πολλοὶ Σεβ. Ἀρχιερεῖς, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Καθηγηταὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης καὶ πολλοὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς τοῦ ἐκλιπόντος ἀειμνήστου τακτικοῦ συνεργάτου τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία».

Ἐπικηδεῖους λόγους ἐξεφώνησαν ἀφ' ἑνὸς ὁ ἐκπροσωπῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ἐτόνισεν ὅτι ὁ ἐξ ἡμῶν μεταστὰς ἦτο φίλος καὶ συνεργάτης τοῦ Μακαριωτάτου, λαμπρὸς ὀρθόδοξος θεολόγος, «Σέρβος, τοῦ ὁποῖου ἡ καρδιὰ ἔπαλλεν ἑλληνικά, καὶ Ἕλλην, τοῦ ὁποῖου ἡ καρδιὰ ἔπαλλε σερβικά» ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐκ Βελιγραδίου ἐλθὼν διακεκριμένος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου πατὴρ Ἀθανάσιος Γιέφτιτς, ὁ ὁποῖος μὲ γλαφυρότητα παρουσίασε πολλὰς λεπτομερείας τῆς ζωῆς καὶ σταδιοδρομίας τοῦ ἀειμνήστου Στόγιαν Γκόσεβιτς· τρίτον ὁ Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» Εὐάγγελος Θεοδώρου καὶ τέλος ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου Μακεδονίας - Θράκης κ. Ἀθανάσιος Ἀγγελόπουλος.

Κατωτέρω παραθέτομεν τὴν εὐσύνοπτον ἐπικήδειον ὁμιλίαν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Περιοδικοῦ μας:

Σεβασμιότατοι,

Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ νεκρώσιμη ἀκολουθία, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος μὲ προέτριψε νὰ πῶ κι ἐγὼ δυὸ λόγια ἴσως ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ προσωπικοῦ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», γιὰ νὰ ἐκφράσωμε τὴ συγκίνησίν μας καὶ νὰ ἀπευθύνωμε τὸν ὕψιστο χαίρεισμό, καθὼς συνοδεύομε στὸν τόπο τῆς αἰωνίας ἀναπαύσεως τὸν «ἐξ ἡμῶν μεταστάντα» ἀγαπητὸ φίλο καὶ συνάδελφο Στόγιαν Γκόσεβιτς, Καθηγητὴ τῆς Δογματικῆς στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου.

Δὲν θὰ ἐπαναλάβω ὅσα ἀκούσθηκαν. Ἀπὸ ὅσα ἤδη ἐλέχθησαν ἀπὸ τοὺς προλαλήσαντες ἄς ἐπιτραπῇ καὶ στὸν ὁμιλοῦντα νὰ ὑπογραμμίσῃ μόνον μερικὰ ἐξ αὐτῶν, προσθέτοντας μερικὲς ἀναμνήσεις ἢ βιώματά του, ποὺ συνδέονται μὲ μερικὰ ξεχωριστὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀειμνήστου Στόγιαν. Πρὶν ἀπὸ 52 περίπου χρόνια, ὅταν ἤμουν πρωτοετῆς φοιτητὴς, τὸν γνώρισα ὡς δευτεροετῆ φοιτητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Σὲ ὄρες συνδιδασκαλίας σὲ κοινὰ μαθήματα καθόταν στὴν πρώτη σειρὰ τῶν θρανίων κι ὅσοι ἤμεθα στὴ δευτέρῃ σειρὰ τὸν παραγο-

λουθούσαμε να κρατή επιμελώς σημειώσεις. "Όλοι τον θαυμάσαμε για την άριστη έλληνομάθειά του. "Αν και ήταν Σέρβος, γνώριζε την ελληνική γλώσσα καλύτερα από πολλούς Έλληνες συμφοιτητές του. "Αρίστευε, όπως και η εξαιρετη συμφοιτητήριά του και μετέπειτα εκλεκτή σύνηγοφος της ζωής του Χαρά (Κοιτόγιωργα), με την οποία δημιούργησε εξαιρετη οικογένεια και λαμπρά παιδιά, που διακρίνονται ως επιτυχημένοι επιστήμονες.

"Η "Ορθοδοξία, που εντάσσει τις εύλογούμενες απ' αυτήν επίγειες πατριδες σε ευρύτερες υπεραίμενες συναρτήσεις, επέτρεπε στον Στόγιαν να έχη απέραντη αγάπη στην Ελλάδα, όπου σπούδασε και δημιούργησε οικογένεια, χωρίς να αποδυναμώνη την αγάπη του προς τη γενέτειρά του Σερβία, στους πνευματικούς θησαυρούς και στα αξιοθέατα της οποίας ξεναγούσε πάντοτε με αυθουσία τους φίλους του και άλλους επισκέπτες Έλληνες, όταν αυτοί θρίσκοιαν στη Σερβία. "Ο όμιλόν εξετίμησε τον ζήλο και την επιμέλεια, που επί δεκαετίες τον διέκριναν ως τακτικό συνεργάτη και ανταποκριτή του περιοδικού «Εκκλησία». "Ανελλιπώς έστειλε σ' αυτό Χρονικά της Εκκλησίας και Θεολογίας της Σερβίας. "Ήταν τόσο ενσυνείδητος, ώστε πριν από λίγες μόλις ημέρες την 11ην νυκτερινή μου τηλεφώνησε από το Βελιγράδι, για να παρακαλέση να μεταφέρω τόσο στον Μακ. "Αρχιεπίσκοπο κ. Σεραφείμ, όσο και στις στήλες του περιοδικού «Εκκλησία» την είδηση, ότι πριν από λίγες ώρες εκείνη την ημέρα είχε εκλεγεί κατά αποστολικόν τρόπον ο νέος Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Σερβίας. "Ήταν πολύ χαρούμενος, διότι ο νέος Μακ. Πατριάρχης κ. Παύλος είχε μετεκπαιδευθή για ένα χρονικό διάστημα στην Ελλάδα κι ήταν φιλέλληνας.

"Ο Γκόσεβιτς ήταν συνειτός δογματικός θεολόγος, έμποτισμένος στα νόματα της πατερικής παραδόσεως, όπως απέδεικνε τόσο στις θεολογικές παραδόσεις του, όσο και κατά τη συμμετοχή του σε διορθόδοξους και θεολογικούς διαλόγους.

"Επιτρέψτε να προσθέσω τέλος ότι ο άειμνηστος Στόγιαν Γκόσεβιτς, όπως και ο συμφοιτητής του άειμνηστος Τράγιαν Κώσιτς, που επίσης διακίνησε ως συντάκτης στο περιοδικό «Εκκλησία», υπήρξε ζηξικέλευθος σκαπανεύς και πρωτοπόρος και στον τομέα της μεταδόσεως στους νεωτέρους συμπατριώτες του της αγάπης προς την ελληνική γλώσσα και παιδεία. Πριν από λίγο θαυμάσαμε τα Έλληνικά του πατρός "Αθανασίου Γιέφτιτς. Είναι επίσης γνωστή η άριστη Έλληνομάθεια των Σεβασμιωτάτων "Αμφι-

"Ο άειμνηστος Καθηγητής Στόγιαν Γκόσεβιτς.

λόγιον Ράνοβιτς και Ειρηναίου Μπούλοβιτς. Οι τρεις αυτοί λαμπροί κληρικοί και διακεκριμένοι Καθηγητές της Θεολογικής Σχολής Βελιγραδίου είναι πολύ γνωστοί στην Ελλάδα για τις ελληνικές σπουδές τους και για την πνευματική επίδρασή τους σε πνευματικά φινιώρια της Ελλάδος και σε ευρείς πνευματικούς κύκλους, που έχουν αναπτυχθή και υπό την ιδική τους φωτεινή ακτινοβολία και επίδραση. "Η φωνή του άειμνήστου Στόγιαν θα αγάλλεται για την σημαντική συμβολή του στην ανάπτυξη των ελληνοσερβικών εκκλησιαστικών, θεολογικών και πνευματικών σχέσεων.

Λαυβάνοντας όλα αυτά επ' όρι σήμερα, που συνοδεύουμε στην τελευταία επίγεια κατοικία τον άειμνηστο Στόγιαν ψάλλοντας ύμνον εξόδιο και επιτάφιο, δεν αλυπούμεθα, καθώς και οι λοιποί οι μη έχοντες ελπίδα» (Α' Θεσσ. δ' 13), διότι γνωρίζομεν, ότι η ημέρα της εξόδου εκ του κόσμου τούτου για τους πιστούς Χριστιανούς είναι η γενέθλια ημέρα στην καινούργια αιωνία ζωή. Γι' αυτό, όπως τόνισε ο πατήρ "Αθανάσιος Γιέφτιτς, είναι «μακαρία η όδός»,

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ ΠΡΟΣΟΜΟΙΑΖΟΥΣΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΙΝ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ ΔΙ' ΕΜΦΥΣΗΣΕΩΣ ΑΕΡΟΣ ΑΠΟ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΣΤΟΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Θ' π.Χ. ΑΙΩΝΑ

Ἐκπληξίν προκαλεῖ τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὸν Θ' π.Χ. αἰῶνα τόσοσὺν ὁ Προφήτης Ἡλιοῦ ἔσον καὶ ὁ εἰς τὸ προφητικὸν ἔργον διάδοχος αὐτοῦ Ἐλισαιέ διὰ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ληφθείσης θαυματουργικῆς δυνάμεως ἀνέστησαν παιδία ἐνεργήσαντες, περίπου, ὡς οἱ ἐκτελοῦντες σήμερον τὴν τεχνητὴν ἀναπνοὴν διὰ τῆς προσφάτου καὶ διεθνῶς ἀνεγνωρισμένης μεθόδου τῆς ἐμφυσήσεως ἀέρος ἀπὸ στόματος εἰς στόμα (mouth to mouth)¹.

Τὰς ἐκ τῆς ἐρεύνης τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προκυψάσας σχετικὰς πρὸς τὴν ἐν προκειμένῳ θεολογικὴν δραστηριότητα ἑκατέρου τῶν Προφητῶν τούτων πληροφάνειαν ἐκθέτομεν εὐθύς κατωτέρω.

Τὸ βιβλίον Βασιλειῶν Γ' ἀναφέρει, ὅτι «ἠρρώσθησεν ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς κυρίας τοῦ» εἰς Σαρπειτὰ τῆς Σιδωνίας «οἴκου», ἔνθα ὁ Προφήτης Ἡλιοῦ ἐφιλοξενεῖτο «καὶ ἦν ἡ ἀρρωστία αὐτοῦ κραταιὰ σφόδρα, ἕως οὐχ ὑπελείφθη ἐν αὐτῷ πνεῦμα (ἀπέθανε) ... καὶ εἶπεν Ἡλιοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα: δός μοι τὸν υἱόν σου. καὶ ἔλαθεν αὐτὸν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῆς καὶ ἀνήγεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ ὑπερφρον, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ ἐκοίμισεν (ἐξήπλωσεν) αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης... καὶ ἐνεφύσησε τῷ παιδαρίῳ τρίς καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν Κύριον καὶ εἶπε: Κύριε ὁ Θεὸς μου, ἐπιστραφήτω δὴ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου τούτου εἰς αὐτόν, καὶ ἐγένετο οὕτως καὶ ἀνεδόθησε τὸ παιδάριον καὶ κατήγαγεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὑπερώου εἰς τὸν οἶκον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῇ μητρὶ αὐτοῦ» καὶ εἶπεν Ἡλιοῦ: ὄλεπε, ζῆ ὁ υἱὸς σου»².

Ὡς γνωστὸν, τὸ ρῆμα ἐμφυσῶ σημαίνει φυσῶ ἐντός. Ἐπομένως ὁ Ἡλιοῦ ἐφύσησεν ἐντός τοῦ στόματος τοῦ νεκροῦ παιδίου, ὅπως ἀκριβῶς ἐμφυσᾷ εἰς τὸν

κλινικῶς νεκρὸν ὁ ἐκτελῶν τεχνητὴν ἀναπνοὴν δι' ἐμφυσήσεως ἀέρος ἀπὸ στόματος εἰς στόμα³.

Τὸ βιβλίον Βασιλειῶν Δ' ἐξιστορεῖ, ὅτι τὸ «παιδάριον» τῆς Σωμανίτιδος γυναικὸς «ἠνίκα» τοῦτο «ἐξήλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πρὸς τοὺς θερίζοντας... εἶπε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ: τὴν κεφαλὴν μου, τὴν κεφαλὴν μου καὶ» ὁ πατήρ του «εἶπε» τότε εἰς τὸν ὑπηρετὴν του: «ἄρον αὐτόν (τὸν υἱόν σου) πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἤρεν αὐτόν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ἕως μεσημβρίας καὶ ἀπέθανε, καὶ» αὕτη «ἀνήγεγκεν αὐτόν καὶ ἐκοίμισεν (ἐξήπλωσεν) αὐτόν ἐπὶ τὴν κλίνην»⁴. Ἐν συνεχείᾳ ἐκλήθη ὁ Ἐλισαιέ, ὅστις «εἰσῆλθεν... εἰς τὸν οἶκον καὶ ἰδοὺ τὸ παιδάριον τεθνηχὸς κεκοιμισμένον (ἐξηπλωμένον) ἐπὶ τὴν κλίνην» καὶ ἀμέσως οὗτος «ἀπέκλεισε τὴν θύραν κατὰ τῶν δύο ἐαυτῶν», δηλαδὴ ἔκλεισε τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἐντός τοῦ ὁποίου τότε ἔμεινε κατὰ μόνας μετὰ τοῦ νεκροῦ «καὶ προσηύξατο πρὸς Κύριον καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοιμήθη (ἐξηπλώθη) ἐπὶ τὸ παιδάριον καὶ ἔθηκε τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα» τοῦ παιδαρίου τούτου, ὡς ὁ ἐκτελῶν τὴν διὰ τῆς ἀνωτέρω μεθόδου τεχνητὴν ἀναπνοὴν. Ἐπίσης ἔθεσε «τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς» τοῦ ἐν λόγῳ παιδαρίου «καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας» τοῦ παιδαρίου τούτου «καὶ διεκάμφεν (ἐξήπλώθη) ἐπ' αὐτόν καὶ διεθερμάνθη ἡ σάρξ τοῦ παιδαρίου»⁵. Τουτέστιν ὁ Προφήτης οὗτος διὰ τῆς ἐν λόγῳ πλήρους ἐπαφῆς τοῦ σώματός του οὐχὶ μόνον παρεκώλυσε τὴν περαιτέρω ἀποβολὴν θερμαντικοῦ, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε εἰς τὴν αὔξησιν τῆς μειωθείσης θερμοκρασίας τοῦ, ὡς εἴρηται, παιδίου. Ἡ μέριμνα τῆς παρακωλύσεως τῆς ἀπωλείας θερμαντικοῦ λαμβάνεται καὶ σήμερον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς τεχνητῆς ἀναπνοῆς διὰ καλύψεως τοῦ σώματος τοῦ ὑφισταμένου τὴν τεχνητὴν ἀναπνοήν⁶⁻⁷.

1. Rosner, F., Artificial respiration in biblical times. N.Y. St. J. Med., 1104, April 15, 1969.

2. Β α σ ι λ ε ι ῶ ν Γ', :ζ', 17, 19, 21-23.

3. Safar, P., McMahon, M.: Mouth to mouth arway emergency artificial respiration. J.A.M.A., March, 1958.

4. Β α σ ι λ ε ι ῶ ν Δ', 8', 18-21.

5. Β α σ ι λ ε ι ῶ ν Δ', 8', 32-34.

6. Ἀ γ γ ε λ ῆ ς, Ἀ., Ἡ ἐπιέγουσα θεραπευτικὴ ἀντιμετώπισις τῆς ἠλεκτροπληξίας. Νοσοκομειακὰ χρονικά, τεύχ. 1, σελ. 23, 1958.

7. Ἀ γ γ ε λ ῆ ς, Ἀ., Τεχνητὴ ἀναπνοὴ δι' ἐμφυσήσεως ἀέρος ἀπὸ στόματος εἰς στόμα. Νοσοκομειακὰ χρονικά, τεύχ. 8, 9, σελ. 370, 1958.

τὴν ὁποία πορεύεται σήμερον ὁ Στόγιαν Γκόσεβιτς, διότι ἔχει ἐτοιμασθῆ γι' αὐτὸν «τόπος ἀναπαύσεως».

Ἀλειψήσατε ἀδελφικῶς φίλε καὶ συνάδελφε Στόγιαν, ἔστω αἰωνία ἡ μνήμη Σου».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Α. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

«ΤΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ» ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἐνὸς ἄκρου ὀρθολογισμοῦ καὶ εὐδαιμονισμοῦ, ἔχει χάσει τὴν αἴσθησιν τῆς ἱερότητος τῆς δημιουργίας καὶ ἐνεργεῖ πράγματι ὡς ἄφρων καὶ ἀθάλακτος ἐξουσιαστής καὶ θάνατος καταπατητῆς τῆς. Εἰς τὸ Θεοτοκίον τῆς ζ' Ὁδῆς ἡ ἀλήθεια αὕτη διατυπώνεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον:

«*Ρυομένη σοὺς δούλους
ἐκ φθορᾶς καὶ κινδύνων, Δέσποινα, πρόφθασον
καὶ λύσον τῶν ἀφρόνων
ἀνθρώπων ἀγνωσίαν,
ἐπικάλυμμα ἰούτων ἀπόρριψον,
ὅπως τῆς ὕβρεως αὐτῶν
ἐκφύγη πᾶσα κτίσις*».

Ὁ μοναχικὸς τρόπος διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, τὸ ὅποσον ἔχει προκαλέσει εἰς τὴν φύσιν ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἄλλος εἰ μὴ μόνον ἡ ἐπαγασύνδεσις αὐτοῦ μὲ τὸν Θεόν:

«*Ἰατρευθῆναι τὰς πληγὰς καὶ τὰ πάθη,
ἂ ἐπήνεργα τῇ φύσει μου, βοήθει,
Σῶτερ μου, Ὅν ὑμνοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας*».
(β' τροπάριον ἡ' Ὁδῆς)

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 43 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

Ἡ προσπάθεια αὕτη τοῦ Ἑλισαιέ, ὡς τὸ ἱερὸν κείμενον πληροφορεῖ, διενόητο ὑπὸ μικρᾶς διαρκείας χρονικῶν μεσοδιαστημάτων, διότι οὗτος «ἐπέστρεψε καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ συνέκαμψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον ἕως ἑπτάκις» καὶ τότε «ἤνοιξε τὸ παιδάριον τοὺς ὀφθαλμούς»⁸, δηλαδὴ ὁ Ἑλισαιέ «ἀπεσύρθη, ἐπήγειν ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μέσα εἰς τὸ σπῆτι, ἀνέδηκε πάλιν εἰς τὴν κλίνην καὶ ἐξηπλώθη ἐπάνω εἰς τὸ παιδί, ὅπως καὶ προηγουμένως. Αὐτὸ ἐπαυελήφθη ἑπτὰ φορές. Τὸ δὲ παιδί ἤνοιξε τότε τὰ μάτια του»⁹.

Τὸ ἱερὸν τοῦτο κείμενον, ἐνῶ προσδιορίζει περίπου τὴν διάρκειαν τῶν χρονικῶν διαστημάτων τῆς διακοπῆς τῆς ἐν λόγῳ προσπάθειας, ἐν τούτοις οὐδόλως ἀναφέρει περὶ τῆς διαρκείας τῆς οὕτω διακοπτομένης προσπάθειας, ἀλλὰ πληροφορεῖ μόνον, ὅτι αὕτη ἐπαυελήφθη «ἕως ἑπτάκις».

8. Β α σ : λ ε : ὦ ν Δ', δ', 35.

9. Κ ο λ ι τ σ ἄ ρ α ς, Ἰ., Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τοὺς Ο'. Ἀθήναι, 1971.

Ἐντυπωσιακὸν εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον τροπάριον τῆς θ' Ὁδῆς τῆς Ἀκολουθίας, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος διδακτικὸν καὶ ἐπίκαιρον:

«*Μὴ μέταιρε ἀκρίτως, φύσεως τοὺς ὄρους
καὶ μὴ ἀξήμιον λέγε τὸ τόλμημα
καὶ γὰρ θερίσεις φθορὰν
καὶ μισθὸν ἀφροσύνης τὸν ἔνδικον*».

Ἔχομεν τὴν γνώμην ὅτι ἡ ποιητικὴ ἔξαρσις, ἡ ὑμνογραφικὴ δεξιότης καὶ τὸ ὕψος τῶν ἐκδηλουμένων εἰς ὅλην τὴν Ἀκολουθίαν σκέψεων καὶ συγκινημάτων τοῦ ὑμνογράφου ἐπισκόπου περὶ τῶν ἔργων τῆς παντοδυναμίας, πανσοφίας καὶ ἀγαθότητος τοῦ Δημιουργοῦ, ὡς ἐκλάμπουν αὐτὰ εἰς ὅλην τὴν δημιουργίαν, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὸν ἑναστρον οὐρανόν, κορυφώνονται εἰς τὰ τέσσαρα στιχηρὰ προσόμοια τῶν Ἀἰώνων. Ἴδού τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν:

«*Τὴν Κτίσιν πᾶσαν ὁ Κτίστης λαμπρῶς ἐκόσμησας,
τὸν οὐρανὸν τοῖς ἄστροις, τὴν δὲ γῆν κατὰ γένος
ἀνθεσι καλλύνας καὶ φυτειῶν καὶ ἐμψύχων τοῖς εἴ-
δει, καὶ δι' ἀνθρώπων ὑμνούντων*» «ὡς θαυμαστὸν»
τὸ παράγιόν Σου ὄνομα».

Τὸ γεγονός ὅτι τὴν 1ην Σεπτεμβρίου εορτάζεται

Σημειωτέον, ὅτι ἐπωφελῶς ἔδρασεν τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ἑλισαιέ ἐξηπλώθη ἐπὶ τοῦ παιδίου, διότι διὰ τοῦ θάρους τοῦ σώματός του ἐπίεξε τὸν θώρακα τοῦ παιδίου, οἷον ἐκτελῶν συγχρόνως καὶ μάλαξιν τῆς καρδιάς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐκ τῆς ἐρεύνης τῶν ἱερῶν διδλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προκύπτει, ὅτι οἱ κατὰ τὸν Θ' π.Χ. αἰῶνα ἀκμάσαντες προφῆται Ἡλιοῦ καὶ Ἑλισαιέ διὰ τοῦ θαυματουργικοῦ χαρίσματος, ὅπερ ἔλαθον παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ, ἀνέστησαν ἀγὰ ἐν παιδίον ἕκαστος ἐνεργήσαντες ὡς οἱ ἐκτελοῦντες τεχνητὴν ἀναπνοὴν διὰ τῆς προσπάτου καὶ διεθγῶς ἀνεγνωρισμένης μεθόδου τῆς ἐμφυσήσεως ἀέρος ἀπὸ στόματος εἰς στόμα.

Δρ ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἰατρός - Παθολόγος

Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἰωαννίνων

εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ προτίθεται εἰς προσκύνησιν ἢ φερόνυμος ἐφέστιος αὐτοῦ Εἰκῶν τῆς «Π α μ μ α κ α ρ ί σ τ ο υ», Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐμπνέει ἰδιαιτέρως τὸν ὑμνογράφον, διὸ καὶ ἀφιερῶι τὸ 4ον στιχηρὸν προσόμοιον τῶν Αἰῶνων εἰς ἔξαρσιν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ:

*«Τὴν Παμμακάριστον πάντες καθικετεύσωμεν,
τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας Μητέρα,
φρουρεῖν Αὐτὴν καὶ σκέπειν διὰ παντός ὡς ὀρθοδό-
ξων προπύργιον,
ἀπὸ κινδύνων δὲ σώζειν καὶ πειρασμῶν, καὶ παντοίων
περιστάσεων».*

Ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶναι καὶ τὸ Δοξαστικὸν τῶν Αἰῶνων εἰς τὸ ὁποῖον ἐν ἀρχῇ ὑπερεκχειλίζει ὁ θαυμασμός τοῦ ὑμνογράφου πρὸς τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη αὐτοῦ πρὸς τὸν «παντεχνήμονα» Δημιουργόν. Ἀκολουθῶς με ἐμφασιν ἰκετευτικὴν δέεται καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεόν διὰ τὸν συνετισμὸν τῶν «π ρ ὀ ς τ ῆ ν Β α θ ἔ λ φ ε ρ ο μ ἔ γ ω γ ἄ γ θ ρ ῶ π ω γ» λόγῳ τῆς ἀλογίστου μεταχειρίσεως ὑπ' αὐτῶν τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀρμονικὴν ἀποκατάστασιν τῶν σχέσεων αὐτῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, διὰ τῆς μετανοίας προφανῶς. Ἀναφέρει χαρακτηριστικῶς:

*«...Ἄλλ' ὁ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον τοῖς ἀνθρώποις
οἰκονομῶν
τοὺς πρὸς τὴν Βαθὲλ φερομένους συνέτισον
καὶ καταλυτικὰς μεθοδείας ἀπίτρεψον,
ὧν δ' αἱ καρδίαι ἐσκληρύνθησαν, πρὸς γνῶσιν Σου
ἀνακάλεσον.
Νῦν δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ ἠθροισμένους, ἐν εὐλογίαις Σου
κατεύθυνον
ὁδὸν εἰρήνης γνώσεσθαι».*

Γενικῶς εἰπεῖν ἡ νέα ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν Νικοδήμου ἔχει πρόδηλον τὸν ἐγκωμιστικὸν τόνον πρὸς τὸν Δημιουργόν Θεόν, ἐνῶ παραλλήλως, διὰ τῆς ποιητικῆς ἰκανότητος αὐτοῦ, ἀξιοποιεῖται πλήρως ἡ ἀγιογραφικὴ καὶ πατερικὴ διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τὸν θαυμάσιον φυσικὸν κόσμον καὶ τὸ ἔκπαγλον περιβάλλον, πρὸς τὸ ὁποῖον ἐξωτερικεῖται, ὄχι μόνον τὰ διακατέχοντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἱερά συναισθήματα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγωνίαν του διὰ τὸ λεγόμενον σύγχρονον «ο ἰ κ ο λ ο γ ι κ ὸ γ π ρ ὀ β λ η μ α», τὴν λύσιν τοῦ ὁποίου ἐναποθέτει εἰς τὴν, ὑπὸ τοῦ ἄφρονος ἀνθρώπου, δέωσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ὕμνοι τῆς Ἀκολουθίας δημιουργοῦν ἀνατάσεις

πνευματικὰς, διδάσκουν μὲ τὴν πλουσίαν ἀγιογραφικὴν καὶ πατερικὴν σκέψιν καὶ ἔκφρασιν, μὲ τὴν χάριν τῆς διατυπώσεως, μὲ τὴν ἀπλότητα ἀλλὰ καὶ τὴν ζωηρότητα τῶν εἰκόνων, μὲ τὸν θερμουργὸν παλμὸν ποῦ τοὺς διακρίνει. Τοποθετοῦν τὸ «ο ἰ κ ο λ ο γ ι κ ὸ ν π ρ ὀ β λ η μ α» καὶ τὴν λύσιν αὐτοῦ εἰς τὰς ὀρθὰς ἀγιογραφικὰς καὶ ἐκκλησιολογικὰς του διαστάσεις καὶ εὐρίσκουν ὄχι μόνον θρησκευτικὴν ἀλλὰ καὶ αἰσθητικὴν ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν ψυχὴν.

Ἀπὸ ἀπόψεως μέτρου οἱ ὕμνοι εἶναι ἀπολύτως εὐρυθμοί, ὡς ἐρειδόμενοι εἰς γνωστὰ ὑμνογραφικὰ πρότυπα, τὰ «προσόμοια». Παρουσιάζουν ὁμῶς μίαν ποικιλίαν ἐκφράσεως καὶ πλοῦτον λεξιλογίου εἰς τρόπον ὥστε καὶ ἀπὸ γλωσσικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀκολουθία νὰ παρουσιάσῃ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Μητροπολίτης, λόγῳ τῆς σπανίας ἐλληνομαθείας ποῦ τὸν διακρίνει, ἀποδίδει ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὸ κάλλος καὶ τὸ αἰσθητικὸν θάρος ποῦ ἔχει ὁ καθαρεύων ἐλληνικὸς λόγος. Ὡς ἐκ τούτου τὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον τῆς γλωσσικῆς του παιδείας, ἡ ἰκανότης του νὰ χρησιμοποιοῖ τὸν ρητορικὸν καὶ ποιητικὸν πλοῦτον τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἡ πληρότης τῆς θεολογικῆς καὶ ἀγιογραφικῆς του κατάρτισεως καὶ ἡ πηγαία ποιητικὴ ἐμπνευσίς του, τοῦ ἔδωσαν τὴν δυνατότητα νὰ παρουσιάσῃ ἕνα ἄρτιον ἐκκλησιαστικὸν ποιητικὸν σύνολον ἀπὸ ἀπόψεως μορφῆς καὶ πληρότητος διανοημάτων, μὲ τὸ ὁποῖον ἐμπλουτίζεται ὁ ἀκένωτος ὑμνολογικὸς θησαυρὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

(Τέλος)

ΙΩΑΝΝΗΣ Φ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Π. Θ. Φ.
Λυκειαρχὴς Ἀρσακείου Λυκείου Πατρῶν

¹ Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ,
Ἀναπλ. Καθηγητοῦ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
(ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἐνα βιβλίον ποῦ βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονικὴ, μαρτυρικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαιτέρα στὴν ἐποχὴ μας, ποῦ ἡ πνευματικὴ σύγχυση ἀξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πιὸ δυσδιάκριτη.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

«ΕΛΘΕ ΠΝΕΥΜΑ ΑΓΙΟΝ, ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΟΝ ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΚΤΙΣΙΝ.,*»

Μία Όρθόδοξη θεώρηση

Β' «ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ — ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΟΝ ΗΜΑΣ».

14. Το γεγονός ότι ο Χριστός αποκαλεί το Πνεύμα το "Άγιο «Πνεύμα της αλήθειας» (Ίω. 16,13) έχει ιδιαίτερη σημασία. Μας υποδεικνύει τα περί του προσώπου και του έργου του "Αγίου Πνεύματος. Το "Άγιο Πνεύμα αποκαλύπτει συνεχώς την αλήθεια, μας οδηγεί «εις πάσαν την αλήθειαν». Προσευχόμενοι όπως το Πνεύμα το "Άγιο μας ελευθερώσει, αναγνωρίζουμε την ζωτική σχέση μεταξύ του έργου του "Αγίου Πνεύματος στην δημιουργία και την κλήση μας να μετασχηματιστή στην ελευθερία των τέκνων του Θεού. Το "Άγιο Πνεύμα απεκάλυψε κατά τρόπο μοναδικό την δημιουργική σχέση μεταξύ αλήθειας και ελευθερίας στην ενσάρκωση του Χριστού. Γι' αυτό και ομολογούμε ότι ο Χριστός είναι «η δόξος, η αλήθεια και η ζωή». Γι' αυτό και όλη η δημιουργία αναζητεί διακαώς να δώσει την έν Χριστώ, δια του "Αγίου Πνεύματος, αλήθεια και ελευθερία.

15. Οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες έδωσαν μία τόσο στενή σχέση μεταξύ Χριστού και "Αγίου Πνεύματος, ώστε θα μπορούσε κανείς να εναλλάξει χωρίς δυσκολία την έννοια του χριστιανού ως κατοικητηρίου του Χριστού ή του "Αγίου Πνεύματος (Ρωμ. 8, 9-10). Επίσης, προκειμένου να χαρακτηρίσει την νέα έν Θεώ ζωή, θα μπορούσε κανείς να μιλήσει τόσο για μία «ζωή έν Χριστώ» (Ρωμ. 6,1 και 8,10) όσο και για μία «ζωή έν "Αγίω Πνεύματι» (Γαλ. 5,22). Το "Άγιο Πνεύμα δίδεται στους πιστούς και στα βαπτισμένα μέλη της Έκκλησίας όχι για την δικαίωσή τους μόνον, αλλά για τον εμπλουτισμό της κοινής έν Χριστώ ζωής τους και την πραγμάτωση της αποστολής του Χριστού μέσα στην Έκκλησία του.

16. Στην Κενή Διαθήκη, έν Χριστώ ελευθερία σημαίνει απελευθέρωση από την άμαρτία (Ρωμ. 6,10-22 και Ίω. 8, 31-38), από το κράτος του κακού (Ματθ. 12,22· Λουκ. 13,16 και Έφες. 6,12), από τον νόμο (Ρωμ. 7, 3-6), από την άμαρτία και τον θάνατο (Ρωμ. 8, 20-33· πρβλ. και 8, 2-21). Η απελευθέρωση αυτή

έχει και συνέπειες στην ζωή του πιστού μέσα στον κόσμο, δεδομένου ότι η άμαρτία αλλοτριώνει την ανθρωπινή φύση ή, μάλλον, καθορίζει τόσο τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές δομές όσο και την ανησυχία όσον αφορά την επιβίωση του πλανήτη μας. Κατά συνέπεια, στην αναζήτηση νέων κοινωνικών σχέσεων που αποδλέπουν στην προώθηση της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της ισότητας όλων, διακρίνουμε μία αναζήτηση για την απελευθέρωση όλης της δημιουργίας. Οι χριστιανοί οφείλουν να συμμετάσχουν σε όλες τις προσπάθειες για την κατάργηση των αιτίων της άδικίας και καταπίεσεως. Ο αγώνας τους δε αυτός θα πρέπει να εμπνέεται από την αγάπη του Θεού προς όλη την δημιουργία του και να διέπεται από τις αρχές της Βασιλείας του.

17. Μολονότι το "Άγιο Πνεύμα συγχροτεί την Έκκλησία και ενεργεί στην ζωή της, το Πνεύμα του Θεού δεν περιορίζεται στα όριά της ούτε και είναι αποκλειστικό κτήμα της. Το "Άγιο Πνεύμα είναι πανταχού παρόν, γιατί «όπου θέλει πνεύ, και την φωνήν αυτού ακούεις, άλλ' ουκ είδες πόθεν έρχεται και που υπάγει» (Ίω. 3,8). Ο μυστηριακός χαρακτήρας του "Αγίου Πνεύματος μας βοηθεί πάντοτε να υπερβαινουμε όλες τις στενές αντιλήψεις και προοπτικές όσον αφορά το έργο του. Το "Άγιο Πνεύμα ενεργεί μέσα σε όλη την δημιουργία του Θεού, έστω και αν όλοι δεν έχουν πλήρη συνείδηση της πραγματικότητας αυτής. Καθήκον, λοιπόν, των πιστών είναι να αναγνωρίζουν την παρουσία του Πνεύματος εκεί όπου διακρίνουν τους καρπούς του, και να επικαλούνται την δύναμή του εκεί όπου παραμορφώνεται η αλήθεια και γίνεται κατάχρηση της ελευθερίας.

18. Λαμβάνοντας πάντοτε υπ' όψη ότι η αμφιβολία είναι σύμφυτη στην ιστορία και ότι άλλα πνεύματα, εκτός από το "Άγιο Πνεύμα, μπορούν να ενεργούν στον κόσμο, οφείλουμε να είμεθα προσεκτικοί και να μη ταυτίζουμε απόλυτα το "Άγιο Πνεύμα με την πρόοδο ή τις επί μέρους πράξεις του ανθρώπου, ούτε με κοινωνικά κινήματα ή ιδεολογίες. Πολλές φορές εκείνο το οποίο χαρακτηρίζεται ως πρόοδος ή απελευθέρωση μπορεί να

(*) Συνέχεια εκ της σελ. 40 του υπ' άρ. 1 τεύχους.

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

(Άπό άποψη έθνική και εκπαιδευτική)*

Άνάμεσα στις προτεραιότητες που έθεσε ή Κυπριακή Έκκλησία, μετά την κατάληψη τής Νήσου από τους Τούρκους και καθ' όλη την περίοδο τής κατοχής της άπ' αυτούς, ήταν, άσφαλώς, και ή πνευματική μόρφωση του ποιμνίου της, ή όποια θά μπορούσε να επιτευχθεί και με την ίδρυση και λειτουργία Σχο-

* Συνέχεια έκ τής σελ. 42 του ύπ' άριθ. 1 τεύχους.

λείων σε διάφορα μέρη. Ο ευγενής και ανθρωπιστικός αυτός στόχος τής Έκκλησίας μας δέν επιτράπηκε από τις Άρχές κατοχής να προωθηθεί, γιατί πίστευαν ότι ή άμάθεια και ή άπαιδευσία γενικά του λαού, που διατελούσε υπό στυγνή δουλεία, θά συνέβαλλε στην περαιτέρω, μακρά και ανενόχλητη παραμονή τους στην Κύπρο. Τήν ίδια αυτή τακτική, που άκολούθη-

μήν είναι τίποτε άλλο παρά ένα πέρασμα από την μία δουλεία στην άλλη, και μάλιστα μία δουλεία περισσότερο καταπιεστική. Έπειδή ή Βασιλεία του Θεού είναι άπόλυτη δωρεά του Τριαδικού Θεού, πρέπει να δεχθούμε ότι όλες οι πράξεις του ανθρώπου καθ' έαυτές είναι κατ' ουσίαν άτελείς και έμπεριέχουν στοιχεία που υποθάλλουν το κακό. Η συνειδητοποίηση τής πραγματικότητας αυτής διαμορφώνει την κριτική άποστολή τής Έκκλησίας μέσα στον κόσμο, ως μίας δυνάμεως ή όποια καταρρίπτει το προσωπείο όλων των νέων και παλαιών μορφών ειδωλολατρίας και των λαθρασμένων μεσσιανικών προσδοκιών, στις όποιες και άνθίσταται.

19. Πιστοί στο πνεύμα τής προφητικής παραδόσεως και στο υπόδειγμα του Χριστού, ό όποιος ταυτίστηκε με τους φτωχούς και καταδυναστευόμενους, οι χριστιανοί όφείλουν να μεριμνούν με ζήλο για την θεραπεία όλων εκείνων που υποφέρουν. Η διακονία όμως αυτή για την θεραπεία του πάσχοντος κόσμου δέν πρέπει να είναι μονοδιάστατη. Προικισμένος με τά θεία δώρα του Άγίου Πνεύματος, ό Λαός του Θεού στρατεύεται πολυτρόπως μέσα στην ιστορία για να ελαφρύνει το βαρύ φορτίο των φτωχών, των αδυνάτων και όλων εκείνων που δέν έχουν την δυνατότητα να ύψώσουν την φωνή τους. Και ή Έκκλησία, άντλούσα από την άστείρευτη πηγή τής έν Άγίω Πνεύματι ζωής και του Ευαγγελίου, καθίσταται ή θεραπευτική και άπελευθερωτική δύναμη τής θείας δημιουργίας.

20. Η ανθρωπότητα, ή όποια αγωνίζεται άκατάπαυστα για να άπελευθερωθεί από κάθε δομή, άναζητεί και γνήσιες έκφράσεις έξουσίας. Η πραγματική όμως έξουσία είναι δωρεά του Άγίου Πνεύματος. Και ή δωρεά αυτή προϋποθέτει συμμετοχή και δημιουργι-

κότητα, αυτοπειθαρχία και ευσπλαχνία. "Όλες οι παραδοσιακές μορφές έξουσίας είναι εύθραυστες, γι' αυτό και εκατομμύρια ανθρώπων άναζητούν σήμερα νέες μορφές πνευματικής άθθεντίας. "Ός μέλη του Σώματος του Χριστού, καλούμεθα να εφαρμόσουμε μία νέα έξουσία, μία έξουσία που δέν στηρίζεται στον νόμο ή στην καταπιεστική δύναμη, αλλά σε αυτή ταύτη την λυτρωτική και συμφιλιωτική δύναμη του Άγίου Πνεύματος.

21. Ο πολυτισμός μας έχει περιορίσει το φάσμα τής ανθρωπίνης έλευθερίας στην δυνατότητα του ανθρώπου να καταναλώσει όλο και περισσότερο και να ίκανοποιεί τις προσωπικές επιθυμίες του. Η επικίνδυνη αυτή διαστροφή τής περι έλευθερίας άντιλήψεως είναι ή αίτία όλων των άδικων οικονομικών και καταδυναστευτικών δομών του σημερινού κόσμου. Παρ' όλες του τις ευεργετικές προσφορές, ό σύγχρονος τεχνολογικός και διομηχανικός πολιτισμός ένεθάρρυνε την ανθρωπινή άπληστία, πλεονεξία και αυτάρκεια. Πρέπει, λοιπόν, να τεθούν έπειγόντως ώρισμένα έρωτηματικά ως προς το σύστημα και την ιεράρχηση αξιών, τις όποιες προβάλλει σήμερα ό πολιτισμός αυτός. Μόνον τά πρόσωπα και οι κοινότητες που διώνουν πραγματικά την έλευθερία και δύναμη του Άγίου Πνεύματος μπορούν να άποτελέσουν υπόδειγμα για τον τρόπο ζωής μας και να άπευθύνουν σοβαρές προκλήσεις στα διάφορα συστήματα αξιών. Έπικαλούμενοι το "Άγιο Πνεύμα για να μς έλευθερώσει, παρακαλούμε επίσης να μς δώσει και την προφητική εκείνη δύναμη ή όποια θά μς καταστήσει ίκανούς να διώσουμε την έλευθερία.

(Συνεχίζεται)

Άπόδοση από τά άγγλικά
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΛΑΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

σαν καὶ στὰ ὑπόλοιπα Ἑλληνικά μέρη, μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Πόλης καὶ σ' ὅλα τὰ μαῦρα χρόνια τῆς Τουρκικῆς δουλείας, ἔθεσε σήμερα σὲ ἐφαρμογὴ καὶ τὸ ψευδοκράτος τοῦ Ντεκτάς, τέλος τοῦ 20οῦ αἰώνα, στὸ σκλαβωμένο μας βορρά.

Ἄνεξάρτητα ὅμως ἀπ' αὐτὴ τὴ γνωστὴ τακτικὴ τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς πνευματικὴ Τροφὸς καὶ Προστάτιδα τῶν δικαιωμάτων τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ, οὔτε δέχτηκε οὔτε καὶ συμβιβάστηκε μὲ τὴν κατάσταση πραγμάτων ποὺ θέλησαν νὰ ἐπιβάλουν οἱ ἡγέτες τῆς Ὁθωμανικῆς Κυβέρνησης καὶ οἱ ἐδῶ ἐκπρόσωποί της. Ἡ Ἐκκλησία μας ἔκανε ὅ,τι τῆς ἦταν δυνατό γιὰ νὰ ἰδρύσει Σχολεῖα, στὰ ὁποῖα μὲ τοὺς δασκάλους της θὰ γαλουχοῦσε τοὺς μαθητὲς σύμφωνα μὲ τὰ ἰδεώδη τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Εἶναι πραγματικὰ ἀξιοσημείωτο τὸ γεγονός ὅτι λίγα μόλις χρόνια μετὰ τὴν Τουρκικὴ κατάληψη τῆς Κύπρου ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος Α' (1606 - 1640;) ἐπιδίωξε τὴν ἰδρυση Σχολείων στὴ Νήσο καὶ μάλιστα Πανεπιστημίου στὴ Λευκωσία! Στὶς διαπραγματεύσεις του μὲ τὸ Δούκα τῆς Σαβοΐας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος Α' ἐπέμενε στὴν ἐκτέλεση τοῦ σχεδίου, τὸ ὁποῖο εἶχε συνταχθεῖ ὑπὸ τοῦ προκατόχου του Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Βενιαμίν, τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1600, στὴν παρουσία ἐκπροσώπων τοῦ Δούκα. Οἱ διαπραγματεύσεις διεξάγονταν μὲ σκοπὸ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀνάληψη δράσης πρὸς ἐκδίωξη τοῦ κατακτητῆ. Στὸ 23ο ἄρθρο τοῦ ἐγγράφου σχεδίου ποὺ διαβιβάστηκε στὸ Δούκα τῆς Σαβοΐας διαλαμβανόταν καὶ ὁ ἀκόλουθος ὅρος τῶν Κυπρίων: «Θὰ ἰδρυέτο ἐν Λευκωσίᾳ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ λαοῦ Πανεπιστήμιον, κληθησόμενον Βασιλικὸν Σεμινάριον, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν Λουσινιαίων. Προϊστάμενος τοῦ ἰδρύματος τούτου θὰ ἐτάσσετο κληρικὸς ἐπὶ παιδείᾳ διακεκριμένος, διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ Δουκὸς καὶ ἀλλαττόμενος περὶ πᾶν τέταρτον ἔτος» (Βλ. Ἰωάννου Χάκκεττ, Ἱστορία τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τόμ. Α', σελ. 270 - 1).

Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου Α' νὰ πείσει τὸ Δούκα νὰ ἐκτελέσει τὸ σχέδιο, στὸ ὁποῖο γινόταν λόγος καὶ γιὰ ἐκπαίδευσιν τῶν Κυπρίων, ἀνεξάρτητα ἂν αὐτὸ τελικὰ δὲν πραγματοποιήθηκε, ἐπιβεβαιώνει τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν Παιδεία τοῦ τόπου. Ἡ συμπερίληψη στοὺς ὅρους καὶ ἰδρυσης Πανεπιστημίου στὴ Λευκωσία δείχνει ἀπὸ πότε τὸ αἶτημα αὐτὸ ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του. Εἶναι εὐτύχημα καὶ σὲ πίστη ὄλων ὅσοι συνέβα-

λαν στὴν τροχοδρόμηση τῶν πραγμάτων, ὥστε τὸ ὄραμα τῶσων γενεῶν νὰ ὀδηγεῖται σήμερα στὴν ὑλοποίησή του.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν πιὸ πάνω ἐκπεφρασμένη ἐπιθυμία τῆς Ὁρθόδοξης Κυπριακῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία παρέμεινε ἀνεξέγητη, δὲν ἔχομε ὑπόψη μας νὰ ἔγινε οὔτε οὔτε συγκεκριμένο γιὰ τὴν ἰδρυση καὶ λειτουργία Σχολείων. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶλλον εἶναι βέβαιο εἶναι ὅτι κατὰ τοὺς δύο πρώτους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ 1570 μέχρι τὸ 1733, οἱ Κύπριοι ραγιάδες δὲν εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ φοιτήσουν σὲ Σχολεῖα καὶ ἐπομένως ἔζησαν στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς ἀμάθειας καὶ τῆς ἀπαιδευσίας. Μόνο ὅσοι ἀπ' αὐτοὺς κατόρθωναν νὰ μεταβοῦν στὸ ἐξωτερικὸ, εἶχαν καὶ τὴ δυνατότητα νὰ τύχουν κάποιας ἐκπαίδευσης. Αὐτοὶ ἐπιστρέφοντας ἀργότερα στὴ Νήσο προωθοῦνταν συνήθως στὰ Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα εἴτε τῆς Ἱεραρχίας, εἴτε τῶν Μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων.

Μετά, λοιπόν, τὴν πραγματικὰ σκοτεινὴ περίοδο τῶν δύο πρώτων αἰώνων ἄρχισε νὰ γίνεται σκέψη γιὰ ἐκπαίδευσιν τῶν νέων. Πρὸς τὴν εὐχάριστη αὐτὴ ἐξέλιξη συνέβαλαν ἀπ' ἐνὸς μὲν ἡ κάποια χαλάρωση τῶν αὐστηρῶν ἀπαγορευτικῶν καὶ περιοριστικῶν μέτρων τῶν Τούρκων Διοικητῶν τῆς Νήσου, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἡ σχετικὴ οἰκονομικὴ ἄνεση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀπὸ μέρους της δυνατότητα γιὰ ὀργάνωση καὶ λειτουργία μικρῶν ἐκπαιδευτηρίων.

Ἔτσι, μόλις οἱ συνθήκες κρίθηκαν κατάλληλες γιὰ ἀναβίωση τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας ἡ Ἐκκλησία Κύπρου προχώρησε στὴν ἰδρυση τῆς πρώτης Σχολῆς, στὴ Λάρνακα. Τὸ 1733 ὁ τότε Μητροπολίτης Κιτίου Ἰωαννίκιος Γ' (1728 - 37) προέβη στὴν ἰδρυση τῆς πρώτης, κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, Ἑλληνικῆς Σχολῆς, στὴν ὁποία δίδαξε γιὰ τέσσερα χρόνια ὁ Διάκονος Φιλόθεος, δηλαδὴ μέχρι τὸ 1737. Ὁ Διάκονος Φιλόθεος ἀπὸ τὸ 1737 καὶ μετὰ «εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἔπαυσε νὰ μισθοδοτῆται ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως Κιτίου καὶ νὰ διετῆρει ἰδιωτικὸν σχολεῖον, ἢ νὰ μετεφέρθῃ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Φιλοθέου ἰδρυθεῖσαν ἐν Λευκωσίᾳ σχολὴν, ἢ καὶ νὰ ἔπαυσεν ἐπαγγελομένης τὸν διδάσκαλον» (Βλ. Λοῖζου Φιλίππου, Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου ἐπὶ Τουρκοκρατίας, σελ. 234).

(Συνεχίζεται)

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Δρ Θ. - Γυμνασιάρχης

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Μήνυμα και ἔκκλησις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου.

Ἐπὶ τῇ ἐκρήξει τοῦ καταστρεπτικοῦ πολέμου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Περσικοῦ Κόλπου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἀπηύθυνε μήνυμα πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, συνιστῶν, ὅπως ἐπιδειξώμεν αἰεὶ τὰς δεινὰς καὶ ἐπικινδύνους περιστάσεις, τὰς ὁποίας διερχόμεθα, πίστιν πρὸς τὸν Θεόν, ψυχραιμίαν, ὁμόνοιαν καὶ συναδέλφωσιν, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ ὅλοι ἀντιμετωπίσωμεν τοὺς παρόντας καὶ ἐνδεχομένως μέλλοντας φυλετικούς κινδύνους.

Ἐν τῷ αὐτῷ μηνύματι ἀπευθύνεται «θερμοτάτη ἔκκλησις πρὸς τοὺς ἐμπολέμους γενικῶς, ὅπως ἀποφραχθῆ ἡ καταστροφή τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, τὰ ὁποία ἐσεβάσθησαν ἐπὶ αἰῶνας ἀκόμη καὶ οἱ μὴ Χριστιανοί, ὡς καὶ οἱ θάραβοι, καὶ παραμένον ἀιώνιαι ἱστορικαί, πέραν τῆς θρησκευτικότητος, ἀποδείξεις τῆς παρουσίας εἰς τὴν γῆν τοῦ λαβόντιος μορφήν ἀνθρώπου Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἐξ ἄλλου ὁ Μακαριώτατος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν ραδιοτηλεοπτικῶν δικτύων τῆς χώρας ἀπηύθυνε «δημοσίαν ἔκκλησιν πρὸς πάντα ἄνθρωπον, ὅπου γῆς», καὶ ἐκάλεσεν «ἀπαντας εἰς συναγερομὸν εὐθύνης καὶ ἀγάπης, ὥστε νὰ κινητοποιήσουν κάθε δύναμιν πρὸς κατάπαυσιν τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ πολέμου», ὅστις προκαλεῖ εἰς πάντας παγκοσμίως τὴν φρίκην καὶ τὸ δέος, ἐφ' ὅσον «τὰ μέσα ἐνημερώσεως μεταφέρουν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν καλύβην τὴν ἀπαίσια εἰκόνα τοῦ ὀλέθρου καὶ οἱ πάντες τὰ πάντα γνωρίζουν».

Ἐῶχαί διὰ τὴν Ζ' Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Π.Σ.Ε.

Αἱ ἀρξάμεναι καὶ συνεχιζόμεναι ἐργασίαι τῆς Ζ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡτις συνεκλήθη ἐν Canberra τῆς Αὐστραλίας καὶ εἰς τὴν ὁποίαν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶναι ἐπίσημοι ἑμιληταὶ ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Παρθένιος καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἰωάννης, θὰ προσβάλλουν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὴν παγχριστιανικὴν νοσταλγίαν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν κερχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐνόχουμεθα, ὅπως ἐν τῇ Συνελεύσει ταύτῃ ἀφ'

ἐνὸς γίνῃ αἰσθητὴ ἡ ἀρραγῆς ἐνότης τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τὴν ἐνοποιὸν προὐχὴν τοῦ Πρωτοθρόνου ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ Σεπιτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὴν ἐπὶ τέλος συνειδητὸν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκατασταθῆ ἡ ποθητὴ ἐνότης, ἐὰν δὲν ἀναγνωρισθῶν ὡς θεμέλια αὐτῆς τὰ ἐνοποιὰ στοιχεῖα τῆς πρὸ τοῦ Σχίσματος πρώτης χριστιανικῆς χιλιετίας.

Τὸ πρόβλημα τῆς Οὐνίας.

Ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μετὰ τῆς Ὁρθόδοξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς εἰς ἄλλας σελίδας δημοσιευομένης προσφάτου δηλώσεώς της, ἀναφερομένη εἰς τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας, τονίζει ὀρθῶς, ὅτι «ὁ μεταξὺ Ὁρθόδοξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας διεξαγόμενος Διάλογος θὰ ἔπρεπε νὰ καταστῆ ἀποτελεσματικὸς μηχανισμὸς πρὸς ἐπίλυσιν προβλημάτων ἀνακνυπτόντων μετὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν λόγῳ τῆς ἀναδιώσεως τῆς Οὐνίας. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἀναιρέσει κατὰ τὸν πλέον ἐπικίνδυνον τρόπον τοὺς σκοποὺς τοῦ Διαλόγου. Εἶναι φανερὸν ὅτι, χωρὶς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τούτου, ὅλοι αἱ προσπάθειαι Ὁρθόδοξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν πρὸς προσάθειαν τῶν μετὰ τῶν σχέσεων καὶ ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τοῦ Διαλόγου θὰ ἀποδοῦν μάταιαι. Διὰ τοῦτο οἱ σύνοδοι φρονοῦν ὅτι τὸ θέμα τῆς Οὐνίας πρέπει νὰ εἶναι τὸ μοναδικὸν θέμα τοῦ Διαλόγου σήμερον. Εἰς τὸν Διάλογον αὐτὸν ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ καλοῦνται νὰ ἐπεξεργασθῶν ἀπὸ κοινοῦ πλαίσιον ἀρχῶν πρὸς ρύθμισιν τῶν σχέσεων μετὰ τῶν Ὁρθόδοξων καὶ Οὐνιτῶν καί, ἐπ' αὐτῆς τῆς βάσεως, νὰ συμβάλλουν ὥστε νὰ ἐξαλειφθῶν αἱ βιαιότητες εἰς τὰς συγκεκριμένας περιοχάς. Ὑπ' αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις ὁ Διάλογος θὰ βοηθήσῃ Ὁρθόδοξους καὶ Ρωμαιοκαθολικούς πρὸς ἐξέυρσιν τρόπου ὄχι μόνον προσωρινῆς εἰρηγενέσεως, ἀλλὰ δικαίας, ριζικῆς καὶ τελικῆς ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος».

Ὅθεν εἶναι καιρὸς νὰ ἀξιοποιηθῆ ἡ κοινὴ Δήλωσις τῆς ἐν Freising (Γερμανίας) συνελθούσης Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου, διὰ τῆς ὁποίας, χωρὶς νὰ παραθεωρηθῆ ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία..., ἀ π ε ρ ρ ἰ φ θ η ὁ μ ο φ ῶ ν ω ς ἡ μ έ θ ο δ ο ς τῆς Οὐνίας, ὡς τελεείως ἀπάδουσα εἰς τὴν Ἐκκλησιολογίαν τῆς

κοινωνίας καὶ εἰς τὸ φρόνημα ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἰδίᾳ μάλιστα ὅταν αὐταὶ εὐρίσκονται ἐν Διαλόγῳ».

Ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς μνήμης τοῦ ἱ. Φωτίου.

Τὴν 6η Φεβρουαρίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς μνήμης τοῦ ἱεροῦ Φωτίου τοῦ Μεγάλου ἐγένετο ἐν τῇ Ἱεραῖ Μονῇ Πεντέλης ἡ καθιερωμένη Συνοδικὴ Θεία Δειτουργία καὶ ἐν συνεχείᾳ σύσκεψις τῶν μελῶν τῆς Ἱεραῖς Συνόδου μετὰ τῶν Καθηγητῶν καὶ τοῦ λοιποῦ Διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην ἐξητάσθη τὸ θέμα: «Ἡ δραστηριότης τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου καὶ σήμερον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην».

Ἡ ἐμπεριστατωμένη εἰσήγησις τοῦ Ἀναπλ. Καθηγητοῦ κ. Δημητρίου Β. Γόνη καὶ αἱ κατὰ τὴν συζήτησιν γινόμεναι παρεμβάσεις, ὡς καὶ αἱ —κατὰ τὸ γεῦμα εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου— ἀνταλλαγεῖσαι προσφωνήσεις ἐπεσήμαναν ἀπ' ἐνὸς τοὺς ἐκ τῆς Οὐνίας κινδύνους καὶ τὰς κυριαρχικὰς ἐν τῇ Ἀνατολικῇ καὶ τῇ καθ' ὅλου Εὐρώπῃ τάσεις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀπ' ἐτέρου τὴν ἀποστολὴν ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ χώρῳ τῆς πνευματικῆς θαλαρᾶς καὶ ἠνωμένης Ὁρθοδοξίας, τρίτον τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναγεννήσεως τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς τῆς Ἑλλάδος συμφώνως πρὸς τὴν περωτισμένην διδασκαλίαν τοῦ Μεγάλου Φωτίου καὶ τέταρτον τὸ συνεχῶς προβαλλόμενον αἷτημα περὶ τῆς ἀννψώσεως τῆς πνευματικῆς στάθμης τοῦ φοιτητικοῦ δυναμικοῦ τῶν Θεολογικῶν μας Σχολῶν.

«Σύνδεσμος ἀγάπης».

Ὁ Μακ. Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Μάξιμος, ὑποδεχόμενος τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος προσφάτως ἐπισκέφθη τὴν γείτονα χώραν, ἐπεσήμανε τοὺς δεσμοὺς τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία συνδέει τὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας τῶν δύο χωρῶν καὶ ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Οἱ δύο Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες μας καταβάλλουν προσπάθειες καὶ ἐργάζονται γιὰ τὴ διατήρησι τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας. Διατηροῦν ἕνα διαρκῆ σὺνδεσμο τῆς ἀγάπης μεταξὺ τους καὶ μᾶς ἐνώνουν ἢ ἀγάπη, ἢ προσευχὴ, ἢ ἀμοιβαιότης καὶ ὅποσδήποτε ὁ πατριωτισμὸς μας. Ἐναλλάσσονται αἱ ἐπισκέψεις τῶν Προκαθημένων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, Ἱε-

ραρχῶν, Ἱερέων καὶ διαφόρων ἄλλων ομάδων. Καὶ ἐπίσης μὲ μεγάλη ἀγάπη δεχόμεσθε τὴν ἐπίσκεψιν ὁμάδων προσκυνητῶν, ποὺ ἔρχονται σ' ἐμᾶς. Πραγματοποιοῦνται ἀνταλλαγὲς ἐπισκέψεων Καθηγητῶν, ποὺ κάνουν διαλέξεις σὲ Ἑλλάδα καὶ Βουλγαρία. Ἐπίσης γίνεται ἀνταλλαγὴ ἐπισκέψεων φοιτητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν δύο χωρῶν. Πολλὲς ὁμάδες προσκυνητῶν ἔρχονται ἀπὸ τὴ γειτονικὴ Ἑλλάδα σὲ μᾶς καὶ μὲ πολλὴν ἀγάπην καὶ σεβασμὸν. Τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἀντιπρόκρισι θρῖσκουν καὶ οἱ ἰδικές μας προσκυνηματικὲς ὁμάδες, ποὺ πηγαίνουν στὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμη πολλὲς ὁμάδες προσκυνητῶν ἀπὸ τὴν Βουλγαρία ἐπισκέπτονται κάθε χρόνο τὸ Ἅγιον Ὄρος, ποὺ εἶναι τὸ περιόλι τῆς Παναγίας, τυχάνοντες κάθε δυνατῆς βοήθειας ἀπὸ τὶς ἀρμόδιες ἐλληνικὲς ἀρχές, πρὸς τὶς ὁποῖες εἴμασθε εὐγνώμονες...».

Ὁ Μακ. Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, ἐπισημαίνων τὴν σημασίαν καὶ τῆς ἐπιχειμένης ἐπισκέψεως εἰς Βουλγαρίαν τοῦ Σεπιτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, προσέθεσε: «Πρέπει νὰ πῶ ὅτι μὲ μεγάλη ἀγάπην ἀγαπᾶμε τὴν ἐπίσκεψιν ποὺ θὰ μᾶς κάμῃ τὴν Ἄνοιξι αὐτοῦ τοῦ ἔτους ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος».

Ἄδελφικὴ βοήθεια.

Ἐν συνεχείᾳ παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ Μακ. Πατριάρχης Βουλγαρίας κατὰ τὴν προσφώνησίν του πρὸς τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν ἀνεφέρθη ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ἐξ Ἑλλάδος παρεχομένην εἰς τοὺς Βουλγάρους βοήθειαν καὶ εἶπεν: «Ὡς πρὸς τὰ ἐπίκαιρα προβλήματα, ποὺ ἀντιμετωπίζουμε αὐτὸν τὸν καιρὸ, πρέπει νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι λαμβάνομε μεγάλη βοήθεια ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ τὶς ἄλλες Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἀπὸ ἄλλες ὁργανώσεις τῆς χώρας σας, ποὺ στέλλουν τρόφιμα καὶ φάρμακα στὴ Βουλγαρία. Χθὲς ἦλθαν φροτηγὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μὲ 75 τόνους τροφίμων. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ὅποσδήποτε μία ἔκφρασις τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, ποὺ ὑπάρχει πάντοτε μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν δύο λαῶν μας».

Εἶναι περιττὸν νὰ τονίσωμεν, ὅτι πρέπει νὰ καταβληθῇ πᾶσα δυνατὴ προσπάθεια, ὥστε ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀδελφικὴ βοήθεια πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον βουλγαρικὸν λαὸν νὰ διευρυνθῇ καὶ ἐπεκταθῇ δι' ὀλικῆς καὶ πνευματικῆς βοήθειας πρὸς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς Ὁρθόδοξους, οἱ ὁποῖοι, μόλις ἐλευθερωθέντες ἐκ τοῦ σταλινικοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ, στεροῦνται οὐ μόνον

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Με την συμμετοχήν πολυπληθούς άκροατηρίου ήρ-
χισαν διά την έφετεινήν περίοδον αί έσπεριναί όμι-
λίαι πού πραγματοποιοει ή Ί. Μητρόπολις εις την Αϊ-
θουσαν τής Άποστολικής Διακονίας. Κατά την Κυ-
ριακήν, 18ην Νοεμβρίου 1990 και ώραν 6.15 μ.μ.,
έτελέσθη υπό του Σεβ. Ποιμενάρχου μας κ. Άμβρο-
σίου Άγιασμός επί τη ένάρξει τών όμιλιών. Έν συνε-
χειά ώμίλησε ό πρός τουτο κληθείς Άρχιεπίσκοπος
πρ. Θυατείρων και Μεγ. Βρετανίας κ. Μεθόδιος με
θέμα: «Οί λεγόμενες άρχαίες έλάσσονες Έκκλησίαις».
Ό Σεβασμιώτατος μέσα από τό θάθος τής Θεολογι-
κής γνώσεώς του άνεφέρθη εις τās ύφισταμέναις μι-
κράς διαφοράς τών Άρχαίων Έκκλησιών, αί όποιαί
δύνανται νά άπαλειφθούν έφ' όσον πρυτανεύση τό
πνεύμα τής πηγαίας χριστιανικής αγάπης.

—Προσκληθείς υπό του Σεβ. Μητροπολίτου μας
κ. Άμβροσίου, έπεσκέφθη την καθ' ήμās Ίεράν Μη-
τρόπολιν ό Σεβ. Μητροπολίτης Σηλυθρίας κ. Αίμι-
λιανός. Κατά την ένταύθα παραμονήν του ό Σεβα-
σμιώτατος ένώπιον πολυπληθούς άκροατηρίου έπρα-
γματοποίησε έσπερινήν όμιλίαν εις την αίθουσαν τής
Άποστολικής Διακονίας την 25ην Νοεμβρίου π.έ. με
θέμα: «Τί περιμένει ό κόσμος από τόν πιστόν».

Ό Σεβασμιώτατος με άπλότητα, σαφήνεια και
θεολογικήν τεκμηρίωσιν άνεφέρθη εις την αναγκαί-
τητα του μυστηρίου τής έξομολογήσεως και του όρθου
τρόπου έκτελέσεως τουτου υπό του Πνευματικού και
του έξομολογουμένου.

—Υπό τής Ίεράς Μητροπόλεως έξετυπώθη και
έτέθη εις κυκλοφορίαν ή έκδοσις «Τά Καλάθρυτα και
τά Ίστορικά Μνημεία των» εις μετάφρασιν Γερμανι-
κήν και Γαλλικήν.

(Έκ τής Ίεράς Μητροπόλεως)

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Στις 14 Νοεμβρίου έ.έ. ό Μητροπολίτης Κορίνθου,
με όλους τούς Ίερείς τής Ί. Μητροπόλεως έκαναν
Γενικό Ίερατικό Συνέδριο στην Πόλη τής Κορίνθου.

Ό Σεβασμιώτατος έκανε άρχικά ένα μικρό άπολο-
γισμό τής όλης ποιμαντικής δράσεως τών Έφημεριών,
την όποιαν θρήκε ίκανοποιητική. Έπισημαίνοντας την

άνάγκη τελέσεως καθ' ήμέραν Έσπερινού και Όρ-
θρου, σημείωσε, ότι μιá τέτοια τυχόν άρνησις, δέν ει-
ναι άρνησις πρός την Μητρόπολιν, αλλά άρνησις του
Χριστού. Άλλά πέραν από αυτά και πέραν του ότι,
άκούγοντας ό πιστός την καμπάνα τό πρωί, αλλά και
τό έσπέρας, ό νοός του μεταφέρεται στην Έκκλησία
και την προσευχή, ό Ίερεύς είναι ή συνισταμένη τής
Ένορίας και πρέπει νά προσεύχεται για την Ένορία
του και τούς Ένορίτας τους. Εις την συνέχεια ό Σε-
βασμιώτατος ειπε και τά έξής κατατοπιστικά.

Οί άλλαιές πού περνάμε είναι ριζικές. Θα προσ-
παθήσω, ειπε, νά κάμω μιá μικρή άνασκόπηση 7.000
έτων. Την 5ην Χιλιετηρίδα π.χ. ένας λαός, οί Σου-
μέριοι, ήλθαν από τά θάθη τής Άσίας και έγκατα-
στάθηκαν στους ποταμούς Τίγρητα και Εύφρατη. Από
έκει ό άνθρωπος άρχίζει νά θάζει τις θάσεις του πο-
λιτισμού. Η 4η Χιλιετηρίδα. Έχουμε τούς Αιγυπτίους,
πού προχωρούν περισσότερο και μάς δίδουν με τις
παρατηρήσεις τους στον καθαρό ουρανό, μάς δίδουν
την άστρολογία. Τό έτος τό χωρίζουν σε μήνες, σε
έβδομάδες κ.λπ. Την 3η Χιλιετηρίδα παρουσιάζεται ό
Σημιτικός Λαός. Η 2η Χιλιετηρίδα. Όπως κατά την
5η χιλιετηρίδα άρχίζει ή άφύπνισις του ανθρώπου, έ-
τσι και κατά την 2η χιλιετηρίδα άρχίζει ή άφύπνισις
του έσωτερικού του ανθρώπου κάνει αυτοκριτική, σκέ-
πεται διαφορετικά, γράφει κ.λπ. Την 1η χιλιετηρίδα
άρχίζουν οί κεραυνοί και οί άστραπές. Γράφεται ή
Πεντάτευχος. Συλλαμβάνεται διά προφορικού και με-
τά διά γραπτού λόγου ή Όδύσεια και ή Ίλιάδα, πού
ονομάζονται τό Εύαγγέλιο τών Άρχαίων. Η πρώτη
χιλιετηρίδα χωρίζεται. Στα πρώτα χρόνια πού έχου-
με τούς Προφήτας, με κείμενα έφάμιλλα τών Εύαγγε-
λίων. Στις Ίνδιες έχουμε μεγάλους διδασκάλους,
στην Ελλάδα έχουμε τούς Έλληνας σοφούς και ώνο-
μάστηκαν προχριστιανικοί χρόνοι. Τη χωρίζουμε επί-
σης στο Μεγάλο Σταθμό τής έλευσεως του Ίησού Χρι-
στού. Από έδω και ύστερα άρχίζει ή αντίθετη μέτρη-
ση του χρόνου. Δημιουργείται τό Κράτος του Θεού,
ή Έκκλησία. Στην Δύση άρχίζουν νά χτίζονται καμ-
παναριά σε μεγάλο ύψος, με την μύτη τους πρός τόν
ουρανό. Σήμερα υπάρχει μιá άλλη μύτη, ή μύτη τών
πυραύλων πρός τό διάστημα.

Σ' αυτή την έποχή ζούμε έμεις σήμερα. Πού θα

νον άπαραιτήτων ύλικών αγαθών, αλλά και αυτής
της Αγίας Γραφής και αυτου του χάριτου, ό όποιος
είναι τόσον αναγκαίος διά την εκτύπωσιν έποικοδο-
μητικών έντύπων, τά όποια είναι αναγκαία πρός ίκα-
νοποίησην τής πνευματικής πείνης και δίψης, ή ό-
ποία είναι έκδηλος εις τās πρώην κομμουνιστικάς
χώρας. Είναι γνωσταί αί διηγήσεις ταξιδιωτών διά
τό πώς γίνονται άνάγκαστα μικρά δώρα εκ χαρτίτων
εικόνων, προσφερόμενα εις τούς κατοίκους και εις

τά παιδιά τής Σοβιετικής Ένώσεως και άλλων πρώην
κομμουνιστικών χωρών.

“Οθεν πρέπει νά προσευχώμεθα και νά έντεινω-
μεν τās προσπάθειαις, ίνα αί Όρθόδοξοι Έκκλησιαί
των χωρών αυτών αντιμετωπίσουν νικηφόρως τās
υπό τής απρεσιροίκια ένθαρρυνθείας έξ Ίσου άντορ-
θοδόξους προπαγάνδας και συντελέσουν εις την έξά-
λειπνιν ου μόνον του ύλικου, αλλά και του πνευματι-
κου λιμοϋ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, *Νέον Μητρικόν* ("Άγνωστα και ανέκδοτα πατερικά και ασκητικά κείμενα περί τιμών και αγίων Γυναικῶν"), Ἀγιολογική Βιβλιοθήκη 3, Ἐκδόσεις «Ἀκρίτας», (Ἀθήνα 1990), σελ. 216.

Ὁ γνωστός καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν και δόκιμος θεράπων τοῦ νεοελληνικοῦ ποιητικοῦ και πεζοῦ λόγου κ. Π. Β. Πάσχος, διὰ τῶν ἐκδόσεων «Ἀκρίτας», και μάλιστα στήν προσπάθειά του ἐγκαταστήσει και νέα σειρά «Ἀγιολογική Βιβλιοθήκη», μάς ἔδωκε ἕνα νέο δείγμα εὐσυνειδήτου πολυετοῦ ἐπιστημονικοῦ μόχθου. Ἐκδίδει δηλ. και σχολιάζει 82 (ΠΒ') ψυχοφελῆς διηγήσεις, κατά τὸ πλεῖστον ανέκδοτες, θησαυρισμένες στὸ ὑπ' ἀριθ. 513 χειρόγραφο τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος, δυνάμενο νὰ χρονολογηθῆ στους 16' - 17' αἰῶνας.

Γιὰ ὅσους ἔχουν ἀσχοληθῆ μετὰ τὸ ἀγιολογικὸ εἶδος τῶν ψυχοφελῶν διηγήσεων δὲν εἶναι ἀγνωστες οἱ ἰδιάζουσες δυσκολίες που παρουσιάζουν στους μελετητὰς αὐτὰ τὰ εὐλαβῆ κείμενα τῆς Χριστιανικῆς μας Λογοτεχνίας. Δυσκολίες που προέρχονται ὄχι μόνον ἀπὸ πλευρὰς χειρογράφου παραδόσεως τῶν λίαν διαδεδομένων αὐτῶν κειμένων —πράγμα που ἔχει συντελέσει στήν ἐπὶ πολλὰς δεκαετίες καθυστέρηση μᾶς κριτικῆς ἐκδόσεως ἢ στὸν σχηματισμὸν ἐνὸς αὐθεντικοῦ CORPUS— ἀλλὰ και ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν φύση τῆς ὕλης, διαδεδομένης και κατασπαρμένης ὑπὸ ποικίλης μορφῆς σὲ ὅλα τὰ εἶδη τῆς Ἀγιολογίας, ἀπὸ τοὺς Βίους και τὰ Μαρτυρολόγια ἕως τὰ Ἀποφθέγματα τῶν Ἀγίων Πατέρων (ΑΠΟΡΗΤΗΓΜΑΤΑ ΠΑΤΡΩΝ), που θὰ περιέμενε κανεὶς νὰ ἦταν δουλειὰ σχετικὰ πιὸ εὐκόλη, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν Βολλανδιστῶν πατέρων (BOLLANDISTES), που ἐπὶ αἰῶνες τώρα ἀσχολοῦνται μετὰ τὸ εἶδος. Ὁ συγγραφεὺς στήν προκει-

μένη ἐκδοσὴ φαίνεται νὰ ξεπερνᾷ τὴν δυσκολία τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως, ἀφοῦ «εἶχε τὴν τύχη» τὸ *Νέον Μητρικόν* νὰ τὸ θρῆ σωζόμενο σὲ ἕνα μόνον κώδικα, που σημαίνει, ἐν τελευταία ἀναλύσει, ὅτι θρῆσκαται ἂν ὄχι σίγουρα στὸ ἴδιο τὸ χέρι τοῦ συλλογῆως και συμπληρωτοῦ —περὶ πρωτοτύπου συγγραφῆως δὲν μπορεῖ νὰ γίνεταί λόγος— τοῦλάχιστον πάρα πολὺ κοντὰ του. Τὸ ὅτι τὸ *Νέον Μητρικόν* δὲν εἶναι ἔργον πρωτοτύπου, ἐν ἄλλοις, μαρτυροῦν και οἱ περιλαμβανόμενες σ' αὐτὸ γνωστὲς διηγήσεις τοῦ Ἰωάννου Μόσχου, τοῦ Παύλου Μονεμβασίας κ.ἄ. συγγραφέων δηλ. ἀπεχόντων ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς καταρτίσεως τῆς συλλογῆς πλεόν τῶν ἑξὶ αἰῶνων. Σημειωτέον ὅτι τὴν ἴδια περίπτου ἐποχῆ, 16' - 17' αἰ. δηλ., εἶχε στὸ Βυζάντιον κυκλοφορῆσει ἕνα ἄλλο *Μητρικόν* νὰ φερόμενο ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀββᾶ Ἡσαίου, πρὸς τὸ ὁποῖο τὸ *Νέον Μητρικόν* δὲν φαίνεται νὰ ἔχη σχέση ἐξαρτήσεως, και ὅπωσδήποτε εἶναι περισσότερο πιστὸ πρὸς τίς παλαιότερες πηγές του, ἀπὸ ὅπου ἀντλεῖ συστηματικὰ και μετὰ σεβασμὸ στήν παράδοση, πράγμα που δὲν φαίνεται νὰ παρέχη τὸ *Μητρικόν* τοῦ ἀββᾶ Ἡσαίου.

Οἱ 82 διηγήσεις, διαφόρου ἐκτάσεως ἢ καθε μίαν, δέονται μεταξὺ των μετὰ τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν ὅτι ἀφοροῦν στήν πνευματικότητα και τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν τελείωση γυναικείων μορφῶν τοῦ μοναχισμοῦ, τῶν «ἀμιμάδων», κυρίως, ὅπως στὰ «Γεροντικά» τὸ θάρος πίπτει στους «Γέροντες», τὴν σφίρα των, τοὺς ἀγῶνες και τὴν διδασκαλία των.

Σὲ ἕνα βραχὺ σημείωμα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγήση κανεὶς ὅσα ὁ μόχθος τοῦ συγγραφῆως ἔφερε στὸ φῶς, οὔτε νὰ ἀποκαλύψῃ τὰ μυστικὰ τοῦ εὐρυτέρου κλάδου τῆς Χριστιανικῆς Λογοτεχνίας, που εἶναι τὰ παντὸς εἶδους ἀγιολογικὰ κείμενα. Εἶναι ἀνάγκη, ὅμως,

πᾶμε, εἶναι ἀγνωστο. Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ αὐτοκατατραφεῖ μετὰ ὅλα αὐτὰ, μπορεῖ και τὴ γῆ νὰ τὴν ἀνατινάξει στὸν ἀέρα. Βρισκόμεθα σὲ μιά κατάσταση μεγάλων ἀλλαγῶν. Στὴ Δύση ξπαυσε νὰ ὑπάρχει Χριστιανισμὸς, γι' αὐτὸ ἔχουμε αὐξηση τῶν ναρκωτικῶν, τῆς διαφθορᾶς κ.λπ. Οἱ εὐδύνες μας εἶναι μεγάλες, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ βοηθοῦμε ὅλοι, ὥστε νὰ ἐπικουανοῦμε περισσότερο μετὰ τὸ Θεό, τὴν προσευχὴ κ.λπ.

Ἐγὼ ἀπὸ τὴν πρωτότυπη ἀνάλυση ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἢ ὁποῖα ἐγράφη ἐδῶ περιληπτικὰ, τὸν λόγο πήρε ὁ π. Σταῦρος Πανουργιάς, Θεολόγος και ἐκπαιδευτικὸς, ὁ ὁποῖος ἔκαμε μιά σύντομη Θεολο-

γικὴ και πολιτισμικὴ ἀνάλυση γιὰ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία στήν Εὐρωπαϊκὴ διασπορά, μετὰ τὴν Θεολογικὴ του κατάρτιση και τίς προσωπικὲς του ἐμπειρίες, σὺν Ἐφημερίου και Ἐκπαιδευτικοῦ, που ὑπῆρθε στὴ Δυτικὴ τότε Γερμανία. Ἀπὸ τὴν μεστή σὲ νοήματα ὁμιλία του και τὴν εἰσήγησή του, πολλὰ ἄκουσαν οἱ Ἱερεῖς και εἰδικώτερα γιὰ τὴν ποιμαντικὴ δραστηριότητα τῶν Ἐφημερίων εἰς τὴν Εὐρώπην και τὴν διασποράν. Ἐπικολούθησε διάλογος και ἔληξε τὸ Συνέδριον.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

νά ἐπιστημανθοῦν ὠρισμένες λεπτομέρειες, πού ἐνδεχο-
μένως νά διαφύγουν ἀπό τοὺς μὴ εἰδικούς ἀναγνώστες.
Ἡ ἀποκάλυψη δηλ. αὐτῶν τῶν μικρολεπτομερειῶν γί-
νεται μόνον στοὺς ἀναγνώστες τοῦ Νέου Μητε-
ρικοῦ καὶ ὄχι τοῦ παρόντος σημειώματος, καθόσον
οὔτε ἡ πνευματικὴ εὐωδία τῶν μικρῶν κειμένων δύνα-
ται νά μεταδιδασθῆ, οὔτε, πολλῶ μᾶλλον, ἡ ἀποπνεύ-
σαι χάρις αὐτῶν μεταδίδειν στοὺς ἄλλους διὰ τῆς παρεμ-
βολῆς τρίτων...

Στὰ βραχύτατα Προλεγόμενα (σελ. 9-26) ὁ κ.
Πάσχος συζητᾷ ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ προσλήματα τῆς
ἐκδόσεώς του. Ἐπιλέγει μὲ δάση τὴν διεθνή διδλο-
γραφία (τὴν ὁποίαν γνωρίζει πολὺ καλά), τίς λύσεις
πού κρίνει πιὸ σωστὲς (καὶ τὸ ἐπιτυχᾶνει), ἐνῶ στὸ
γ' μέρος τοῦ βιβλίου του, (στὸ δ' περιλαμβάνονται τὰ
κείμενα), (σελ. 153 - 178) σχολιάζει μὲ ἐπιστημονι-
κὴν ἀκρίβεια καὶ βραχύτητα ὅλα τὰ προσλήματα καὶ
τὰ δεδομένα ἐκάστης διηγήσεως. Ἀκολουθοῦν χρησι-
μώτατοι πίνακες, ὅπως συνηθίζεται στὶς ἐπιστημονικὲς
ἐκδόσεις. Θὰ ἐπιθυμοῦσα νά σημειώσω ἐδῶ, γιὰ τοὺς
«νεωτέρους», ὅτι ὁ βραχὺς αὐτὸς καθ' ἐκάστην διήγη-
σιν σχολιασμός εἶναι ὁ πυρήνας μιᾶς νέας ἐπιστημονι-
κῆς ἐργασίας σωστὰ σχεδιασμένης.

Πέραν αὐτῶν, ὅμως, ἡ γραφίδα τοῦ συγγραφέως -
ἐπιστήμονος, καίτοι ὑποχρεωμένη νά ὑπακούῃ στοὺς
αὐστηροὺς κανόνες τῆς ἐπιστημονικῆς δεοντολογίας,
λαυθάνουσα ἀφήνει νά διαφύγῃ ὁ λόγος τοῦ στοχαστοῦ
καὶ τοῦ ἐγκρατοῦς γνώστου τοῦ πνεύματος τῶν διηγή-
σεων τῶν ἁγίων γερόντων καὶ τῶν ἀσκητριῶν ἀμμά-
δων: «Ἡ λεπτὴ ψυχολογία καὶ ἡ διάκριση πνευμά-
των, πού βρίσκονται συχνὰ σ' αὐτὰ τ' ἀποφθέγματα
τῶν ἀγραμμάτων ἀσκητῶν, εἶναι κορφές πολὺ δυσπρό-
σιτες γιὰ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς σημερινούς ψυχολόγους,
φιλοσόφους, θεολόγους, οἱ ὁποῖοι στηρίζονται στὶς σπου-
δὲς καὶ στὴ διδλογραφία, μὰ ὄχι στὴν ἁγιότητα τῆς
πνευματικῆς ἐμπειρίας, πού μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ φω-
τισμένη Ἐρημος, μὲ τὰ πολλὰ καὶ ἄγρια τέκνα τῆς
Ἐκκλησίας!» (σελ. 11).

Σὲ ἄλλα σημεῖο τῶν Προλεγόμενων του παρατη-
ρεῖ ὁ συγγραφεὺς: «Τ' ἀποφθέγματα τῶν ἁγίων γε-
ρόντων δὲν εἶναι διανοητικὴ ἢ καλλιτεχνικὴ κατα-
σκευὴ μ' ἓνα ὁποιοδήποτε ἰδεολογικὸ περιεχόμενο, πού
ἀπὸ τῆ δεύτερη κιόλας ἡμέρα μυρίζει κλεισούρα καὶ
μούχλα νεκροσαφείου. Ἡ μορφή καὶ ἡ ἔκφρασή τους
εἶναι ἀπλή καὶ ἀπέριττη, ἀπεχρηγὴ ἐξωτερικὰ ὡς τὴν
ἀφέλεια, ὅμως, ἡ βαθύτατη πνευματικὴ ἀσκητικὴ καὶ ἡ αὐ-
θεντικὴ τους ἀμεσότητα πού συνδέει τὰ διαλεγόμενα
πρόσωπα, κυρίως τὸν νεώτερο μοναχὸ πού ρωτᾷ καὶ
τὸν πολὺπειρα Γέροντα πού ἀπαντᾷ, τοὺς δίνει μιὰ τέ-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριθμὸς πρωτ. 181

Τροποποίηση τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ
Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκο-
πῆς Ἀθηνῶν μὲ τὴν ἐπωνυμίαν «ΣΤΕΓΗ ΓΕΡΟΝ-
ΤΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΕΡΑΠΟΝΤΟΣ -
ΖΩΓΡΑΦΟΥ», τοῦ δημοσιευθέντος εἰς τὸ ΦΕΚ 251/
6.4.1990, τ. Β'.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς ἱεράς ἡμῶν ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ χριστεπώ-
νυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ποιμενάρχου, ἰ-
δίως δὲ πρὸς τοὺς ἐγκαταλελειμένους γέροντας καὶ
γραικὰς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ἀρχιεπισκοπῆς.

2. Τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνες, οἵτινες ἐπιθά-
λουν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον νά μεριμνᾷ διὰ τοὺς πτωχοὺς,
ἀπόρους καὶ γέροντας.

3. Τὸ ἄρθρον 20, παράγραφ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1/1969

τοια ζωντάνια, τὴν ὁποία θὰ ζήλευε καὶ ἡ πιὸ ἐπιτυ-
χημένη σύγχρονη λογοτεχνία. Ἐχοντας μάλιστα καὶ
ὅλη τὴν ἀπλότητα καὶ τὴ φρεσκάδα τῆς ἀνεπιτήδευ-
της λογοτεχνίας, πηγαίνει κατ' εὐθεσίαν στὴν καρδιά
καὶ τὴν ἀγγίζει μ' ἓνα τρόπο, θὰ λέγαμε, μυστικὸ.
Σ' αὐτὸ παίξει ρόλο καὶ ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ
Γέροντες ἐκφράζουν τίς ἀληθινὲς αὐτὲς ἐμπειρίες
τους...» (σελ. 12-13).

Ἄν καὶ δὲν συνηθίζεται σὲ τέτοιου εἴδους διδλο-
παραουσιάζεις νά παρεμβάλλονται αὐτούσια κείμενα
τῶν ἐκδιδομένων διηγήσεων, (ἀλήθεια, τί νά πρωτοδια-
λέξῃ κανεῖς;), ἐν τούτοις, θὰ κλείσω τὸ σημείωμα αὐ-
τὸ μὲ ἓνα ἀποφθεγματικὸν λόγον τῆς ἀμμᾶς Θεοδώρας:

Εἶπε νά λέγῃ ὅτι «οὐκ ἀγρυ-
πνία, οὐκ ἄλλος παντοῖος πόνος
σώζει τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ ἡ γνη-
σία ἀγάπη καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη»
(σελ. 28, δ').

Α. Δ. ΚΟΜΙΝΗΣ

Καθηγ. Βυζαντ. Φιλολογ. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Κανονισμού τής Δ.Ι.Σ. «Περί Όργανισμού διοικήσεως τών εκκλησιαστικών σωμάτων και όργάνων».

4. Τάς διατάξεις τών άρθρων 1, παράγρ. 4, 29 και 67 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος»,

ά π ο ρ α σ ί ζ ο μ ε ν ο

τήν τροποποίησην του άρθρου 1 του δημοσιευθέντος εις τó ΦΕΚ 251/6.4.1990, τ. Β' Κανονισμού, ύπ' αριθμ. 541, του Έκκλησιαστικού Ίδρύματος τής Ίερās Αρχιεπισκοπής Αθηνών εις τήν Ένορίαν του Αγ. Θεοδότου Ζωγράφου ύπό τήν επωνυμίαν «ΣΤΕΓΗ ΓΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΕΡΑΠΟΝΤΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ» ώς κάτωθι, αντικαθιστώντες τó άρθρον τουτο έξ ολοκλήρου:

Ά ρ θ ρ ο ν 1

Εις τήν περιφέρειαν τής Ίερās Αρχιεπισκοπής Αθηνών, συνιστάται Έκκλησιαστικόν Ίδρυμα μέ τήν επωνυμίαν «ΣΤΕΓΗ ΓΕΡΟΝΤΩΝ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΕΡΑΠΟΝΤΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ», Φιλανθρωπικόν, κοινωνικόν και μη κερδοσκοπικόν χαρακτήρος, ύπαγόμενον εις τó Ένοριακόν Φιλόπτωχον Ταμείον - Κ.Ε.Α. του Ίεροϋ Ναού, μέ έδραν τόν Δήμιον Ζωγράφου.

Η παρούσα νά δημοσιευθή εις τήν Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως και τó επίσημον δημοσιογραφικόν όργανον τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Έν Αθήναις τή 24η Ίανουαρίου 1991

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ο Αθηνών ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Μητρ. Ίερισσοϋ, Αγίου Όρους και Άρδαμερίου

Έχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33-37 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ίερās Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τήν κενήν όργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του Ίεροϋ Ναού Παναγίας Γαλατίστης,

καλοϋμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τώ Περιοδικώ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τά απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τής άνωτέρω κενής θέσεως.

Έν Αρναία τή 10η Ίανουαρίου 1991

† Ο Ίερισσοϋ, Αγίου Όρους και Άρδαμερίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μηθύμνης

Έχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33-37 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ίερās Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τήν κενήν όργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του Ίεροϋ Ναού

Αγίου Ίωάννου του Θεολόγου Νάπης,

καλοϋμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τώ Περιοδικώ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τά απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τής άνωτέρω κενής θέσεως.

Έν Καλλονή τή 15η Ίανουαρίου 1991

† Ο Μηθύμνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Έχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33-37 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ίερās Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τάς κενάς όργανικές θέσεις τακτικών έφημερίων τών Ίερών Ναών α) Αγίου Γεωργίου τής Ένορίας Παναγυρίστρας και β) Αγίου Παντελεήμονος τής Ένορίας Άστερίου, καλοϋμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τώ Περιοδικώ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τά απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τών άνωτέρω κενών θέσεων.

Έν Σπάρτη τή 15η Ίανουαρίου 1991

† Ο Μονεμβασίας και Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μαντινείας και Κυνουρίας

Έχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33-37 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ίερās Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τήν κενήν όργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του Ίεροϋ Ναού Αγίου Γεωργίου όμωνύμου Κοινότητος Κυνουρίας, καλοϋμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τώ Περιοδικώ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τά απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τής άνωτέρω κενής θέσεως.

Έν Τριπόλει τή 31η Ίανουαρίου 1991

† Ο Μαντινείας και Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Τρίκκης και Σταγών

Έχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις τών άρθρων 33 και 34 του ύπ' αριθ. 2)1969 Κανονισμού τής Ίερās Συνόδου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων» και προκειμένου ίνα

προβῶμεν α) εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Διακονικῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Ἀποστόλων Φαρυκαδόνος καὶ β) εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Καλλιθέας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Τρικάλαις τῆ 5ῃ Φεβρουαρίου 1991

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἄρθρων 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῶ

Ἁγίου Χαράλαμπος Εὐδήλου Ἱκαρίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34/16' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νεομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σάμῳ τῆ 7ῃ Φεβρουαρίου 1991

† Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακίων

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 18)1990 Πράξεώς μας προκηρύσσομεν τὴν Ἐφημεριακὴν θέσιν «Κοιμῆσεως Θεοτόκου» Κεντροχωρίου - Ἀγ. Βασιλείου καὶ προσκαλοῦμε τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ τὴν καταλάβωσιν, ὅπως ἐνεργήσωσιν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Σπῆλι, 31 Δεκεμβρίου 1990

† Ὁ Λάμπης καὶ Σφακίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3)1991 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσομεν τὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) «Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου» Ἀρωνίου, 2) «Προφήτου Ἡλιοῦ» Καθιανῶν, 3) «Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου» Κάμπων, 4) «Ἀγ. Γεωργίου» Μαλάξης, 5) «Ἁγίου Στυλιανοῦ» Κλαδισσοῦ Κυδωνίας, 6) «Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου» Ἐμπροσνέρου, 7) «Ἀγ. Θωμᾶ» Νέου Χαρίου, 8) «Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος» Ξηροστερνίου, 9) «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου» Πλάκας, 10) «Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου» Σούρης - Σελλιδίων Λικοτιναρᾶς, 11) «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου» Φρὲ Ἀποκορώνου καὶ προσκαλοῦμε τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσιν αὐτὰς ὅπως ἐνεργήσωσιν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 29 Ἰανουαρίου 1991

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Παραμυθίας ΤΙΤΟΣ

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ὁ «Ἰησοῦς τῆς Ἰστορίας» καὶ ὁ «Χριστὸς τοῦ κηρύγματος».

Δήλωσις τῆς Διορθόδοξου Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων - Ρωμαιοκαθολικῶν.

Μητροπ. Ζακύνθου Παντελεήμονος, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐνοποίηση.

Γεωργίου Ν. Διλαίου, Γνωμοδότησις: ἡ Γνωστικὴ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία Ροδοσταυρῶν Ρωμαιορθοδόξων.

Πρωτοπρ. Ἀντ. Ἀλεξιοπούλου, Γνωστικὴ Ἀποστολικὴ Ροδοσταυρικὴ Ἐκκλησία.

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἶκον. Πατριάρχης κ. Δημήτριος εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος Ἄθως (21 - 27.9.1990).

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ ποιμαντορικὴ ἐπίσκεψις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἶκον. Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου εἰς Η.Π.Α.

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου - Γ. Προϊντζεπά, Στόγιαν Γκόσεβιτς (1916 - 1991).

Δρος Ἰω. Παπαγιαννοπούλου, Δραστηριότης προσομοιάζουσα πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τεχν. ἀναπνοῆς... κατὰ τὸν Θ' π.Χ. αἰῶνα.

Ἰω. Φ. Ἀθανασόπουλου, «Τὸ οἰκολογικὸν πρόβλημα» εἰς τὴν Ἑμνηριολογίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Γεωργ. Ν. Λαμιόπουλου (ἀπόδοσις), «Ἐλθὲ Πνεῦμα Ἅγιον, ἀνακαινίσσον πᾶσαν τὴν κτίσιν».

Ἀνδρ. Ν. Παπαθασιλείου, Ἡ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.